

Ödetorp i Lekvattnet

Johannes Persson (Jossi)

Omslagsillustration

- Första sidan: foto från Ritamäki (ej med i originalet) – okänd fotograf
- Sista sidan: foto på skylten finnskogen (ej med i originalet) – John Lysen

Fotnot:

Sidorna är skannade, men är nu korrekturlästa av Sune Lekemark. Om ni ändå hittar några fel, hör av er.

Benny Ljus

Adress: Värmlandsg 3 E 652 22 Karlstad

Telefon: 054 10 10 33

E-post: benny.ljus@lekvattnet.nu

Karlstad de 25 maj 2007

Ödetorp i Lekvattnet.....	1
Inledning av Johannes	7
Hemmanet Bredsjön	8
Hagen Haikola	8
Nedre Bondtorp.	8
Övre bondtorp. (Moilandstorp)	9
Kvarnåsen.....	9
Täppan.....	10
Åsen.....	10
Måns-Olastorp. (Övre Tiola).....	10
Höktorp.....	11
Norra torp.	11
Mellangården.....	11
Lövhöjden.....	13
Tiola.	13
Kittmon.....	14
Backarna.....	14
Hörn.....	14
Gethöjden.	15
Långmyren.	15
Höken. (Norra Långmyren).....	15
Jakobsbråten.	15
Gammellyckan.	15
Berglyckan.	16
Södra Torp.....	16
Buskarna.....	16
Hemmanet Fäbacken	17
Ulvsjötorp.....	17
Käcken.....	18
Fäbackberg. (Mattes-Erik)	18
Åsarna.....	19
Brånsätra. (Ulvsjön På Kartan)	19
Hiransvallen.	20
Rösberg.....	20
Rösberg. (Södra torpet)	20
Kärr.....	21
Enkatorp. (Engstorp).....	21
Storängen.....	22
Gärdet i Fäbacken.....	22
Bergtorp.....	22
Övre Sandsjöberg.	23
Östra Sandsjöberg.	23
Ambian.	24
Nybonnstorp.	24
Kakkina. (Örnbråten)	24
Kotberg. (Pakkamäki)	25
Kristofferstorp.	25
Storjongstorp.	25
Jonas.....	26

Okkokos.	26
Kyttarstäppa.	27
Moilandstäppa.	27
Torpstället.....	27
Hemmanet Hvitkärn	28
Anderstomta. (Pop-Anders)	28
Lebiko. (Leppiko).....	28
Ristugan.....	29
Brostugan.	29
Hemmanet Kälkeruds Utskog	30
Påls.	30
Rönberg. (Larsgården)	30
Perstorp.....	31
Kojkeland.	31
Råberg.	31
Kesttorp.	32
Rinne.	32
Torgel.	32
Noppi.....	33
Kalvhöjden.	33
Löktorp.....	33
Östra Kalvhöjden.....	34
Hemmanet Kullarna:	35
Kullarna. övre gården.....	35
Sprättorp eller Sprättstugan.....	35
Hemmanet Södra Lekvattnet.....	36
Svartbäcken. (Mustaporro).....	36
Pundan.....	36
Torp. (Ormhöjden på kartan)	37
Lammasa. (Larnmbråten)	37
Lumstorp. (Lumsintorpa)	38
Oxtjärn. (Närglamp)	38
Berg.	39
Uppgården.	39
Ritaberg. (Ritamäki).....	40
Rönningen.	40
Heden.	40
Hundberg.....	41
Lyssjöberg.	41
Granälven.	41
Brattbacken.....	42
Jonskullen.....	42
Lövåsen.	42
Silverberg.	42
Nola Myra.	42
Ny tomta.	43
Ormhöjdens Gamla Skolhus.....	43
Svarttiärnskuja. Även kallad Gofarskuja.	43
Täppa. Sorkiainens Täppa.	43
Bäcken. i Ormhöjden.....	44

Stentorp. (Stenbråten).....	44
Krogstorp. (Kroon).....	44
Svenmyren.....	44
Svartbråten.	45
Södra Sätern.	45
Hemmanet Norra Lekvattnet.....	46
Övre Pavila	46
Ärila. (Spistorp).....	46
Elvbacken.....	47
Kronhalla. Södra.....	47
Mattila.	47
Rönberg. Mattesgården.	48
Pålstorp.....	48
Borgestorp.	49
Siötorp. (Laxtjärn).....	49
Kinniastorp.....	49
Rabakkoberg.....	50
Rönberg. (Hos Nils)	50
Vallis.	50
Johansgossen.	51
Erkoskuja.....	51
Svartvikskuja.	51
Järven.	52
Hemmanet Långsjöhöjden.....	53
Myrgubben.	53
Myrgubben, Södra torpet.....	55
Örnberg. (Kokkoberg).....	56
Mattestorp.....	57
Linnan. (Jossikoja)	57
Heikila.	57
Koja.	58
Halsi.	59
Kvarnberg.....	60
Prästberg.....	60
Hemmanet Mårbacken	61
Mårbacken 1.....	61
Nedre Dalgosstorp.....	61
Backarna. (Sartorp)	62
Lillberg.	62
Övre Dalgosstorp.....	62
Äsen.....	62
Långkroken.....	62
Emtsjön. (Kojkelandstorp)	63
Hemmanet Ormberg.....	64
Ormberg.	64
Ritomta.	64
Välta.	64
Enmyren.	64
Hemmanet Rörkullen	65
Rörkullen Nolgården.	65

Grinna.....	65
Stamparstugan.....	65
Hemmanet Stensgårds Utskog	66
Bråttorp.....	66
Sammelperstorp. (Päger).....	66
Övre Svarvartorp.....	67
Nedra Svarvartorp. (på kartan Borgatorp).....	67
Klemetestorp.....	67
Popberg.....	68
Kokkolaberg.....	68
Ståbacken. (på kartan Bäckén).....	68
Kossi-Hagen.....	69
Kinniasorp.....	69
Kroken.....	69
Bokkileft. (Knivhult).....	69
Lökbråten.....	70
Molinna.....	70
Klypa.....	70
Hellbergskuja.....	70
Keltkuja.....	70
Hellbergstorp.....	71
Hult.....	71
Välta.....	71
Brostugan.....	71
Kruggen.....	72
Hötjärnsängen.....	72
Storaven.....	73
Kullen.....	73
Pakkalamp. (hos Kristoffer).....	74
Pakkalamp. (Kottjärn).....	74
Rottnaberg. (Jossi).....	75
Tupperud.....	76
Orasfall.....	76
Gärdet i Käcktorp.....	76
Kissalamp. (Kattjärn).....	77
Mellanbråten.....	77
Rävtorp.....	78
Norra Bråten.....	78
Vittiärnsbron.....	79
Möråsen.....	79
Kivniem.....	79
Tyskehagen.....	79
Bergbråten.....	79
Väderkullen.....	80
Lillhem.....	80
Åsen. (Vid Pålstorp).....	80
Hemmanet Spettungen	81
Spettungen. (Mammola).....	81
Spettungen. (Mammola) Övre gården.....	82
Vålberg. (Murtolekto).....	82

Krusen.	82
Pettland. (Berga).....	82
Dele.	83
Pettland. (Skönstorp).....	83
Rostahult. (Roustakorve).....	83
Rostahult. (Kartbostaden).....	83
Bråtarna.	84

Inledning av Johannes

Som man nu börjar förstå, att det gamla som våra förfäder med svett och möda byggt upp, nu mer och mer raseras och allt det som varit skall glömmas, så känner den, som var född i slutet av 1800-talet och hörde Far, Mor, Farfar och Morfar berätta hur det var vid sekelskiftet 17-1800, ett stort vemod.

Man hörde och snart lärde sig förstå, hur Finnbygdens folk strävade, för att klara sig själva, utan att ligga varandra till last. Man fick hemma och i skolan lära sig att vara hederlig. Man lärde sig att förstå vad en varm vänskap och god grannsämja betydde. Man såg hur var och en strävade att klara sig på de små torpen. Man hörde även då, att det fanns torp, som blev öde, men det var i regel de minsta boställena som försvann.

För den som hade ett arbete, så att man nästan dagligen kom i beröring med dessa små gårdar och torp, med arbetsamma och nöjda människor, blev att man lärde sig högakta och älska sin hembygd på ett särskilt sätt. Man levde sig tillsamman som goda vänner och man kände alltid samma saknad, när ett torp blev öde. Det blev en tom fläck i bygden. på äldre dagar så kom tanken: Kan ingenting göras? Skall även minnena försvinna. Man kunde inte minnas allt, men det kanske fanns något kvar, som har antecknats här och var. En som har antecknat en stor del, var gamle Ordföranden i Lekvattnets Hembygds förening, Albin Jonsson. Hans anteckningar har ett oersättligt värde, som för mig var glädjande att få fullfölja. så var det Per Andersson från Örtjärnshöjden, som har antecknat mycket om händelser, seder och bruk, särskilt då om vår kyrka och dess tillkomst. så var det till stor del gamla vänner, som trovärdigt berättat vad de hört och sett. De flesta av dessa är även borta. All beskrivning om de gamla ödetorpen är mycket enkel, men som år tal äro med på de flesta, som blev kyrkoskrivna i den första kyrkboken, som blev förd i Lekvattnet åren 1851-1885, så är det kanske intressant att få veta var nutidens ungdomars farfars far var född.

Man får även en säker inblick i var torpen låg. Detta arbete har för undertecknad varit en mycket intressant och kär uppgift att få utföra. Jag har åter på ett särskilt sätt fått uppleva det gamla, som Jag mött och sett under min 50-åriga vandring i Lekvattenbygden.

Därför känner jag stor tacksamhet till dem, som varit mig behjälpliga och även en stor glädje att jag fått leva till den dag, när Jag kan överlämna dessa enkla beskrivningar till Lekvattnets Hembygdsförening. Jag vet att de kommer att bevaras och kanske våra barnbarns barnbarn kan få läsa var deras förfäder levde. Vi skall dock ännu hoppas, att det för oss så kära, en gång kallat Värmlands Docksåp, skall bebyggas och blomstra, så att våra efterkommande skall även de, få känna och erfara samma lugn, stillhet och frid, som vi i vår ungdom en gång upplevde.

Min hälsning till Lekvattnets Hembygdsförening är:

Lycka och välgång på 50-årsdagen och tider, som kommer!

Lev VÄL, ALDRIG DÖ!

Johannes.

Hemmanet Bredsjön

Hagen Haikola¹.

En ödegård på hemmanet Bredsjön, ligger längst öst i Bredsjöns by och var en av hemmanets största, med 6-7 kor och två hästar. De finnar, som kom dit och började, skulle vara släkten Novanen. Om det var gården Hagen som upptogs först, som är det troliga, skulle gården bebyggt 1663. Den som enligt kyrkboken av 1851 bodde där hette Nils Jansson, född 1804. Hans hustru hette Kerstin Nilsdotter, född 1812. De hade två döttrar: Maria, född 1835, Ingeborg, född 1851, samt fyra söner: Nils, född 1845, Johannes, född 1839, Olof, född 1847 och Jan, född 1855. Den som sedan bodde på gården hette Jan Persson och hans hustru hette Ingeborg Jansdotter. De hade sonen Isak samt döttrarna Ingeborg, Karin, Anna Maria och Elsa. Sonen Isak Jansson blev den som övertog gården. Hans hustru hette Marit Jansdotter. De hade sönerna Johan, Gustaf, Viktor, Karl, Oskar och Einar, samt döttrarna Karolina, Matilda, Hilma, Jenny och Judit. Det blev nu sonen Karl som blev på gården. Hans hustru hette Linnea Persdotter. De hade sönerna Tycko och Henry, samt dottern Karin. De flyttade därifrån år 1956. Sedan bodde en som hette Herman Olsson där ett par år, men gården är nu öde men användes någon gång som semesterbostad. De personer som bott på Hagen har varit mycket duktiga och betrodda män. Såväl Nils Jansson, Jan Persson, som Isak Jansson anlätades som förtroendemän inom kommunen. Det var namn, som återkommer i gamla protokoll och handlingar. Det är med beklagande man ser den vackra gården i Bredsjön, dit många kom, för att få råd och hjälp och de varo få, som gick hjälplösa därifrån.

Nedre Bondtorp.

Ett ödetorp på hemmanet Bredsjön, som ligger c:a två kilometer söder om Övre Bondtorp. Den som bodde där under mitten av 1800-talet hette Mattes Mattsson. Hans hustru hette Karin Olsdotter. De hade två döttrar: Kerstin och Kajsa samt sonen Mattes. Sedan bodde en där, som hette Cristoffer Cristoffersson och hans hustru Marit Jansdotter. De hade sönerna Johannes, Magnus och August. Vid sekelskiftet 18-1900 kom dit en arrendator, som hette Erik Eriksson, Hans hustru hette Eriksdotter. De hade sönerna Valfrid, Julius och Axel samt dottern Beda. De bodde kvar där till omkring 1918 eller 1920, när de flyttade till Halla på Gräsmarkssidan. Torpet blev öde och är nu beväxt med skog, men det har reparerats och använts som skogsarbetarbostad och platsen är väl bevarad. Man får hoppas att ägarna gör något så att det inte helt försvinner.

---

¹ Nils Jansson föddes år 1804 i Gräsmark. Hustruns namn ska vara Kerstin Olofsdotter. Irmgard Henriksson

Övre bondtorp. (Moilandstorp)²

Ett ödetorp på hemmanet Bredsjön, som ligger söder om Oxtjärn.

Den som i början av 1700-talet skulle börja odla och bygga där var en finne, som hette Moiland och enligt kyrkboken av 1851 bodde en där, som hette Per Persson, född 1812. Hans hustru Maria Larsdotter var född 1819. De hade fem döttrar: Karin, född 1844, Maria, född 1847, Britta, född 1849, Ingeborg, född 1852 och Stina, född 1895.^[1] Efter dem så bodde en där, som hette Nils Kristofferson. Hans hustru hette Maria Andersdotter. De hade en dotter, som hette Maria, samt pigan Maria Jakobsdotter, och drängen Henrik Henriksson.

Sedan bodde en där som hette Lars Larsson, Hans hustru hette Stina Andersdotter. De hade sönerna August, Johan och Lars-Magnus, samt döttrarna Karolina, Stina och Maria.

Den som sist bodde på Bondtorp hette Johannes Persson och kom från Nola Myra i Ormhöjden. Hans hustru hette Maria Andersdotter och kom från Ärila i Lekvattnet. De hade sönerna Johan, Per, Anton och Oskar, samt döttrarna Anna och Lisa. De var torpare under Billeruds A.B., och när de flyttade blev torpet öde, troligen år 1925. Det var en gång i tiden ett ganska stort torp, som födde flera kor och de som bodde där klarade sig ganska fint, men de saknade väg och det var många gånger besvärligt, särskilt vid sjukdom och även att få hem de förnödenheter som ej kunde framställas på torpet. Torpet är nu beväxt med skog, men lämningar efter bebyggelsen finns kvar.

^[1] Året skall nog vara nog 1859. 1895 gör Stina mycket yngre, det troliga är att de två sista siffrorna kastats om. Sune Lekemark Hembygdsföreningen
Stina föddes 1855. Irmgard vè Alfhem

Kvarnåsen.

Ett ödetorp på hemmanet Bredsjön, som ligger väster om Bredsjöns by på gränsen till Gräsmark, på norra sidan av Granån.

De som enligt kyrkboken av 1851 bodde där var inhyses Maria Jonsdotter med tvillingarna sonen Olof och dottern Maria födda år 1850. Ägaren var Nils Mattsson och hans hustru hette Ingeborg Jonsdotter.

De hade döttrarna Karin och Inga Kajsa samt sönerna Jan, Nils och Johan.

Sedan blev det en ny ägare, som hette Magnus Eriksson. Hans hustru hette Kajsa Jansdotter.

De hade döttrarna Maria Britta, Anna Stina och Emma.

De som bodde där i början av 1900-talet var en som hette Jakob och hans hustru hette Stina.

De hade en son som hette Alfrid. Han reste till Amerika och de gamla dog och torpet blev öde år 1910.

I Granån invid torpet hade bönderna i Bredsjön sina kvarnar. Det var ett utmärkt fall i älven med en damm, som kallas kvarndammen, men rätta benämningen är Kössi, som utvidgningen av bäcken har kallats. Där var en medelstor bäckkvarn, ja kanske två stycken. Bredsjön hade medelstora jordbruk, och det var ej små mängder, som årligen skulle malas. Bredsjön hade en kvarn längre ner i ån vid ett fall som hette Kvarnhörn. Den uppdämningen var under tiden som flottning pågick i Granån, en stor upplagsplats, dit allt virke från hela västra trakten av Bredsjö hemman och delar av Gräsmark kördes. Åren 1909-1911 var det omkring ett 40-tal hästar som körde dit varje vinter.

Täppan.

Ett ödetorp på hemmanet Bredsjön, som ligger nordväst om gården Torp i Bredsjön. Den första som omnämnes bo där var enkemannen Jon Jönsson född 1795 och drängen Jan Henriksson född 1834, hans fästekvinna Maria Henriksdotter född 1829, samt två söner, Johan och Hellik. De flyttade till Hörn och samma personer är omnämnda där. Så bodde där inhyses Nils Jönsson född 1800 och pigan Marit Nilsson. Under senare hälften av 1800 och början av 1900-talet bodde där en som hette Per Persson och hans hustru hette Britta Sjödin. De hade två döttrar, Beda och Emma, samt sonen Petter. När föräldrarna dog var det döttrarna, som brukade torpet och hade kor och smådjur. Emma var den sista som bodde där. Hon flyttade ner till Mårbacken och torpet blev öde år 1850. Petter är nu ägare av torpet som är igenväxt med skog.

Åsen.

Ett boställe på hemmanet Bredsjön, som låg mellan Berg och Torp. Där bodde inhyses Marit Henriksdotter född 1797. Ägare till stället var Jöns Jönsson och hans hustru hette Marit Jansdotter. Det är obestämt när det blev öde men dock före 1880.

Måns-Olastorp. (Övre Tiola)

Ett öde torp på hemmanet Bredsjön, som ligger på berget nordväst om Tiola. Den som började odla där, skulle enligt sägnen vara Tiainen, den samma som odlade Tiola. Den som enligt kyrkboken av 1851 bodde där, var änkan Maria Henriksdotter samt hennes gifte son Henrik Mattsson. Hans hustru hette Maria Jonasdotter. De hade två döttrar: Mathilda Maria och Hulda Lovisa. Under senare hälften av 1800-talet och vid sekelskiftet bodde där en som hette Paulus Mattsson och hans hustru hette Maria. De hade fyra söner: Olof, August, Per och Viktor samt dottern Karolina. År 1907 sålde Paulus torpet till A.B. Rottneros Bruk, och det blev bolagsjord. Dit kom då en Arrendator, som hette Johan Svedlund. Hans hustru hette Maria. De hade två söner: Sven och Verner, samt döttrarna, Viktoria, Vera, Vira och Vanda. De flyttade därifrån och torpet blev öde omkring år 1940. Det brukades några år av Mens Mattsson Tiola men blev utlagd till skogsmark.

Höktorp.

Ett torp på hemmanet Bredsjön, som ligger c:a 1/2 km nordväst om torpet Lövhöjden. Enligt äldre sägner hette det Lektomäki och upptogs även finne Heikonen, från Bredsjön. Den som bodde på Höktorp i mitten av 1800-talet hette Jan Persson född 1823. Hans hustru hette Karin Larsdotter född 1826. De hade döttrarna Ingeborg, född 1851, Karin, Anna Maria och Elsa. Under andra hälften av 1800-talet och till sekelskiftet bodde en där, som hette Nils Henriksson, hans hustru hette Kerstin Mattsdotter. De hade sönerna Henrik, Magnus Fridolf, Lars, Nils Viktor och August, samt dottern Karolina. Höktorp blev sålt till A.B. Rottneros Bruk, och Mens Mattsson från Kojä bodde där som arrendator i fyra år. När han flyttade till Tiola kom en som hette Hilmer Persson och hans hustru hette Lisa Persdotter från Torp i Bredsjön. De bodde där tills han dog. Torpet blev sedan sålt som skogsarbetare-småbruk till en Sven Svedlund. Det blev nu ordentligt uppbyggt, men han stannade endast några år. Det blev omkring 1940 så, att kommunen fick försälja torpet. Det såldes på auktion till Gustaf Mattsson Tiola, som överlät det till sin syster och sväger Oskar Johansson. Han bodde där till år 1952 då han blev änklings och måste flytta därifrån. Det står nu öde och kommer säkert aldrig att bebos.

Norra torp.

Ett ödetorp på hemmanet Bredsjön och ligger i Nordöstra hörnet av byn Bredsjön efter vägen Bredsjön-Granälven. Den som bodde där under första hälften och mitten av 1800-talet hette Nils Olofsson född 1819. Hans hustru hette Marit Jansdotter född 1820.^[1] De hade en son som hette Jan född 1854 och Pigan Karin Jansdotter född 1831. Sedan kom dit brukaren Mattes Mattsson. Hans hustru hette Martha Eriksdotter. De hade en dotter, som hette Maria, samt sönerna Magnus och Erik Gustaf. så bodde där dagkarlen Olof Jansson. Sedan kom en dit, som hette Per Svensson och hans hustru hette Ingeborg Larsdotter. De hade en dotter som hette Britta samt en son som hette Sven. Vid sekelskiftet 18-1900 bodde där arrendatorn Per Persson och hans hustru Lisa-Maria. De hade en son som hette Albin samt döttrarna Alma, Hilda och Lisa. Albin blev på torpet. Han gifte sig med en som hette Frida Larsdotter från Långsjöhöjden. De hade fyra söner: Gunnar, Arvid, Birger och Ivar, samt döttrarna Ingrid, Edit, Astrid och Märta. De som brukade gården till sist var sonen Birger och hans hustru Lilly Larsdotter. Hon kom från Bjurberget. De hade en son Kennet och två döttrar Inga-Maj och Anita. Torpet är nu öde, men boningshuset står kvar och kan användas som fritidshus.

^[1] *Nils Olofssons hustru Marit Jansdotter föddes 1826. År 1856 flyttade familjen från Norra Torp till Lyssjöberg i Lekvattnet. År 1868 utvandrade familjen till Nordamerika. Den omnämnde sonen Jan född 1854 var John Lysens farfars far. Jan gifte sig sedermera med Kristina Johannesdotter Hagström född 1864 i Bredsjön. Dotter till Johannes född 1839 (se under Hagen/Haikola). Nils Olofsson avled i Minnesota, USA 1882. Hans finska släktnamn var Orainen och hustruns Kukkoinen*

Mellangården.

En ödegård, som ligger på hemmanet Bredsjön och är belägen mitt i byn Bredsjön. Den har varit en av de större gårdarna i hemmanet. Den som enligt kyrkboken av 1851 bodde där, hette Jöns Olsson, född i Gräsmark år 1807. Hans hustru hette Marit Henriksdotter, även från Gräsmark, född 1799. De hade en dotter som hette Maria född 1833, samt sönerna: Olof född 1836, Jan född 1840. så bodde där änkan Marit Henriksdotter född 1799. på 1880-talet ägdes gården av Johannes Kristoffersson och hans hustru Elsa Jansdotter. De hade tre döttrar:

Emma, Klara och Beda, samt fyra söner: Johan, August, Anton och Karl. När föräldrarna blev gamla, så brukades gården av syskonen Emma, August och Anton. De andra gifte sig och flyttade från hemmet. Anton var den sista, som bodde på gården och när han dog, så blev gården öde och det vackra torpet och boplatsen ser ut att bli skogsmark. Det har blivit öde på 1960-talet.

Lövhöjden.

Ett ödetorp på hemmanet Bredsjön som ligger efter gamla vägen Bred sjön Tiola, närmare bestämt, 1 km, öster om Tiolatjärn, på kartan Långtjärn. Den som började odla där skulle vara av släkten Hevonen och hette Staffan Thomasson. Det blev odlat och bebyggt på 1700-talet. Den som bodde där under 1800-talets första hälft, hette Elias Eliasson född 1807. Hans hustru hette Sophia Andersdotter född 1803. De hade en dotter, som var gift med en som hette Olof Mattsson. Hon hette Kajsa född 1836 och Olof var född 1826. De hade fem döttrar: Sofia, Maria Kajsa, Karolina och tvillingarna Kristina och Emma^[1]. Så bodde där pigan Martha Henriksdotter född 1802 samt pigan Annika Olsdotter och inhyses Jan Olsson. Lövhöjden blev sålt till en trävaruhandlare och jobbare, som hette Sellén, som i sin tur sålde till Isak Jansson i Bredsjön och han åter i sin tur till A.B. Billerud. Det blev nu arrendatorer på torpet. Hilmer Jakobsson från Riksåsen och hans hustru Hildur Antonsdotter bodde där en tid. Sedan kom Herman Olsson från Pajängen i Gräsmark och hans hustru Kerstin Mattsdotter. De var de sista, som bodde där. Före Hilmer Jakobsson bodde Målaren Jonas Östlund från Fryksände där under flera år. Billerud renoverade de sista åren och det var ett vackert torp med trevlig Bostad, men när skolan drogs in i Mårbacka och inte heller någon postgång, så var det att försöka komma undan fortast möjligt.

^[1] *Det var Karolina och Kristina som var tvillingar. De föddes 1863.*

Irmgard vè Alfhem

Tiola.

Ett ödetorp på hemmanet Bredsjön, ligger på västsidan av Tiolatjärn, på kartan Långt järn. Torpet har mycket gamla anor. Det blev upptaget av finnen Tiainen, troligen i början av 1100-talet. Det har berättats att han började odla på både övre och nedre Tiola, även Månsolasberg. Hur länge den släkten varade är ej känt, men den som bodde där under mitten av 1800-talet hette änkan Britta Nilsson född 1807 och hennes dotter, som hette Britta Jonsdotter född 1841. så kommer Mattes Jansson född 1820. Hans hustru hette Maria Henriksdotter född 1823. De hade en dotter som hette Britta född 1848 samt sönerna Johannes född 1846, Henrik född 1850, Mattes och Jöns, födelseår saknas, samt sonen Nils. så bodde där brodern Olof Jansson född 1825 och pigan Kajsa Henriksdotter född 1832. så kommer Jan Olsson och hans hustru Britta Nilsson och deras dotter Britta Jonsdotter. I början av 1900-talet såldes Tiola till A.B. Rottneros Bruk och en som hette Mens Mattsson, från Koja i Lekvattnet, som var arrendator i Hökorp, kom till Tiola och bolaget skiftade inägorna med stödskog från övriga skogsmarken och torpet såldes till Mattsson, hans hustru hette Beda Johansson. De hade sönerna Ragnar, Gustaf, Vilhelm, Rickard och Gottfrid samt döttrarna Jenny, Anna, Berta, Hilma, Karin och Kerstin. När Mens Mattsson och hans hustru dog, flyttade barnen bort och Tiola blev öde år 1951. En gammal bod har inretts till en liten fritidsbostad. Stugan brann på 1960-talet.

Kittmon.

Ett ödetorp på hemmanet Bredsjön, som ligger på västra sidan av, Rottneälven invid gränsen till Gräsmark. Den första, som började odla där, var en finne som hette Lapalainen och han kom från Bergslagen. År 1821 när Gottlund gjorde en resa genom Vermland så hörde Kittmon till Fryksände, som för resten hela Lekvattnet gjorde på den tiden. Även en annan finne omtalas, som hette Kittuinen, skulle bygga där men det var troligen på Kittorp, som ligger på Gräsmarksidan. Den som först enligt kyrkboken av 1851 bodde på Kittmon hette Jan Larsson född 1191. Hans hustru hette Kerstin Ersdotter född 1189. Sedan står där skriven Brukare Jöns Jonsson född 1814 och hans hustru Kajsa Jansdotter född 1820, samt drängen Karl Johan Jansson född 1838 och pigan Kerstin Persdotter född 1831. så kommer ägare Nils Mattsson och hans hustru Ingeborg Jonsdotter. De hade sönerna Nils och Johan samt döttrarna Karin och Inga Kajsa. Sonen Johan blev den som stannade på gården. Han gifte sig med Mathilda Eliasdotter från Bredsjön. De hade tre söner: Gotthard, Elias och Oskar, samt fem döttrar: Annie, Natalia, Frida, Karin och Bertha. Sonen Gotthard reste till Amerika men kom tillbaka och övertog gården. Han gifte sig med Ester Mattsdotter från Vittjärn och de hade en son som hette Åke. Torpet har varit bebott till år 1911, men är nu öde, men kommer säkert att användas som fritidsbostad.

Backarna.

Ett ödetorp på hemmanet Bredsjön, som ligger på västsidan Rottneälven c:a en halv kilometer söder om Bredsjöbron. Där bodde i mitten av 1800-talet en som hette Lars Jansson född 1820. Hans hustru hette Kajsa Kristoffersdotter, född 1821. De hade tre söner: Jan född 1849, Lars Johan född 1853 och Per, född 1855. Sedan bodde där Per Persson och hans familj, men de var ej länge där utan de flyttade till Torp i Bredsjön och har omnämnts där. på 1930-talet var det en som hette Oskar Mård och hans familj, som bodde där. Den sista som bodde vid Backarna var Anton Johannesson, från Bondtorp, och torpet blev öde 1965.

Hörn.

Ett ödetorp på hemmanet Bredsjön, som ligger i sydvästra hörnet av Bredsjöns by. Den som var ägare och bodde där i mitten av 1800-talet hette Maria Henriksdotter och var gift med Jan Henriksson. De hade en dotter, som hette Karin samt två söner: Johan och Henrik. på 1920-talet bodde där Elias Danielsson från Östra Bråten och hans hustru Anne Larsdotter. De som bodde på Hörn till sist var enkan Hilda Persdotter och hennes son Henry samt döttrarna Birgitta och Karin. Torpet blev öde 1937.

Gethöjden.

Ett ödetorp på hemmanet Bredsjön, som låg söder om Långmyren. Den som bodde där under 1800-talets senare hälft och vid sekelskiftet, hette Gustaf Johansson. Hans hustru hette Sofia Petersdotter. Hon kom från Brandval i Norge. De hade döttrarna Anna-Kajsa och Beda samt sönerna Johan och Peder. När hustrun dog, flyttade de övriga därifrån och torpet blev öde år 1908. Ägare är Billeruds A.B.

Långmyren.

Ett ödetorp på hemmanet Bredsjön, som ligger väster om Rottnan på berget mitt för Norra Mårbacken. Den som bodde där enligt kyrkboken av år 1851, hette Britta Persdotter född 1799, samt hennes dotter Kajsa Jakobsdotter född 1841. Sedan bodde där Olof Jansson född 1820. Hans hustru hette Kerstin Ersdotter född 1827. De hade fyra söner: Jan, Olof, Emil och Per Gustaf samt döttrarna Kerstin, Maria, Karolina och Mathilda. så bodde där pigan Kerstin Nilsson född 1839 och drängen Olof Henriksson född 1824. Syskonskaran skingrades, dottern Mathilda gifte sig med en som hette Anders Nilsson, från Kösstorp i Bogen, de flyttade till Uppgården. Emil och Per Gustaf flyttade till Gräsmark. Torpet som blev öde år 1910 äges av Bröderna Nilsson, Östanå, Mårbacken.

Höken. (Norra Långmyren)

Ett ödetorp på hemmanet Bredsjön, som låg norr om Långmyren och står i Kyrkboken som Norra Långmyren. Den som bodde där i mitten av 1800-talet hette Olof Jansson född 1770. Hans hustru hette Karin Mattsdotter född 1780. De hade sonen Olle född 1821, samt döttrarna Kerstin och Britta och dotterns O.Ä. son Jan Ersson född 1841. Sist bodde där en som även hette Olof Jansson och hans hustru hette Kerstin Ersdotter. Stället blev öde år 1898. Det äges av Billeruds A.B.

Jakobsbråten.

Ett ödetorp, som ligger på hemmanet Bredsjön och är beläget mellan Lövhöjden och nedre Bondtorp. Den som bodde där på 1800-talets senare hälft hette Johannes Jonasson, hans hustru hette Britta Jansdotter. De hade fyra döttrar: Anna, Kajsa, Maria och Inga Katarina, samt sönerna Johan och Otto. När de flyttade därifrån kan med säkerhet inte sägas, men troligen blev torpet öde omkring år 1890.

Gammellyckan.

Ett ödetorp som låg öster om gården Hagen i Bredsjön. Den som odlade och bodde där hette Mattes Jansson. Hans hustru hette Britta Mattsdotter. De hade en dotter, som hette Britta, samt två söner, Paulus och Johannes. Torpet var litet och födde knappt en ko. Obekant när det blev öde.

Berglyckan.

Ett öde boställe, som låg i Bredsjön vid gården Berg. Där bodde Änkemannen Jöns Jönsson och Dagkarlen Henrik Persson och hans hustru Kerstin Jonsdotter, samt deras döttrar Stina och Kajsa. Det är obekant när stället blev öde.

Södra Torp.

Ett ödetorp på hemmanet Bredsjön, som ligger mellan Norra torp och västra Bråten. Den som bodde där under 1800-talets första hälft och fram till 1810, hette Jan Jönsson född 1779^[1]. Hustrun Karin Eliasdotter var född 1796. O.Å. dottern Gustava Gullbransson född 1850, dottern Kerstin född 1824, dottern Kajsa född 1833 samt sonen Lars född 1838. så bodde där Inhyses Maria Persdotter. Sedan denna familj flyttat därifrån så har torpet varit öde, troligen före år 1880.

^[1]*I samtliga husförhörslängder från 1820 och framåt anges Jan Jönsson vara född 1797.*

Han var född i Gräsmark. Irmgard vè Alfhem

Buskarna.

Ett litet ödetorp på hemmanet Bredsjön, som låg väster om Norra Torp i Bredsjön. Vem som bodde där, kan med bestämdhet inte sägas, men enl. kyrkboken torde det vara Inhyses Jöns Persson och hans hustru Karin Jansdotter som bott där åtminstone ett tag. De hade en dotter som hette Ingeborg. Så bodde där dagkarlen Jan Jansson.

Hemmanet Fäbacken

Ulvsjötorp.

Ett ödetorp, som ligger på hemmanet Ulvsjön på berget väster om Brånsätra, Östmarks socken. Där bodde vid sekelskiftet 17-1800 en som hette Lars Ersson. Han hade en dotter, som hette Britta Larsdotter född 1814. Hon gifte sig med en som hette Per Jonsson, som gick under namnet Lars-Per, han var född 1815. De hade två söner: Lars född 1842 och Jöns född 1849, samt två döttrar: Katarina född 1844 och Karin född 1847. Sedan bodde där en familj, som hette Olof Olsson. Han var född 1827, hustrun hette Maria Jansdotter född 1825. De hade en son som hette Olof född 1848, samt döttrarna Marit född 1851, Kerstin född 1853. Svärfadern Olof Jansson född 1785. Per Jonssons son Jöns gifte sig och flyttade till Dammen i Lekvattnet. Katarina blev gift med Erik Eriksson i Käcktorp och de flyttade till Håkanstorp. Lars kom till Kull-Erik i Käpparnstorp och Karin gifte sig med en som kallades Stor-Jan och de bodde i Kallestorp. Torpet såldes till en Skollärare Norelius, som rev ner den gamla stugan och byggde en ny. Han omdöpte torpet till Rosenhöjd. Jöns vid Dammen återköpte torpet och hade det som utbruk men sålde det sedan till Ånghammars bruk, som i sin tur sålde till A.B. Rottneros bruk.

De avstyckade inrösningsjorden med stödskog och sålde till Viktor Johansson från Karltorp med familj. Han bodde där fram till början av 1960-talet, då han på grund av sjukdom flyttade med familjen ner till Östmark, och hans arvingar använder nu stugan som semesterhem. Skogen har börjat invandringen på ägorna, och torpet med den vackra utsikten ner över Ulvsjöarna och Rottnadalen är snart ett minne blott. Öde 1960.

Käcken.

En ödegård i Hemmanet Fäbacken, som ligger i nordvästra hörnet av byn Fäbacken. Det var en av de gårdar som aldrig flyttade över från Östmark när storskiftet gick, utan de som bott där har alltid varit kyrkskrivna i Östmark, oaktat att gården legat inom Lekvattnets gränser. Under 1800-talets mitt bodde en där, en som hette Jon och han hade en son som hette Anders Jonsson och hans hustru hette Kajsa. De hade två söner: August och Johan samt en dotter som hette Ida. Det var ett präktigt folk, som arbetade upp gården och byggde ett nytt boningshus, och även byggde de en kvarn i den lilla bäcken, som kallas för Käckbäcken, där de kunde mala, även skrädmjöl, vilket gjorde att de fick malning mer än de hann med. Sonen August reste till Amerika. Ida gifte sig och flyttade, men Johan stannade hos föräldrarna. Vid sekelskiftet 18-1900 sålde de gården till en skogsjobbare Enkvist. Han i sin tur sålde till Olof Olsson, södra Ängarna. Hans hustru hette Kajsa Olsdotter. De hade fyra söner: Karl, Erik, Magnus och Otto samt tre döttrar: Ester, Anna och Hanna. De bodde där till år 1919. Gården såldes till Major Pålson, Rottneros. Inägorna med stödskog avstyckades och försålades till Gustaf Mattsson från Koja, Långsjöhöjden. Hans hustru hette Anna Jonsdotter från Lillberg. De hade en son som hette Ingemar. Vid Gustafs bortgång flyttade änkan och sonen till Karlstad och gården blev öde i början av 1960-talet. Boningshuset står kvar och användes som semesterbostad.

Fäbackberg. (Mattes-Erik)

Ett torp som ligger på hemmanet Fäbacken, på berget väster om Fäbackens by mot Rottnaberg och Åsarna. Själva torpet ligger på högsta berget med en vacker utsikt mot söder. Vem som först byggde och odlade där är okänt, men den som bodde där i början av 1800-talet hette Olof. Hans son, som var född 1824, hette Anders Olofsson och han var gift med en som hette Karin Jansdotter född 1821. De hade tre döttrar, Anna född 1849, Kerstin född 1851 och Maria född 1853. Sedan bodde där under senare hälften av 1800-talet en som hette Erik Eriksson, och hans hustru hette Katarina Andersdotter. De hade en dotter, som hette Kerstin och en son som hette Anders. De sålde gården till en, som hette Nils Engström och hans hustru Maria Eriksdotter. Han bodde inte länge där, utan vid sekelskiftet 18-1900 bodde där en son till Stensgårdsgubben, som hette Per Eriksson och kallades för Per-Ers. Hans hustru hette Maria. De flyttade till Hammarö där deras barn och barnbarn bor än. Han sålde torpet till Olof Olsson Kyrkåsen och han skaffade dit en torpare, som hette Jöns Samuelsson och hans hustru hette Kajsa. De hade tre söner: Hilmer, Axel och Johan samt två döttrar: Klara och Beda. När Jöns och Kajsa blevo för gamla, övertog sonen Axel arrendet. Hans hustru hette Hilma Andersdotter från Rösbacken. De hade en son, som hette Gunnar. Axel dog och änkan och sonen flyttade därifrån på 1950-talet, och de väl skötta åkrarna och utsikten som var så vacker, är nu snart skymd av skog.

Åsarna.

Ett ödetorp som ligger på hemmanet Fäbacken i nordvästra hörnet av hemmanet mot Fryksände kyrkskog och var bebyggt redan på 1700-talets början. Den som bodde där under 1700-talets senare hälft och första hälften av 1800-talet hette Jöns. Han var gammal och bodde på torpet år 1830. Då var morfar till nedskrivaren av detta, "pojke" vid Åsarna, varför tiden kan med säkerhet fastställas. Jöns hade en son, som hette Nils Jonsson, som var född 1803. Hans hustru Marit Olsdotter, född 1801. De hade i sin tur en dotter som hette Kerstin, född 1839 och en hette Maria född 1842. så bodde där Inhyses Marit Nilsson och hennes o.ä. son Nils Persson född 1854. Sedan kom en till Åsarna, som hette Kristoffer Kristoffersson. Hans hustru hette Britta Mattsdotter. De hade sonen Karl Johan och dottern Karolina. De bodde där till omkring 1880-talet. Gården köptes av Anders Jonsson, Käcken i Fäbacken. Han använde det som utbruk, men vid sekelskiftet 18-1900 bodde hans dotter Ida och hennes man Erik där. De flyttade dock därifrån och gården försålles till en skogsjobbare som hette Joel Enkvist. på 1920-talet gick gården på auktion och inropades av Olof Olsson Södra Ångarna. Den sista, som bodde i stugan hette Josef Hjort, med familj. Det är nu ett skogsskifte som äges av Olof Olssons dotterson, bankkamrer Georg Fernström, Mårbacken. Det blev öde år 1931. Hustomt och stenrösen visar var det gamla torpet var beläget.

Brånsätra. (Ulvsjön På Kartan)

Ett öde torp på Ulvsjöns hemman, som ligger i norra ändan av Ulvsjöarna och på kartan kallas Ulvsjön, men skall vara Brånsätra. Den första som bodde på torpet hette Halsten. Vad hans hustru hette är obekant, men han hade en dotter som hette Hälja och i dagligt tal kallades hon för Bron-Häli, (tjockt l.) Hon blev gift med en hette Anders Nilsson. Detta var i början av 1800-talet. På 1870-talet och fram till 1921 var det en son till Anders och Häli som bodde där. Hans hustru hette Annika och hon kallades alltid för Bron-Annika. Anders var en lugn och fridsam man, men så var Annika raka motsatsen. Ja, hon var ingen elak människa. Hon var robust och bestämd och sade vad hon menade, vare sig det var ont eller gott. Hon var en rättvis hustru, men det var nog kanske bäst att Anders först rådgjorde med henne, innan han företog sig något nytt. År 1917 sålde de gården till Major Påhlson, Rottneros, och gjorde undantag att få bo kvar och bruka jorden i fem år. När de flyttade därifrån, bortarrenderades torpet till en som hette Oskar Dahl. Han var född på Käckåsen och hade sin hustru från Köla i Östmark. De bodde där i tolv år. Påhlsson avstyckade inrösningsjorden med stödskog och sålde torpet till Johan Johansson från Vallen i Torpberg. Hans hustru kom från Kull-Erik i Käpparnstorp. De bodde på torpet till 1946, då de flyttade därifrån och det blev öde. Stugan användes som fritidsbostad och en del av åker jorden brukas ännu, men största delen är skogbeväxt. Torpet blev öde år 1946.

Hiransvallen.

Ett litet ödetorp, som ligger på hemmanet Fäbacken av Ulvsjön, nordväst om Hiranstjärn c:a 1 km. Den som först enligt kyrkboken av 1851 bodde där, hette Per Persson, och hans hustru hette Stina Olsdotter. De hade döttrarna Annika, Anna, Stina och Maria. Dottern Annika gifte sig med Olof Stefansson, som kom från Norge och var "odöling". När Per blev gammal, övertog Stefansson torpet. De bodde kvar där till sekelskiftet 18-1900. När de blev gamla och inte orkade mera, överlämnade de torpet till Lekvattnets församling, vilken ordnade med husrum närmare bygden och de fick underhåll till sin död och slapp gå under klubban, vilket på den tiden var de gamla och fattigas lott. De hade två döttrar, som var bortresta och var någon gång hem och hälsade på. De tycktes alltid vara nöjda med sin lott på gamla dagar och Olof Stefansson dog 1908. Hans hustru levde ett par år längre. När de flyttade från Hiransvallen, så kom Josk-Nils och Böra dit, men de var där endast några år och torpet blev öde omkring år 1906. Torsby kommun är ägare till det lilla skogsskiftet, som för 75 år sedan var ett litet hem, där förnöjsamma människor strävade.

Rösberg.

Ett torp på hemmanet Fäbacken, som ligger i nordslutningen av Rösberget, närmare bestämt öster om Hiranstjärn. Där bodde i mitten av 1800-talet en som hette Ivar Ivarsson. Han var född år 1817. Hans hustru hette Karin Ersdotter född 1821. De hade en son, som hette Erik född 1843 samt sju döttrar, Maria född 1841, Lisa född 1857, tvillingarna Kerstin och Helga född 1851, Augusta född 1854 samt Marit och Anna, födelseår saknas. Ivar Ivarsson var en mycket god sångare, och som det dröjde en lång följd av år, innan Lekvattnets nybyggda kyrka fick någon orgel, så hade Ivar platsen som försångare och fick leda sången. Han ville nog vara lite för mer än de andra, ty detta var en fin plats och så var det inte många, som kunde sköta detta. Vid sekelskiftet 18-1900 var det en som hette Robert Johansson som bodde på torpet. Hans hustru hette Karolina Johansdotter. De kom från Hattacktorp i Östmark. De bodde där endast i tre år. Den sista som bodde där var en de kallade Per i backen, han bodde tillsammans med en som kallades Hirans-Kersti. August Nordin i Rönnberg, Lekvattnet var ägare till Rösberg, men han bytte bor det för Säter i Lekvattnet till Rottneros Bruk. År 1913 var torpet ännu bebott, men blev öde samma år. Det är nu ett skogsbestånd, men murrösen finns kvar som ett minne av kyrkosångaren Ivar.

Rösberg. (Södra torpet)

Ett torp på hemmanet Fäbacken, som ligger på Rösberg, söder om det förut omskrivna. Den som först omnämnes enl. kyrkboken av 1851 hette Olof Mickelsson och hans hustru hette Maria Persdotter. De hade fyra söner: Per, Olof, Alfred och Johan Edvard samt dottern Karolina. Sedan bodde där en som hette (Dagkarlen) Olof Olsson Spark. Hans hustru hette Maria Jansdotter. De hade tre döttrar: Maria, Karolina och Mathilda samt sonen Jan. Han var född "mindre vetande" och lärde sig aldrig varken kläda sig eller äta själv. Han hade dock en vacker sångröst och om han hörde en sång ett par gånger, så kunde han den sedan för hela livet. Hans mor hade honom med och gick och bar honom på ryggen. De var långa tider vid Trossnäs, där han sjöng för beväringarna och fick några ören och även kanske några mål mat av kronan. Vid moderns död blev han första åren såld på auktion men blev sedan kvar på ett ställe där han var i 17 år och där han även fick sluta sina dagar. Spark flyttade från Rösberg på 1890-talet, och då blev torpet öde. Det äges av Billeruds A.B. och är beväxt med skog.

Kärr.

Ett ödetorp på hemmanet Fäbacken av Ulvsjön, öster ut från södra ändan av Ulvsjöarna. Den som först omnämns där var Enkmannen Pål Mattsson som kom från östra Sandsjöberg. Han var född år 1800. Han hade en son som hette Johan. De blev dock snart borta och den, som efter dem bodde där var en som hette Henrik Henriksson Kling. Hans hustru hette Anna Andersson. De hade två döttrar, Ingeborg och Anna Maria, samt sönerna Anders och Jöns. Kling var en god spelman, som komponerade en del låtar och polskor. Spelmannen Julius Nilsson Borken spelade en del låtar, som var av Kling, Klingpolskan, Kling låten m.fl. Nilssons son Oskar, som bor i Arvika, spelar dessa låtar ännu. När Kling flyttade från Kärr, så bodde där en som hette Anders Andersson och hans fru hette Anna Andersdotter. De hade två söner: Anton och Johan. Johan gifte sig med en som hette Ida Larsson, från Pällila i Långsjöhöjden och blev på torpet. Hon dog i Spanskan 1918. De hade två döttrar: Elna och Karin. Johan gifte om sig men flyttade därifrån i slutet av 1920-talet. Torpet såldes till Major Svante Pålsson, Rottneros, och är nu helt beväxt med vacker ungskog. Husen revs ner, men en liten vacker bod (herbre) flyttades av Johannes Persson till Norra Bråten och kommer att bevaras för framtiden. Kärr blev öde på 1930.

Enkatorp. (Engstorp)

Ett ödetorp, som ligger på hemmanet Fäbacken mellan Ulvån och Bergtorp. Det kallas nu Engstorp, men i kyrkboken av 1851 heter det Enkatorp. Den som först var kyrkskriven på torpet hette Johan Ersson, och han kom säkerligen från Bergtorp, och var född år 1829. Hans hustru hette Karin Olsdotter född 1825. De hade två döttrar: Marit född 1854 samt Maria Sofia, födelseår saknas. så var det tre söner: Olle, Jöns och Johan samt pigan Karin Nilsson. De gamla dog och ungdomarna reste till Amerika. på 1880-talet var det en som hette Josknils, som bodde där. Hans hustru hette Ingeborg och gick under namnet Josk-Bora. De hade en son, som hette Benjamin, som for till Amerika och blev "Trapper", men han stannade inte länge utan kom tillbaka och byggde sig en liten stuga vid Björnidet i Torsby. Han hade en liten trädgårds- eller grönsaksodling och kallades för Benjamin i Lustgården. Josk-Nils var snickare. Han gjorde bord, stolar, laggade kar och så var han specialist på att göra likkistor. När någon hade dött, kom Nils och tog mått på längden. Virket till kistorna högg han i skogen av grova träd, som han klöv till bräder. Det var starka don, som gjordes. Han målade kistorna med kimrök och innan de torkade, beströdde han dem med fin sand. Han kallade att han stoffade kistorna. En mycket märklig händelse i hans liv var när han blev sjuk. Han fick ett sår på bröstet, i nedre kanten av bröstbenet. Detta ville inte läkas. Han besökte läkare både i Sverige och Norge, men de sade "gå hem, det finns ingen bot, Du har kräfta". Vad skulle han göra? Stugbyggnaden var en Rökstuga, så det var varmt och särskilt på den sängplats, som var tillagad i ytterkanten av den stora rökstugugnen där Nils hade sin sängplats. Han tänkte: Nu får det bära eller brista. Han skaffade hem vanligt bergsalt, som han gnuggade fint och stoppade i såret. Han sade att det kan väl inte bli sämre än det är. Det sved som Helvetets eld, men Nils var den, som inte gav sig i första taget. Om några veckor blev svedan mer och mer borta, men Nils saltade på. Fram emot våren torkade såret och började "gro ihop". Då var det till att få något, som höll såret mjukt. Han smälte fin fårtalg och smorde tunt. Såret läkte och han blev bra. Han sålde torpet till Handlande Olof Olsson på Kyrkåsen och det blev öde vid sekelskiftet 18-1900. All bebyggelse är nu borta och gamla murröset kanske synes än, för den som vet var stugan stod. Josknils dog 1911 och levde minst 25 år efter det han var sin egen läkare.

Storängen.

Ett ödetorp på hemmanet Fäbacken av Ulvsjön, vilket tillhörde Lekvattnet, men vid rättning av sockengränsen i början av 1950-talet, så kom det till Östmark, men under samma hemmansnamn. på 1840-talet, när storskiftet gick av stapeln och kyrkan blev byggd, fick de som bodde efter sockengränsen välja var de ville bli kyrkskrivna, vilket gjorde att gränsen mellan kommunerna blev ganska oregelbunden. Det fanns många torp, som tillhörde Lekvattnet, som låg inne i Östmark och även tvärt om. så även när det gällde Fryksände. Det var nödvändigt att gränsen blev rättad, men nu är allt en storkommun, så nu heter hela klabbet Torsby kommun. De som bodde på Storängen under 1850-talet hette Jon Ersson och hans hustru hette Kajsa Jansdotter. De hade tre söner: Erik, Johan och Jöns samt en dotter, som hette Marit. så bodde där drängen Erik Nilsson och pigan Maria Johansdotter. Torpet var bebott till fram emot 1900-talet. Det hade ganska stor och bördig skogsmark, som år 1916 försålades till Major Svante Påhlson, Rottneros, och äges nu av hans dotter och måg Lena och Peter Möller, Rottneros. Torpet är helt beväxt med skog och endast stenrösen visar var bebyggelsen varit.

Gärdet i Fäbacken.

Ett öde torp på hemmanet Fäbacken, som har försvunnit med namn och allt. Även lämningarna av bebyggelsen har så gott som försvunnit. Det var beläget på västra delen av gården Där Ner. (Nirsan) Husen låg längst väst mot skogen. De första, som omnämnes där var Jöns Eriksson född 1818. Hans hustru hette Karin Hallstensdotter, född 1827. Sonen Hallsten född 1847, samt döttrarna Maja Stina född 1850, Ingeborg född 1852 samt Maria och Karolina, födelseår saknas. Sedan kommer pigan Stina Jansdotter född 1835 samt gossen Nils Nilsson född 1841. De var de sista, som bodde där och det synes som de på 1860-talet skulle försvunnit när utflyttningen från Fäbacken till Amerika och Norrland gick som värst. Torpet blev inlemmat med gården Där Ner, och det gjorde att det helt försvann.

Bergtorp.

Ett ödetorp på hemmanet Fäbacken, som ligger en kilometer norr om Borken i Fäbacken. Där bodde vid sekelskiftet 17-1800 Erik och hans son Erik Eriksson (skrev sig för Ersson). Sonen var född 1815. Hans hustru hette Ingeborg Pers dotter, född 1820. De hade två söner: Erik född 1846 och Per född 1851, samt två döttrar: Marit född 1843 och Ingeborg född 1848. Sedan bodde på Bergtorp Johan Ersson, troligen av samma släkt, han var född 1829 och hans hustru hette Karin Olsdotter född 1825. De hade en dotter, som hette Marit och var född 1854. på 1880-talet ägdes Bergtorp, av en som hette Jöns Ersson. Han skulle vara o.ä. son till Erik Ersson. Hans hustru hette Marja. Han hade två söner, Johan och August samt dottern Anna. Han var en arbetsam man och om man ser de långa stengärdesgårdarna så förstår man att här har arbete varit dagens lösen. Han sålde torpet till en jobbare, som hette Joel Enkvist, som i sin tur sålde torpet till Rottneros Bruk. De avstyckade inägorna och sålde dem med stödskog till Nils Blomkvist och hans hustru Karolina Jonsdotter. De hade två söner: Herman och Julius samt två döttrar: Hulda och Hilma jämte hustruns o.ä. son Vilhelm Laack. Dottern Hilma gifte sig med en som hette Valner Andersson, och de bodde på Bergtorp från 1927 till 1953. De hade två söner Rolf och Ingvar samt en dotter. Vallner dog 1953 och torpet blev öde, men köptes av Hilmas syster och svåger Albert Johansson, Borken, som ännu har det som utbruk. Stugan har sålts till semesterhem, till en Hjalmarsson³ från Karlstad.

---

³ Anne-Marie Nilsson (min moster) föddes i Karlstad och hette då Hjalmarsson. När de köpte Bergtorp var hon gift med Arne Nilsson och bodde i Kil. Sune Lekemark Hembygdsföreningen

Övre Sandsjöberg.

Ett ödetorp på hemmanet Fäbacken av Ulvsjön, som ligger på högsta Sandsjöberg. Det var ett mindre torp, som knappt födde två kor.

Norr om torpet fanns en plats, som hade en enastående utsikt. Där samlades natten till den sextonde maj, Per-Grinusnatten, både yngre och äldre, att elda och ropa Per-Grinus för att skrämja vilddjuren från trakten, så att betesdjuren skulle få gå i fred. Det var en folkfest, som återkom varje vår. Det fanns en fin och slät berghäll där dansen gick till ljusan dag. Dit medfördes mat och dryckjom och det var alltid storfest. De som bodde på torpet i mitten av 1800-talet var i kyrkboken inskrivna: som Inhyses Per Persson född 1804, sonen Per Persson född 1829, sonens hustru Marit Pålsdotter född 1829, sönerna Lars född 1854 och Per född 1855. Dessa bodde kvar där till på 1880-talet. Då bodde där under några år en som hette JoskNils, som är omskriven på annat ställe, nämligen Enkatorp. Den som sist bodde på torpet var Emil Johansson, son till Johan Mattsson på Nedre Sandsjöberg. Han var gift med en som hette Jenny från Hallstensjog och syster till Oskar Jonsson-Dahl. De bodde endast en liten tid på torpet och flyttade omkring år 1915 till Kristofferstorp, då torpet blev öde. Det äges av Rottneros och endast stenrösen vittnar om bebyggelsen.

Östra Sandsjöberg.

Ödetorp, som ligger på hemmanet Ulvsjön, i sydslutningen av bergkedjan Sandsjöberg. Det har ett mycket vackert läge med utsikt över stora delar av Fryksdalen. Den som först omnämnes där hette Pål Mattsson född 1800. Hans hustru hette Helga Persdotter född 1804. De hade två söner: Johan född 1834 och Jöns född 1844, samt dottern Maria född 1842. så bodde där Inhyses Anders Mathisen född 1822, och hans hustru Anna Olsdotter född 1818, deras son Olle född 1843, samt döttrarna Anna född 1846, Maren född 1853, och så kommer en son till, som hette Martin född 1849. Huru länge de bodde där är ej säkert känt, men omkring 1880-talet bodde där en som hette Johan Mattsson, han var son till Josk-Mattes. Hans hustru hette Maria. De hade tre söner: Vilhelm, Emil och Valfrid samt fem döttrar: Signe, Anna, Dagmar, Frida och Ellen. Ånghammars Bruk köpte gården, men år 1918 köpte A.B. Rottneros Bruk Ånghammars skogar. När de blev ägare, avstyckades inrösningsjorden, med stödskog, och försålde till Oskar Olsson och hans hustru Frida, som var dotter till Johan Mattsson. Innan Rottneros sålde, ombyggdes ladugården, så att de hade tre kor och häst. De hade två söner, Gunnar och Eskil. Frida blev ihjälslagen av åskan en natt när hon låg och sov. Oskar och hans pojkar sålde då torpet och flyttade till Torpberg. Dottern Dagmar som bodde i Stockholm, köpte torpet och hon är nu ägare. Hon har försökt att hålla utsikten öppen men det vackra torpet kommer säkert att följa med i den stora förstörelsen som går över finnbygden. Torpet blev öde på 1930-talet. Stugan står dock ännu kvar.

Ambian.

Ett numera ödetorp som ligger i Fäbacken, mellan Uppgården och Borken. Det ligger på hemmanet Ulvsjön och har alltid tillhört Östmark. Den som bodde där under senare hälften av 1800-talet kallades Ambias-Halsten. Han reste till Amerika. Vid sekelskiftet 18-1900 bodde en där som hette Olle Halstensson. Han dog från familjen våren 1906.

Han var med och limmade träden på kyrkskogen, när tallspinnarhärjningen gick och som det var mycket hårt arbete med regn och kanske svår lukt av limmet, så fick han lunginflammation och dog från hustru och sex barn. Familjen reste till Amerika 1908 och det var öde ett tag. År 1912-1915 hade Peter Jansson i Lämbacken affär där i ett litet rum. Då flyttade änkan efter Erik Pålsson från Kristofferstorp och hennes söner Josef och Mathias Eriksson dit och bodde där till år 1938. Vid Olles död köptes torpet av Billeruds A.B. Efter år 1938 bodde där en Ragnar Mattsson från Tiola och hans hustru Ellen Bråten. De hade tre söner: Reidar, Tore och Jonny. De arrenderade torpet och fick ombyggt till en liten vacker gård. De arbetade i skogen och hade det efter omständigheterna mycket bra. Åren gick och Ragnar blev sjuk och måste sluta med jordbruket och köpte ett hus vid landsvägen. Torpet står nu öde med de små röda och vackra husen, från vilka man har en utsikt, som är en av de vackraste i Lekvattnet, men tycks vara tvunget att följa med i den nutida förstörelsen.

Nybonnstorp.

Ett ödetorp som ligger på hemmanet Fäbacken, efter gamla vägen Fäbacken-Kristofferstorp, i berget mellan Ulvån och Bergtorp. Den som bodde där i mitten och andra hälften av 1800-talet hette Erik Hallstensson. Han gick under namnet Nybons-Erik. Torpet köptes omkring år 1880 av Folkskolläraren Norelius. Han var gift två gånger. Hans första fru hette Kerstin och i andra giftet hette hon Maria.

I första giftet fanns två döttrar, Anna och Karolina. I andra giftet hade de tre söner: Valfrid, Rickard och Oskar samt två döttrar, Ellen och Elin. Norelius dog 1907 och torpet blev sålt till A.B. Rottneros Bruk. De skiftade inägorna med stödskog från övriga skogsmarken och försålde torpet till Oskar Nordkvist och hans hustru Emma Jonasdatter. De hade tre söner: Rune Harry och Bertil. Nordkvist rev den gamla rökstugan och byggde en ny trevlig bostad. Efter några år sålde han torpet till en Axel Nilsson och hans hustru Hildur Jakobsdatter. Han bodde där några år, men sålde sedan till Valner Andersson, Bergtorp, som använde det i sambruk med Bergtorp. Vid Valner Anderssons död såldes torpet till A.B. Rottneros Bruk. Stugan hade då brunnit, och inägorna blev planterade med skog. Det blev öde på 1950-talet och är nu en ungskog.

Kakkina. (Örnbråten)

Ett ödetorp på hemmanet Ulvsjön, som ligger på berget väster om Ulvsjöarna och låg på samma område som Korra. Den som bodde där var en änka, som hade en son, som hette Emanuel Jonsson. Han var religiös och var hempredikant. Omkring år 1890 reste han till Norrland och har sedan ej hörts av. Gården ägdes och brukades av Jon Jonsson i Korra. Hans arvingar sålde torpet, som då var skogbeväxt, till A.B. Rottneros Bruk, som nu är ägare. Husen stod kvar omkring år 1910.

Kotberg. (Pakkamäki)

Ett ödetorp på hemmanet Ulvsjön, som ligger på berget väster om Ulvsjöarna norr om Kakkina, väster om gångstigen från Kristofferstorp till Isaktjärn. Den som bodde där under sista hälften av 1800-talet hette Jan och han kom troligen från Arnsjön. Han hade tre söner: Hans, Per och Johan. Under de senare åren han levde, bodde han tillsammans med Maria Mattsdotter, moder till Oskar Jonsson Dahl. Torpet blev öde omkring år 1910, när Jan dog. Det äges nu av Hilding Hallstenson från Östmark och är helt beväxt med skog, men stenrösen efter odlingen finns dock kvar. Undertecknad var in där år 1907 och blev bjuden på gott kaffe.

Kristofferstorp.

Ett ödetorp på hemmanet Ulvsjön, som ligger väster om den av Ulvsjöarna, som ligger i mitten. Vem som började odla där kan med bestämdhet inte sägas, men att torpet var uppodlat i början av 1800-talet är säkert. På 1880-talet bodde en son till Pål på Käckåsen där. Han hette Erik Pålsson och kom från Vältberg. Hans hustru hette Stina Mattsdotter, hon var dotter till Josk-Mattes. De hade en dotter, som hette Anna samt fem söner: Josef, Mattias, Oskar, Axel och Gottfrid. De bodde på Kristofferstorp till år 1915, då Erik dog och änkan och två av sönerna flyttade till Ambian i Fäbacken. Sönerna reste till Amerika; Mattias och Oskar kom tillbaka, men Axel stannade kvar. A.B. Rottneros Bruk köpte torpet med skog. De avstyckade inägorna med stödskog och försålde dessa till Emil Johansson, från Sandsjöberg. Hans hustru hette Jenny Jonsson från Hallstens-Jong. De var barnlösa och båda dog ganska unga. En broder till Jenny, som hette Otto Johansson köpte torpet. Hans hustru hette Elise och kom från Norge. Otto sålde torpet till en som hette Ragnar Forsberg. Hans hustru hette Ragnhild och de hade tre barn. De var de sista som bodde där och torpet blev öde på 1950-talet. Ägare är nu Bertil Nordkvist, Karlstad. Husen är bortförda och inägorna är helt beväxt med ungskog.

Storjongstorp.

Ett ödetorp på hemmanet Fäbacken, som ligger mellan Åsarna och Fäbackensberg på östsidan av södra Åsansmyren. Det finns ingen som vet med bestämdhet, vem som odlade och bodde där. Det finns enligt Kyrkboken av 1851 en som heter Jon, som står skriven på Fäbacken utan namn på bostaden. Han heter Jon Nilsson och hans hustru heter Karin Nilsson. Han är skriven som Dagkarlen. De hade två döttrar: Karin och Kristina. Detta är en gissning, men någon annan finns inte, som kan placeras där. Torpet har varit igenväxt under hela 1900-talet och blev troligen öde omkring 1870.

Jonas.

Ett litet ödetorp på hemmanet Fäbacken, som ligger väster om Ulvsjöarna, på norra sidan av torpet Korra. på den som bodde där har ingen hört mer än förnamnet och det var Jonas han hette och han hade en son som kallades Jonas-Otto. Torpet äges av Johan Nilssons stbh. i Fäbacken. Lämningar efter bebyggelsen syns ännu, men det är nu beväxt med skog. Öde omkring 1860-talet.

Okkokos.

En gammal boplats norr om Käcken i Fäbacken efter gamla vägen från Fäbacken till Ollestorp. Stenrösen och märken efter bebyggelsen finns kvar, men vem som bodde där kan ej sägas. Det var dock odlade åkrar, så det har säkert fött djur.

Kyttarstäppa.

En gammal boplats som låg i nordöstra hörnet av inägorna vid Uppgården i Fäbacken. Det var nog aldrig någon timmerstuga, utan det var en jordkoja med enkla uthus. Vem som bodde där är ej säkert att kunna bestämma. Det fanns så många, som var skrivna på Fäbacken, men exakt stället är för en hel del ej angivet.

Moilandstäppa.

Även en boplats i Fäbacken, som låg på östsidan berget norr om Kyttarstäppa, eller om den låg längre ner i berget efter Enkstorp rågång, där det finns lämningar efter bebyggelse och gammal odling. Den som bodde där, kunde komma från övre Bondtorp, som först hette Moilandstorp. Detta kan dock med säkerhet inte sägas utan blir en gissning.

Torpstället.

Torpet ligger på hemmanet Östmark och ligger längst norr i Ulvsjön, och som Ulvådalen, är så belägen att den rätteligen skulle ha tillhört Lekvattnets socken, ja, en hel del av torpen hörde även dit, så har torpen efter dalen tagits med vid beskrivningen av gamla ödetorp i Lekvattnet. Detta torp ligger efter bäcken, som går ner i Ulvsjön och då får det inte förglömmas. Under 1800-talets senare hälft, bodde en där som hette Olof och hans hustru Maria. De hade en dotter, som hette Ida, samt en son som hette Olle och en hette Emil. Ida och Olle stannade hemma hos föräldrarna, men Emil flyttade till Harmon. Båda sönerna var duktiga fällskräddare och som det var få, som hade detta yrke, så var de anlitade, mer än de kunde utföra. Ida skötte sina föräldrar. Hon hade en son, som hette Oskar Olsson. Han gifte sig med Frida Johansson på östra Sandsjöberg, och flyttade dit. Torpet blev öde på 1920-talet.

Hemmanet Hvitkärn

Anderstomta. (Pop-Anders)

En ödegård i hemmanet Vittjärn och ligger mot Råbäcken, som utgör hemmanets gräns mot Norra Lekvattnet. Denna gård var under 1800-talet, näst Nergården i Spettungen, Lekvattnets största jordbruk med två hästar och 8-10 kor. Inrösningsjorden var c:a 50 tunnland och tillsammans med skogsmarken var det 400 tunnland. Den som först enligt kyrkboken av 1851 omnämnes bo där hette Jan Mattsson född 1775. Hans hustru hette Annika Jansdotter^[1] och var född 1778. De kom från Popetorp i Gräsmark. De hade en son, som hette Anders Jansson född 1880. Han gick under namnet Pop-Anders. Hans hustru hette Maria Mattsdotter. De hade en son, som hette Johan, samt fyra döttrar: Maria, Annika, Kajsa och Marit. Så står antecknat, Drängen Johan Hjälms. Tre av döttrarna gifte sig och det blev sonen Johan och dottern Maria, som blev kvar på gården. De var aldrig gifta och år 1898 såldes gården till en norrman som hette Olof Lundersäter. Han hade gården endast ett år och sålde den till A.B. Rottneros Bruk. De avstyckade inrösningsjorden, med stödskog och år 1902 försålde de inägorna till Per Eriksson, Nedra Våln, och Jan Jönsson, Övra Våln. De delade jorden och hade den i sambruk med sina gårdar. Per Eriksson sålde sin del till Frida Jansdotter år 1928. Hon var gift med Per Persson från Östmark. De hade två döttrar Gerd och Kajsa, som ärvde gården. De har flyttat därifrån och använder boningshuset som fritidsbostad. Grannarna brukar ännu en del åkrar, men troligen kommer den stora gården med gamla hederliga anor, att få återgå till skogsmark. Den blev öde på 1960-talet.

^[1] Annika Jansdotter föddes i Spettungen. Sonen Anders Jansson föddes 1808. Irmgard vè Alfhem

Lebiko. (Leppiko)

Ett torp på hemmanet Vittjärn, som ännu är bebott och gränsar till Popanders (Anderstomta) mot söder. Enligt kyrkboken av år 1851 kallades det för Staffastorp, men ursprungligen heter det Leppiko. På svenska Alhult. Den som bodde där på 1850-talet hette Olof Olsson, född 1820. Hans hustru hette Marit Jönsdotter född 1821. De hade två döttrar: Marit född 1852, Annika född 1854 samt fyra söner: Jöns född 1843, Olof född 1848 samt Per och Johan, födelseår saknas. Det blev sonen Per, som övertog torpet. Hans hustru hette Anna Jönsdotter. De hade sönerna Julius, Viktor, Alfred, Karl samt döttrarna: Jenny, Kristina, Klara och Anna. Omkring år 1905 sålde Per torpet till en skogsjobbare, som hette Johannes Markusson och flyttade då till Bräcka i Sunne. Inägorna med stödskog köptes sedan av brodern Jöns, som under en lång följd av år hade det som sambruk med sin gård Rinne. Vid hans död var det sonen Oskar som blev ägare, och det såldes till Johan Andersson i Pojansauna, som ännu bor kvar. Den gamla stugan var en vacker rökstuga, med kåve och stor ingång med två dörrar. Den blev ombyggd och är nu ett modernt hus. En del av åkrarna är ännu i bruk och kommer kanske att brukas så länge nuvarande ägare lever.

Ristugan.

Ett litet torp, som ligger på hemmanet Vittjärn nere vid Rottnaälven på ägorna, som tillhör Norra Vittjärn, strax ner om Madolamp. Den som först bodde där gick under namnet Ri-Anti och det rätta namnet var Anders Andersson och hans hustru hette Karin Andersdotter. De flyttade till Kojkland. De hade en son som även hette Anders och troligen en dotter, som hette Anna. Hon var ogift och bodde i Ristugan tillsammans med en som hette Kersti, som kom från Halsi och gick under namnet Höpsi-Kersti. Bostaden bestod av en liten Rökstuga, samt en liten ladugård med loge. Sedan var det en barnmorska, som kallades Mamsell Hansen, som byggde sig en liten stuga och bodde på torpet. De gamla husen blev borta, men vid Mamsell Hansens död bodde i stugan en som hette Johan Larsson från Nergården i Lekvattnet, och han var gift med Jenny Larsson, från Långsjöhöjden. Han dog ung och hon gifte om sig med en Oskar Johannesson, från Östmark. De flyttade därifrån på 1945 och torpet blev öde.

Brostugan.

Ett litet torp på hemmanet Hvitkärn (Vittjärn) som låg på västsidan om älven strax ned om Vittjärnsbron. Den som bodde där under första hälften av 1800-talet hette Jan Jansson, född 1806. Hans hustru hette Johanna Andersdotter, född 1812. De hade döttrarna Annika, född 1842, och Johanna, född 1848, samt sönerna Per född 1845, och Anders, född 1833. Sedan bodde där en som hette Erik Persson från Linnan vid gränsen. Han gick under namnet Kebbo. Hans hustru hette Britta Olsdotter. Han var gift två gånger och hade sönerna Olof, född 1847, Per, född 1850, samt dottern Gertrud, född 1853. Vid sekelskiftet bodde där f. skogvaktaren Nils Berg och hans hustru Ingegärd. De hade sönerna August, Per Johan, Oskar, Bror, Ture och Karl samt döttrarna Hulda och Elin. Nils Berg med familj flyttade därifrån 1904 och stugan revs ner och den lilla idylliska boplatsen är nu beväxt med grov och vacker skog.

Hemmanet Kälkeruds Utskog

Påls.

Ett ödetorp, som är beläget på hemmanet Kälkeruds utskog i byn Käcktorp och är ett av de äldre torpen i Lekvattnet. Den som omnämnes bo där i mitten av 1700-talet hette Samuel. Han var nog den som byggde stugan och de gamla husen, som rivits ner. Han hade en son, som hette Pål Samuelsson, som var född år 1789. Hans hustru hette Gertrud Jansdotter även hon var född år 1789. De hade fem söner: Fältjägare Jöns Pålsson Ceder född 1829, sonen Jan Pålsson 1820, sonen Samuel Pålsson 1827, hans hustru Kajsa Olsdotter (Sammelskajsa) född 1826 samt sönerna Olof och Johan. Dottern Maria och dottern Kajsa. så var det Pigan Kajsa. Det blev sonen Jan, som övertog gården, de hade sönerna Johan och Olof. på 1870-talet övertog sonen Olof gården och Johan flyttade till sin farbroder Sammel, och den gården dit han flyttade fick namnet Sammel. Olof gifte sig med en som hette Karolina och hon kom från Östmark. De hade fyra söner: Johan, Per, Edvard och Gottfrid. Johan drunknade och de övriga tre reste till Amerika. Olov sålde gården till Olof Olsson, Kyrkåsen. Det var flera som bodde där korta tider; Edvin Jonsson, Janne Svensson och Johan Jönsson. Ar 1927 kom Albert Olsson dit. Hans hustru hette Elisabet Persdotter från Nedra Våln. De hade tre söner: Per-Olof, Gunnar och Göte samt dottern Ingrid. Sonen Per-Olof köpte gården. Han var gift med Edit Jonsdotter. De hade en dotter som hette Berit samt sonen Dan. Per-Olof slutade med jordbruket och planterade skog på inägorna. Stugan med tomt försålades till Börje Olsson från Ivarstorp, som med familj bor kvar. Vi skall hoppas att inte även detta ställe försvinner helt.

Rönberg. (Larsgården)

En ödegård som ligger på hemmandet Kälkeruds utskog, längst norr i byn Rönberg. Alla som har, ända sedan 1700-talet, varit ägare till gården, har haft namnet Lars och där har det alltid kallats: "När Lars i Rönberg"! Den första, som omnämnes bodde på gården hette Lars. Han hade en son som hette Lars Larsson född år 1818. Hans hustru hette Marit Olsdotter och var född 1807. De hade en dotter, som hette Maria född 1845 samt sonen Lars född 1848. så bodde där drängen Lars Hansson född 1832. på 1870-talet, köpte drängen Lars Hansson gården. Han var från Östmark. Hans hustru hette Marit och var från Granberg i Fryksände. De hade en son, som dog i barndomen. Lars Hansson dog år 1911 och då flyttade Marit till släktingar, som bodde på Kajsheden i Fryksände. Gården med skog, köptes av A.B. Rottneros Bruk. De styckade inrösningsjorden med stödskog, från den övriga skogen och den som förvärvade inägorna för att bo där hette Lars Larsson. Hans hustru hette Karolina Andersdotter, hon kom från Ärila. De hade två söner: Lars (Lasse) och Nils samt dottern Britta. Lars Larsson byggde om såväl boningshus, som uthus och skapade ett litet fint hem. De bodde där till på slutet av 1960-talet. När hustrun dog så måste Lars sälja kreaturen. Han bor nu på Pensionärshemmet. Boningshuset användes som sommarnöje, för övrigt är inägorna beväxt med skog och det lilla trevliga hemmet blir säkert helt öde.

Perstorp.

Ett torp som ligger på Hemmanet Kälkeruds Utskog, efter hemmanets norra gräns mot Nedre Våln. Den förstas som omnämndes ha bott där var enkan Karin Gulbrandsdotter och hennes son Kristoffer Jansson, född 1831. Hon var född år 1794. Sonens hustru hette Gertrud Larsson född 1810, samt en dotter i första giftet som hette Maria Jasdatter född 1845. Sonen Jan, som var född 1849 samt dottern Kerstin, som var född 1855. på 1890-talet köptes torpet av en son till Anders Elofsson, Hag. Han hette August Andersson och hans hustru hette Karin. Han var skomakare och arbetade mest i Norge. De hade tre söner: Ante, Oskar och Henning, samt tre döttrar, Ingeborg, Karin och Bebecka. Han sålde torpet till A. B. Rottneros Bruk och flyttade till Norge år 1900. Bolaget styckade inrösningsjorden från skogsmarken och sålde den till Gränsridaren Erik Lindof. Han hade det som jordbruk till sin fastighet i Vitt järn. Han i sin tur sålde torpet till Alfred Jönsson, Josefsberg, och hans måg Henry Johansson och dennes hustru Karin flyttade dit och sökte skogsarbetersmåbruk och flyttade husen på helt annat ställe. De flyttade tillbaka till Josefsberg, och moder till Karin, Anna Jönsson, och Karins broder Erik Jönsson flyttade dit. De är båda borta. Torpet är helt beväxt med skog. De nya husen står kvar och kan användas till fritidshus eller semesterhem. Torpet blev öde år 1968.

Kojkeland.

Ett torp som ligger på hemmanet Kälkeruds utskog, tre kilometer nordväst om Kronhalla. Den första, som omnämnes ha bott där var fattighjonet Anders Andersson född 1797 och hans hustru Karin Andersdotter född 1806. Denna Anders Andersson kom troligen från Ristugan i Vitt järn och gick under namnet Rianti. De hade två söner: Anders född 1838 och Halsten född 1844. Sedan bodde där en som hette Nils Andersson, som var gift med en som hette Anne Andersdotter från Kongsvinger. De hade två söner: Anders och Nils samt tre döttrar: Andrine, Maria och Karin. Torpet blev öde år 1898. Det övergick då till en som hette Karelius Abrahamstorpet i Norge, vilken sedan sålde det till A.B. Rottneros Bruk, vilka är nuvarande ägare. Det finns ännu märken efter bebyggelsen. Där finns en mycket fin stenkällare, som många har önskat ha hemma på sin gård. Jordbruket var av det sämsta slaget ty det låg mellan stora myrar och var mycket sumpigt och oaktat att det låg så högt, så var det mycket frostlänt. Även väg saknades, så det var kanske ett av de sämsta torpen i Lekvattnet.

Råberg.

Ett ödetorp som ligger på hemmanet Kälkeruds Utskog i sydslutningen av Rottana, öster om Käcktorp. Det kallas Rådberg ty det ligger mot rågången till Östmark. Den som bodde där under mitten av 1800-talet var dagkarlen Anders Andersson och hans hustru Britta Olsdotter. De hade tre döttrar: Marit, Maria och Ingakajsa samt tre söner: Anders, Olof och Johan. Torpet ligger på skogsskiftet, som tillhör Sammel. Det var ett litet torp, som födde en ko. Det är nu beväxt med skog och blev öde 1880.

Kesttorp.

Ett litet ödetorp som låg på hemmanet Kälkeruds Utskog, efter gångstigen mellan Noppi och övre Våln. Det låg intill en myr, som hette Kestiso, på skogen tillhörande nedre Våln och fick på så sätt namnet Vålängen. Vem som först bosatte sig där är ej bekant, men den som bodde där i mitten av 1850-talet var enklingen Johan Persson och inhyses Gertrud Larsdotter, samt o.ä. dottern Kerstin Persdotter och sonen Jan. Torpet blev öde på 1870-talet men långt fram på 1900-talet fanns delar av gamla hus kvar.

Rinne.

Ett ödetorp på hemmanet Kälkeruds Utskog, som är beläget ner om gården Hag, på södra sidan av Torgelstorp. Den som först omnämnes ha bott där under första hälften av 1800-talet, hette Anders Henriksson och kallades för Rinne-Annars. Hans hustru hette Annika Halstensdotter. De hade döttrarna Anna Kristina och Britta Maria. Så var det gifte sonen Jan Henriksson och hans hustru Britta Jonasdatter. De hade dottern Maria Kristina och sonen Anton. Sedan bodde där dagkarlen Magnus Jansson och hans hustru Karin Olsdotter. De hade tre söner: Johan, Olof och Magnus och dottern Karolina. På 1870-talet inköptes Rinne av Jöns Olsson, som kom från Lebiko i Vittjärn och hans hustru Anna-Lisa Jonasdatter från Sibila, Långsjöhöjden. Hon var dotter till skogvaktare Jonas Persson. De hade tre döttrar: Nikolina, Maria och Amanda, samt två söner: Oskar och Vilhelm. Nikolina Maria reste till Amerika och även Vilhelm. Amanda gifte sig och flyttade till Sunne. Sonen Oskar övertog gården och brukade den till sin död år 1950. Amandas barn ärvde gården och är nu ägare. Det var mycket brant och tungarbetad gård, som nog bäst passar till skogsmark, vilket nu är fallet. Stugan finns dock kvar och kommer nog att bevaras till semesterbostad. Jöns och hans familj var ett strävsamt och hjälpsamt folk, som alltid levde i god sämja med sin omgivning. Torpet blev öde år 1950.

Torgel.

Ett ödetorp på hemmanet Kälkeruds Utskog, som ligger på västra sidan av Rottnaälven mellan Rinne och Perstorp. Den som bodde där under 1800-talets första hälft, hette Torgelsson född 1797. Hans hustru hette Bertha Olsdotter född 1794. De hade en dotter, som hette Maria född 1836. Han kom från Norge och Bertha kom från Kössen och var syster till en som kallades för Köss-Ola. Dottern Maria blev gift med en som hette Kristoffer Jonsson från Ulvsjön. När Torgel dog, så övertog Maria och Kristoffer torpet. De var barnlösa och när de blev gamla, så sålde de torpet med skog till Anders Jonsson i Käcken. Hans måg och dotter bodde där några år. De sålde sedan till A.B. Rottneros Bruk, som avstyckade inrösningsjorden och sålde den till J.A. Åström. Han bodde aldrig där utan sålde till Axel Persson, som bodde där med familj en tid. Den sista som bodde där hette Johan Andersson och hans hustru hette Signe Åström. När hustrun dog, såldes torpet till Erik Jönsson, Pederstorp, och det blev utlagt till skogsmark. Det blev öde på 1840-talet. Det var ett mycket brant torp. En åker, ja det var den största på torpet, kallades med all rätt Kinnekulle. Maria och Kristoffer var ett mycket arbetsamt folk, som har omskrivits i Finnbygden, för sin ärlighet och strävsamhet.

Noppi.

Ett ödetorp som ligger på hemmanet Kälkeruds Utskog c:a 1,5 km nordost från Noppikullen. I mitten av 1800-talet bodde en där som hette Samuel Samuelsson född 1780. Hans hustru hette Annika Hallstendotter född 1797. De hade sönerna Hallsten, född 1821 och Samuel född 1843 samt dottern Annika född 1828. Hon gifte sig med en som hette Kristoffer Jansson. De hade tre söner: Johan, Nils och August, samt tre döttrar: Karolina, Anna och Ottilia. Kristoffer Jansson, kom från Kamesmakk i Gräsmark. Sonen Hallsten var dövstum och som han inte kommit i någon skola, så var det endast med meningar, han gjorde sig förstådd. I hemmet gick det bra, men borta var det sämre. Pastor Danielsson kom till Lekvattnet och han ordnade så att Hallsten kom in på dövstumsskola i Oslo. Detta var före sekelskiftet. Han var då i 70-årsåldern, men han lärde sig att skriva och läsa. Han ville inte hem mera, utan han dog, då över 80 år. En mycket vacker dödsruna kom till den dåvarande prästen i Lekvattnet, vilken upplästes från predikstolen. Kristoffer hade duktiga barn, som hjälpte de gamla, så att de satt kvar till sena ålderdomen. När Annika blev sjuk fick hon komma till sonen Nils i Rönnberg där hon dog år 1909. Även Kristoffer flyttade dit. Han dog år 1917. Torpet med skog köptes av A.B. Rottneros bruk och blev utlagt till skogsmark. Det blev öde år 1909. Kristoffer Jansson var en snäll och många gånger en kvicktänkt person. Han var en gång till Kyrkåsen och skulle sälja ett kalvskinn. Det var på den tiden då de inte vägde skinnen utan de såg på storleken. Handlanden sade, att detta var för litet. Kristoffer svarade: Då kan jä aldrig trö, för då rack da gött te runt kalven. Denna historia har bytt ägare många gånger, men Kristoffer har aldrig hört den förut. Han var troligen den första.

Kalvhöjden.

Ett ödetorp som ligger på hemmanet Mellmark i Östmarks socken. Det är ett av dessa torp, som fick välja var de ville bli kyrkskrivna när Lekvattnets kyrka byggdes. De valde då Lekvattnet. Det var två torp och de fick heta hemmanet Kalvhöjden. Västra Kalvhöjden var bebott i början av 1800-talet. Den som först blev kyrkoskriven där i Lekvattnet var en som hette Anders Andersson född 1811. Hans hustru hette Britta Andersdotter född 1812. De hade två söner: Olof född 1845 och Anders född 1839, samt dottern Britta född 1841. De sista som bodde på torpet, var en som hette Johan Johansson och hans hustru Kerstin Olsdotter samt sonen Johan och döttrarna Ingeborg och Karin. Torpet blev öde på 1880-talet. Skogen har återtagit helt sin rätt.

Löktorp.

Ett litet ödetorp, som ligger på hemmanet Kälkeruds Utskog mellan gården nedre Våln och Rottnan. Det var två små stugor, som låg nära varandra och kallades övre och nedre Löktorp. Under mitten av 1800-talet bodde en där, som hette Per Jonsson och hans hustru hette Karin Nilsdotter. De hade en son som hette Jon, och han var född 1828, samt tjänstehjonet Mattes Olsson. Jon Persson och hans moder, som blivit änka, bodde där till sist. När modern dog blev torpet öde på 1870-talet. Det blev då i sambruk med Nedre Våln. Ett gammalt Härbre, som användes som foderlada, fanns kvar så sent som på 1920-talet. Lämningar efter bebyggelsen finns ännu kvar. Det ägdes av Sigfrid Nilsson Nedra Våln och är nu helt skogsbeväxt.

Östra Kalvhöjden.

Ett torp som ligger på hemmanet Vasserud, Fryksände socken, sydost om Sorktjärn och nordost om gården Kullen i Lekvattnet. På östra Kalvhöjden bodde under första hälften av 1800-talet en som hette Anders Andersson född 1797. Hans hustru hette Karin Andersdotter född 1806. De hade två söner; Anders född 1838 och Hallsten född 1844 samt dottern Karin född 1847. De sista som bodde på torpet, var en som hette Jan Andersson och hans hustru Maria Ersdotter. De hade tre döttrar: tvillingarna Maria och Karin samt Britta-Kajsa. Så var det mannens o.ä. dotter Karolina Jansdotter. Torpet blev öde 1870 och är helt beväxt med skog.

Hemmanet Kullarna:

Kullarna. övre gården

Ett torp, som ligger nordväst om Rörkullsberget och jämt under bergknappen som på kartan heter Kullen. Före sockenindelningen tillhörde det Västana hemman, men som de som bodde där ville tillhöra Lekvattnet, så blev Kullarna ett eget hemman med beteckningen 7/960 hemman Kullarna. Den som bodde där under 1800-talets första hälft hette Jöns Jonsson och hans hustru hette Kajsa Jonsdotter. De hade tre döttrar: Kajsa, Stina och Maria samt sönerna Johannes och Nils. När de flyttade därifrån, blev det en som hette Per Olsson och hans hustru hette Karin Larsdotter, som var bosatta och ägde gården. De hade en son, som hette Lars samt döttrarna Maria, Ingeborg och Karolina. Lars reste bort och Karolina gifte sig med en som hette Magnus Viklund, som kom från Gräsmark och Ingeborg reste till Stockholm. Gården blev delad och dottern Maria stannade hemma hos föräldrarna. Viklund byggde på sin lott, vilken är bebodd ännu. Maria hade tre söner: Johan, Oskar och Gustav. Johan reste till Amerika, Oskar gifte sig och flyttade till Finnsjön Gräsmark. Yngste sonen Gustav blev ägare till gården. Han gifte sig med Edit Jonsson från Norra Rörkullen. De hade två döttrar: Kerstin och Margit. Gustav Persson byggde om till en mycket vacker gård, som nu står öde men kommer troligen att användas som semestergård. Den blev öde 1958.

Sprättorp eller Sprättstugan.

Ett litet torp på hemmanet Kullarna, som ligger väst om gården Kullarna efter gångstigen ner mot landsvägen. Där bodde i mitten av 1800-talet mjölnaren Malmström och hans hustru hette Kajsa. Det var ett litet torp, som knappt födde en ko. På 1930-talet utdikades en myr invid torpet, som kallades Sprättmyren och i dikesbotten 70 centimeter under markytan fann Magnus Viklund en slev, som har legat där i 60 år. Den var hel och välgjord, men när den kom upp i sol och luft så blev den mindre och mindre och till sist var den som en pinne.

Hemmanet Södra Lekvattnet.

Svarbäcken. (Mustaporro)

Ett ödetorp på hemmanet Södra Lekvattnet, som ligger sydväst om Ritaberg. Det är ett gammalt torp, som har uppodlats av finnsläkten Nikkarainen. Om detta skriver Finnskogens Apostel Gottlund när han 1821 var på en vandring i Finnskogarna. Han var då in vid Svarbäcken och då fanns samma släkt där. Den som enl. kyrkboken av 1851, bodde på Svarbäcken i mitten av 1800-talet, hette Jöns Jansson född 1818. Hans hustru hette Lisa Andersson född 1824. De hade fyra söner: Anders född 1848, Jan född 1853, Mattes född 1860. Enligt kyrkboken finns det en son till, som heter Anders och är född 1866. Det kan väl vara felskrivning. Anders blev den, som övertog gården efter föräldrarna. Han gifte sig med en som hette Marit Eriksson, från Luken. De hade fyra döttrar: Jenny, Elisabet, Anna och Frida, samt tre söner: Alfred, Johan och Oskar. Anders Jönsson dog i början av 1900-talet och det blev änkan och barnen, som fick sköta torpet. Det födde tre kor och häst. Dottern Jenny gifte sig och flyttade ut. Lisa blev lärarinna, Anna gifte sig och flyttade till Österby och sonen Alfred gifte sig och flyttade till Kronhall. Det blev änkan och Johan, Oskar och Frida, som blev hemma och skötte torpet. De var kvar till på 1960-talet, när Frida och Johan dog och Oskar flyttade till sin broder i Kronhallen. Den gamla vackra stugan står kvar och det stora lugnet som vilar över detta lilla vackra torp, där borta i ödemarken, kan med ord inte beskrivas, utan det skall upplevas. Det var en gång en liten vrå bland bergen, där nöjda människor tog dagen som den kom och levde gott.

Pundan.

Ett ödetorp, på hemmanet södra Lekvattnet, som ligger strax söder om ödegården Torp, väster om tjärnet Rikkonen, vilken fått namnet efter en finsk kapten Rikkonen, som skulle vara stamfader för Spettun-finnarna. Pundan är ett mycket gammalt torp, som uppodlades av finnar, men den som omnämnes bo där i mitten av 1800-talet hette Jan Mattsson, född 1793 och hans hustru hette Marit Olsdotter född 1790. De hade en son, som hette Per född 1825 samt två döttrar: Kerstin född 1827 och Annika, som gifte sig med Jan Kristoffersson. Så bodde där drängen Nils Bengtsson. Det blev sedan sonen Per Jansson, som övertog gården hans hustru hette Sofi Hallstensson. De hade tre söner: Johan, Per och Hallsten, samt fyra döttrar: Maria, Anna, Sofia och Kristina. Så bodde där pigan Kerstin Nilsdotter. De flyttade därifrån år 1910 och gården försåldes till Olof Nilsson, Lysvik. Han skaffade dit en arrendator, som hette Henrik Andersson och hans hustru hette Karolina Andersson. De kom från Mangel i Vittsand. De hade fem söner: Oskar, Gustav, Helmer, Fritz och Rudolf, samt två döttrar: Karolina Hilda och Edla. Torpet blev öde i början av 1930-talet. Arvingarna efter Olof Nilsson har donerat torpet med 200 tunnland skog, till Lekvattnets kyrkoförsamling, som kommer att få förvaltas efter att de två systrarna Persson, Bäckén, Ivarsbjörke har blivit borta.

Torp. (Ormhöjden på kartan)

En öde gård, som ligger på hemmanet södra Lekvattnet, söder om Rågtjärn. Det var näst Spettungen, en av Ormhöjdens största gårdar och det var från början en gård, som senare blev uppdelad i två, som kallades Torp och Bäckén. De som började odla torpet var finnar, men den som först var kyrkskriven i Lekvattnets första kyrkbok av 1851 hette Jan Mattsson född 1787. Hans hustru hette Kerstin Jansdotter född 1793, samt sonen Anders Jansson född 1830. Så bodde där Inhyses Lars Henriksson född 1844. Efter dem kommer Elof Nilsson född 1826, hans hustru Karin Jönsdotter född 1829 och deras söner Nils Magnus född 1853 och Lars 1855. så bodde där Inhyses Jöns Nilsson född 1798. Även en tredje familj bodde där, nämligen Nils Persson född 1800 och hans hustru Stina Elofsdotter, född 1798, samt brodern Per Nilsson född 1828. Även i den familjen bodde en Inhyses Henrik Persson, född 1794, samt hans hustru Kerstin Andersdotter. Den som var ägare till torpet innan det försålles till Månson Dankert i Lysvik, hette Per Mattsson och hos honom bodde en som hette Henrik Jansson och hans hustru Marit Jansdotter. De hade fyra söner: Mattes, Per, Nils och Jan. Gården Torp såldes till Lysviks sågverk Månsson-Dankert. Han hade där en torpare, som hette August Nilsson och hans hustru Karolina Olsdotter. De hade två söner, August och Henning, samt två döttrar, Kajsa och Agnes. Den sista som bodde på gården hette August Andersson från Titängen i Östmark, och hans hustru Anna Nilsson från Fäbacken. De hade två söner: Axel och Anders. Gården som gick i affär flera gånger, äges nu av Axel Nilsson, Västra Ängen, och Compani. Torpet är beväxt med skog, men de gamla husen har varit kvar hitintills, men det är väl bara en tidsfråga, när den gamla gården är borta.

Lammasa. (Larnmbråten)

Ett ödetorp på hemmanet Södra Lekvattnet, som är beläget en kilometer norr om nergården Spettungen. Den som bodde där, enl. Kyrkboken av 1851, hette Halsten Andersson född 1779. Hans hustru hette Britta Jonsdotter född 1803. De hade tre söner: Jan född 1828, Hallsten född 1838, och Anders född 1845 samt fyra döttrar: Britta 1841, Kerstin född 1845, Annika född 1830 och Sofia född 1832. o.ä. dotterdottern Sofia född 1850. Svägerskan Sofia Jansdotter född 1807. Sedan bodde där en, som hette Nils Persson och hans hustru hette Stina Elofsson. De hade en dotter, som hette Ingeborg Jonsdotter och så bodde där Nådehjonet Jöns Nilsson. Larnmasa såldes någon gång på 1870-talet till Patron Henriksson i Spettungen. Det blev nu sambruk till hans gård Nedre Spettungen. Uthusen stod kvar och åkrarna var besådda så sent som 1909. Det ägdes då av arvingarna efter Anders Eklöv. Det såldes samtidigt som Spettungen till Olof Nilsson, Myråsen, Sunne och blev 1965 försålt till Billeruds A.B. som nu är ägare. Allt är nu beväxt med skog, men en gammal stengärdesgård visar minnet av bebyggarnas arbetsamhet och strävan. Larnmasa blev öde omkring 1880.

Lumstorp. (Lumsintorpa)

En gård, som ligger på hemmanet Södra Lekvattnet, i nordvästkanten av sjön Lomsen. Den som först enl. kyrkboken av 1851, bodde där hette Mattes Nilsson och hans hustru hette Elisabet Hansdotter. Mattes var född 1804. Han hade en son som hette Jan Mattsson och hans hustru hette Britta Jansdotter, född 1830. De hade en son som hette Mattes samt tre döttrar: Maria gift med Olof Olsson, Kyrkåsen, Elisabet gift med Nils Olsson, Berg och Kristina, gift med Harald Andersson, Lomsen; han kom från Kronhalla. De hade två söner: Julius och Henning, samt sex döttrar: Alma, Beda, Hulda, Jenny, Ingeborg och Frida. Harald Andersson var en duktig och framsynt person, som arbetade kanske mer för bygden än för egen vinning. Han började med att bära posten från Lekvattnet år 1907. För detta hade han en krona i veckan, så arbetade han för skolan. Skolhuset flyttades från Kvarntorp, år 1898. Detta för att de skulle få "Kyrkan mitt i byn." Det blev då kortare väg för de, som kom väster ifrån. Så var det flottled från Lomsen, som han arbetade för. Han drev en liten handel vid Lomsen och fraktade då varorna från Torsby. Detta var för många en stor hjälp. Han arbetade hela sitt liv för att få vägar. I början av 1920-talet sökte han väg från Lekvattnet till Ormhöjdens skola. Gubbarna i vägstyrelsen drog och drog på ärendet så att det skulle glömmas, men i slutet av 1920-talet kom det föreläggande från Länsstyrelsen att vägen måste byggas. Det stakades och knorrades, men 1930 började vägen byggas och var framme grovbruten 1933. Harald levde då ännu, så han fick år 1935 åka den nya vägen, när han för sista gången for över höjden.

Oxtjärn. (Närqlamp)

Ett ödetorp på hemmanet Södra Lekvattnet, som ligger i norra ändan av tjärnet med samma namn. Den som bodde där i mitten av 1800-talet hette Per Persson född 1796. Hans hustru hette Kerstin Jönsdotter född 1807. De hade två döttrar: Karin född 1843 och Kerstin, född 1834, samt tre söner: Nils född 1831, Jöns och Emil Frans, födelseår saknas. så bodde där en som hette Erik Olsson född 1814. Hans hustru hette Kajsa Olsdotter född 1813. De hade tre döttrar: Anna född 1845, Kerstin född 1847 och Marit, född 1855, samt sonen, Mattes född 1854. Efter dem kom till Oxtjärn en som hette Magnus Danielsson och hans hustru hette Kajsa Olsdotter. De hade en dotter, som hette Maria. Och så bodde där svärfadern Olof Persson och hans hustru Katarina Eriksdotter samt deras son Olof. De var troligen de sista som bodde där. Oxtjärn var ett medelstort torp, som födde 3-4 kor och häst. Det var litet åkerjord, men det fanns stora myrslätter. Som det var väglöst, så var det mycket besvärligt att komma dit och det blev öde på 1800-talet. En gammal sägen förtäljer, att det fanns rövare, som bodde på Oxtjärn och detta skulle vara så tidigt att det var före finnarnas invandring, således redan på 1500-talet. De var över till Norge och rövade kreatur som de fraktade över gränsen till Oxtjärn och slaktade. Hudarna hängde de upp till torkning på en liten ö ute i tjärnet. De blev dock uppspårade och normännen kom dit och hängde rövorna i ett vidjeband i en gran utanför stugan och sedan tände de på stugan. De övriga som bodde där, flydde till skogs och klarade sig. Ja, detta är en saga som kan vara sann, den kan även vara upphittad. Men ingen rök, utan eld."

Berg.

En ödegård på hemmanet Södra Lekvattnet, som är belägen på högsta berget väster om gården Sätra. Den som först omnämnes i Kyrkboken av 1851, som bodde där hette Olof Eriksson, född 1815. Hans hustru hette Lisa Ersdotter och även hon var född 1815. De hade tre söner: Erik född 1840, Nils född 1850 och Olle, född 1853, samt en dotter, som hette Maria född 1857. Hon gifte sig med en som hette Olle och de bodde på Väderkullen. Sonen Olle gifte sig och köpte gården Tomta och blev handlande på Kyrkåsen. Han och Nils gifte sig med var sin syster från Lomsen. Olles fru hette Maria och Nils fru hette Lisa eller Elisabet Jansdotter. Nils och Lisa hade sex söner: Alfred, Gustav, Oskar, Viktor, Axel och Frithiof samt tre döttrar: Karolina, Ester och Ruth. Karolina gifte sig med Julius Jansson i Sätra. Ester och Ruth dog i ungdomen. Gustav reste till Amerika och Axel och Frithiof blev hemma och brukade gården. Axel gifte sig och flyttade till Västra Ängen, dit även Nils och Lisa med de övriga sönerna flyttade. Frithiof gifte sig med Elsa Aronsson från Poptorp. De hade en son, som hette Gösta samt en dotter, som hette Greta. De var de sista, som bodde på gården, som blev öde på 1950-talet. Det var från första till sista släktet ett idogt och arbetsamt folk, som bodde på Berg. Det var kanske besvärligt att bo där ty det var så brant att komma dit, men väl framkommen fick de lön för mödan av den vackra utsikten och det trevliga läget, som gården bjöd på. Gården användes nu delvis som utbruk. Husen står kvar och man skall hoppas, att någon finner dit för att bo, åtminstone ha det som semesterhem.

Uppgården.

En gård som är öde och ligger på hemmanet Södra Lekvattnet i bredd med Nergården, i södra ändan av Lekvattensjön. Det var en av de största gårdarna i Lekvattnet med över 400 tunnland skogsmark. Det var Lekvattnets första gästgivaregård och skjutsstation. Där var många provryttare, som låg över natten och fick fortsätta på Gästgivare-Kampen. Den som under mitten av 1800-talet bodde där hette Jon Jönsson född 1819. Hans hustru hette Kajsa Ersdotter född 1828. De hade fem söner: Erik född 1846, Johan Emil född 1855. Jon, Per Gustav och Karl Otto, födelseår saknas, samt två döttrar: Karolina, född 1850 och Inga Maria. Jon Jönsson var en mycket betrodd man. Han var ordförande i kommunen, nämndeman m.m. men när han blev för gammal, så var det sonen Karl Jonsson som övertog. Han gifte sig med änkan efter Johan Helliksson, på Lillhem. Hon hette Nikolina född Jonasdotter. Under sekelskiftet 18-1900-talet, såldes gården på auktion till Patron Olof Nilsson, från Lysvik. Det var en av de första fastigheter, som den store skogsägaren inköpte. Karl med familj flyttade till Borra i Gräsmark, och det blev arrendatorer, som brukade torpet. Det började nästan strax att förfalla. Den stora gamla stugan brann ner, och det byggdes först en liten stuga, men så byggdes en större och. den som sist arrenderade och bodde där, var Julius Johansson, från Långsjöhöjden, med familj. Han flyttade därifrån omkring 1930. En som hette Bror Olsson och hans hustru var de sista som bodde i lillstugan, och även den blev öde på 1950-talet. Gården äges nu av Kilsbro och inägorna är beväxt med ungskog.

Ritaberg. (Ritamäki)

Finngården Ritaberg, som ligger på hemmanet Södra Lekvattnet, är ett av de äldre torpen, men den första bebyggelsen var längre upp i övre ändan av inägorna. Vem som byggde där först kan med säkerhet inte sägas, men den som först omnämnes ha bott där hette Jan och han var född på 1760-talet. Han hade två söner: Per född 1798 och Olof född 1812. Olof gifte sig med en som hette Annika Henriksdotter. De hade tre söner: Jan född 1847, Lars född 1849 och Olof född 1853. på 1840-talet byggde Olof Jansson upp den nedre gården, det vill säga, den nuvarande Finngården. Hur många barn Per hade finns ingen uppgift på. År 1857 drabbades hans familj av rödsoten, när modern och fyra barn dog. Det stod fem likkistor vid kyrkporten i Lekvattnet på en och samma söndag och alla var från Per Janssons familj i Ritaberg. Året efter dog fadern och o.ä. dottern Kerstin Nilsson och nästen hela denna familj försvann. Jan Olsson gifte sig med en flicka från Lamasa, som hette Sofia Jansdotter, född 1850. De hade tre söner: Johan, Olof och Henning samt tre döttrar: Augusta, Signe och Beda. Augusta gifte sig och flyttade till Sunne. Olle gifte sig med Klara Eriksdotter från Österby i Norge och flyttade till Rönningen. De övriga fyra syskonen bodde kvar och brukade torpet. Det var ett mycket trevligt hem med gästvänliga människor, där ingen fick komma och gå utan undfägnad. De blev dock gamla och sjuka och måste flytta därifrån. Den sista som bodde kvar, var yngste sonen Henning. När han år 1964 flyttade så blev Ritaberg öde. Stugan med tomt och övriga uthus skänktes till Lekvattnets Hembygdsförening, som underhåller byggnaderna, vilka förevisas för turisterna, genom att det hålles öppet under helgerna under turistsäsongen.

Rönningen.

Ett ödetorp på hemmanet Södra Lekvattnet, som låg mot Riksgränsen söder om Österby, som ligger i gränsen väster om Svartbäcken. Den som bodde där enligt kyrkboken av 1851 var Inhyes Henrik Henriksson född 1798 och hans hustru Marit Persdotter född 1799. Torpet köptes på 1870-talet av Erik Österby och låg en följd av år i sambruk med Österby. Olle Jansson Ritaberg gifte sig med Klara Österby och de flyttade till Rönningen, där de bodde under en ganska lång tid. Olle dog och Klara flyttade därifrån år 1959, då torpet blev öde.

Heden.

Ett ödetorp, som ligger på hemmanet Södra Lekvattnet, sydväst om Nergården. Den som bodde där under 1800-talets mitt, hette Olof Jonsson och hans hustru hette Karin Ersdotter. De hade tre söner: Jon, Erik och Johan Emil samt en dotter som hette Karolina. Samt pigan Kerstin Bengtsdotter. Är ej känt när det blev öde, men troligen på 1880-talet.

Hundberg.

Ett ödetorp, som ligger på hemmanet Södra Lekvattnet och är beläget ca 1,5 km. nordost från Finngården Kvarntorp. Den som enligt Kyrkoboken av 1851 bodde där hette Arne Hansson. Han kom från Norge. Hans hustru hette Kerstin Nilsson. De hade två döttrar: Kristina och Thea samt sex söner: Nils, Johan, Anders, Olof, Per och Emil. Vid sekelskiftet 18-1900 kom en dit, som hette August Nilsson och hans hustru hette Karolina Olsdotter. De flyttade sedan till Torp och är med i beskrivningen över detta torp. Hundberg inköptes på 1870-talet av Patron Henriksson i Spettungen, och det var under vissa tider i sambruk med Spettungen. På 1930-talet, när det var så modernt med skogsarbetsaresmåbruk, köptes inägorna av August Nilssons son, som byggde ett litet vackert hem där. Han var gift med en som hette Karin Olsdotter från Karttorp. De hade en son, som hette Hugo och de bodde kvar till fram på 1960-talet, när Henning dog och änkan och sonen flyttade därifrån. Skolan drogs in och grannarna flyttade, så att det blev omöjligt att bo kvar på det vackra torpet. De är ägare till torpet och kommer säkert att använda det som sommarhem.

Lyssjöberg.

Ett ödetorp, på hemmanet Södra Lekvattnet, som ligger på östra sidan av sjön Lysens norra del. De som bodde där i mitten av 1800-talet hette Nils Olsson och hans hustru hette Marit Jansdotter. De hade fem söner: Jan, Per, Emil, Olof och Nils. Det var ett litet torp som födde två kor, men det låg inte långt från den så kallade Kyrkvägen, så det var ofta de fick påhälsning av den som färdades över höjden. Torpet blev öde omkring år 1890.

Granälven.

En ödegård, som ligger på hemmanet Södra Lekvattnet och är belägen nordväst om Horntjärn. Den som omnämnes ha bott där i mitten av 1800-talet hette Per Olofsson och hans hustru hette Katarina Jonsdotter. De hade två söner: Johannes och Olof samt dottern Inga Katarina. så bodde där hustruns moder Karin Jansdotter född 1792. I slutet av 1800- och början av 1900-talet bodde där en som hette August Thor Olsson, som kom från Kösstorp i Lekvattnet. Hans hustru hette Signe Mattsdotter och kom från Luken. Thor sålde Granälven och flyttade till Näveråsen i Gräsmark. Det var troligen Nors Järnbruk som var köpare. Det blev nu arrendatorer, som bodde där. Den som sist bodde där var Axel Persson, som kom från Torgel i Lekvattnet. Den som sist brukade jorden var Axel Nordkvist. Thor var en mycket arbetsam man, som uppodlade gården, så att den födde fem kor och häst. Billeruds A.B. är nu ägare och husen användes som fritidsbostad.

Brattbacken.

Ett litet torp, som ligger på hemmanet Södra Lekvattnet och är beläget väster om Jonskullen, efter vägen från Uppgården till Granälven, väster om bäcken, som rinner till Oxtjärn. Den som först omnämnes ha bott där, hette Olof Jansson och hans hustru hette Karin Månsdotter och de hade en son, som hette Johan. De bodde där i mitten av 1800-talet. Sedan bodde där en som hette Per Persson och hans hustru hette Maria Larsdotter. De hade tre döttrar: Karin, Ingeborg och Stina samt sonen Per. Brattbacken var ett litet torp, som födde en ko. Det blev öde 1880.

Jonskullen.

Ett litet ödetorp, som låg på hemmanet Södra Lekvattnet väster om Jonskullen, öster om bäcken, som rinner till Oxtjärn och var granne till Brattbacken. Där bodde backstugusittaren Per Persson och hans hustru Kerstin Jönsdotter. De hade en dotter, som hette Karin. Det var ett litet ställe som knappt födde en ko. Det blev öde redan 1875.

Lövåsen.

Ett ödetorp på hemmanet Södra Lekvattnet, som ligger på gränsen till Örtjärnshöjden 1,5 km. öster om Sjöbo. Den som bodde där i mitten av 1800-talet, hette Erik Jansson och hans hustru hette Karin Larsdotter. De hade en dotter, som hette Karin. Det var ett av de mindre torpen, som knappt födde två kor. Det äges nu av Pastoratet och är beväxt med vacker skog. Det blev öde på 1890-talet.

Silverberg.

Ett ödetorp på hemmanet Södra Lekvattnet, som ligger öster om torpet Lyssjöberg, vid sjön Lysen. Den som bodde där under 1800-talets senare hälft, hette Erik Larsson. Hans hustru hette Stina Nilsson. De hade två söner: Nils och Johan samt en dotter, som hette Karolina. Det var ett torp som födde två kor. Namnet Silverberg kom av att det fanns en stenart, som var silverglänsande och de gamla finnarna trodde att där fanns silver. Det äges nu av Billeruds A.B. och är beväxt med skog.

Nola Myra.

Ett ödetorp på hemmanet Södra Lekvattnet, som låg i norra ändan av Torpmyren i Ormhöjden, nordväst om Rågtjärn. Den som bodde där, hette Mattes Larsson och hans hustru hette Maria Jonasson. De hade två döttrar: Mathilda och Kristina. Under andra hälften av 1800-talet bodde en där som hette Per. Han hade tre söner: Johannes Persson, som kom till Bondtorp, Per Persson, som kom till Torp i Bredsjön och Anders Persson, som kom till Rösbacken. Torpet var ett mindre småbruk, som födde en till två kor. Det ligger på Torpskogen och äges av Axel Nilsson, Västra Ängen.

Nytomta.

Ett ödetorp på hemmanet Södra Lekvattnet, som ligger en knapp kilometer sydost om Hundberg. Den som byggde och odlade där hette Arne Hansson. Han kom från Norge. Hans hustru hette Kerstin Nilsson. De hade en son, som hette Nils. Torpet köptes av Patron Henriksson, Spettungen, och lades i samband med Hundberg. Det gick i samma affärer, som Spettungen och äges nu av A.B. Rottneros Bruk. Det är beväxt med skog och endast stenrösen vittnar om var bebyggelsen varit. Det blev öde redan i början av 1880-talet.

Ormhöjdens Gamla Skolhus.

på 1850-talet, när Lekvattnet blev egen församling, så var det till att bygga skolor och då byggdes Ormhöjdens första skolhus, invid vägen mellan Spettungen och Karttorp, ner om Hundberg och ca 500 meter nordost om Kvarntorp. Den första läraren, som bodde där, var Adolf Oskar Branzell. Han kom från Grava församling. Hans hustru hette Ingeborg Eriksson och kom från Kruggen i Lekvattnet. De bodde där under terminerna, men när Mårbackens skola blev byggd, så blev det ambulering mellan Ormhöjden och Mårbacken och då bodde läraren i Mårbacken och var inackorderad under veckan i någon granngård. Då bodde i Ormhöjdens skolhus en, som var dagkarlen Petter Olofsson, och hans hustru hette Marit Nilsson. De hade tre döttrar: Hedda, Marta och Ida samt sonen Johan. Skolhuset flyttades till annan plats, där det ännu står kvar och är bebott. Det flyttades år 1898.

Svartjärnskuja. Även kallad Gofarskuja.

En gammal öde boplats, som ligger i hemmanet Södra Lekvattnet, vid Gofarsbäcken, mellan Svartjärn och Västra Ängen. Där bodde backstugsittaren Olof Nilsson född 1801. Hans hustru hette Johanna Nilsson född 1802. Samt inhyses Kerstin Persdotter (Reska Kerste). Den som bodde där till sist hette inhyses Maria Nilsson och hennes o.ä. son Johan Cristoffersson och o.ä. sonen Nils Nilsson samt skomakarlärningen Per Nilsson. Svartkuja var endast en stuga, med nödiga uthus, samt ett uppodlat potatisland. Blev öde på 1880-talet.

Täppa. Sorkiainens Täppa.

Ett mindre torp på hemmanet Södra Lekvattnet, som ligger vid Uppgården, nere vid vägen, söder om Svartjärn. Den som först bosatte sig där på 1700-talet var en finne, som hette Sorkiainen. Den första, som omnämnes i Kyrkboken av 1851, hette Änkan Kerstin Persdotter född 1793, samt hennes måg, Anders Sigfridsson och hans hustru Maria Nilsson. De hade tre söner: Johan Alfred, Nils och Gustaf. Torpet låg i samma som Uppgården och blev sålt i samma affär, när Olof Nilsson vid sekelskiftet köpte den stora fastigheten. Alla lämningar är nu borta. så sent som 1910 fanns en rätt så vacker bod med ett skjul kvar. Det blev öde omkring 1880.

Bäcken. i Ormhöjden

Ett ödetorp, som ligger i bredd med gården Torp i hemmanet Södra Lekvattnet och har säkert en gång i tiden varit en gård, som bebyggts av samma släkt. Den som först omnämnes ha bott där var Per Mattsson, född 1805. Han bodde då på Torp men flyttade till Bäcken. Hans hustru hette Lisa Jönsdotter född 1808. De hade tre söner: Mattes född 1842, Jöns född 1844, och Per född 1846 samt en dotter, som hette Marit född 1850. Så bodde hos dem svägerskan Ingeborg Jönsdotter, född 1810, och drängen Anders Jönsson född 1811. Bäcken försåldes samtidigt som gården Torp och blev öde vid sekelskiftet. Det är nu beväxt med skog. Gamla myrtegar visar var bebyggelsen varit.

Stentorp. (Stenbråten)

Ett ödetorp, som ligger på hemmanet Södra Lekvattnet, norr om vägen Ormhöjdens skola-Lomsen, norr ut från Hötjärnarna. Torpet uppodlades av en som hette Mattes Olsson född 1792 och hans son Henrik Mattsson född 1827 samt inhyses Britta Mattsdotter född 1780. Mattes Olsson hade en broder som kallades Lell-Kossi, som bodde i Svartkuja. Torpet Stenbråten var som namnet säger, ett stenigt och litet torp och det blev inte mer än en generation, som bodde där. Det blev öde på 1870-talet och är nu beväxt med skog.

Krogstorp. (Kroon)

Ett litet ställe på hemmanet Södra Lekvattnet, som låg norr om Granälven, en bit söder om Kyrkvägen, som gick mellan Lekvattenbron, (Bäckelidsbron) och Torp i Ormhöjden. Där bodde skräddaren och fältjägaren Johannes Olsson, Högmon, och hans hustru Maria Jansdotter. De hade en dotter, som hette Maria och en son som hette Johan Alfrid. De brände brännvin, som såldes till personer, som vandrade kyrkvägen fram. När torpet blev öde är ej känt, men det var troligen redan på 1870-talet.

Svenmyren.

Ett ödetorp, som ligger på hemmanet Södra Lekvattnet, på gamla prästgårdens mark, närmare bestämt nordväst om Örtjärn, med åkrarna ner mot tjärnet. De som bodde där, var drängen Erik Jönsson, född 1833, samt hans fader Jöns Mattsson Glad född 1807 och sönerna Jöns född 1838, Mattes, född 1843, samt dottern Maria född 1831. så bodde där handelsbetjänten Karl Axel Billkvist född 1831. Sedan bodde där torparen Jan Andersson och hans hustru Marit Ersdotter; de hade döttrarna Maria och Karin, som var tvillingar, och Britta Kajsa. så bodde även där inhyses Erik Nilsson och hans hustru Stina Nilsson samt sonen Erik. Ett litet boställe till fanns på prästgårdens ägor, som hette Henrikstappa och låg på västra sidan av landsvägen söder om Bäckelidsbron. Några namn, som kan sättas tillsammans med detta torp är svårt att få fram.

Svartbråten.

Ett ödetorp på hemmanet Södra Lekvattnet, som ligger mellan Kvarntorp och Kroksjön. Den som omnämnes ha bott där under 1800-talets första hälft, hette Henrik Jansson, född 1801 och hans hustru Marit Mattsdotter född 1806. De hade fem söner: Henrik född 1840, Per född 1846, Mattes född 1834, samt Nils och Jan på vilka födelseår saknas, så var det dottern Maria. så nämnes drängen Jan Henriksson och dennes broder Nils Henriksson. Det blev Mattes, som blev ägare när de gamla slutade, Han gick under namnet Svartbröt-Mattes. Han dog omkring år 1910, När han dog, så fanns det så många arvingar, att den som kom sist i släkten ärvde två kronor och 85 öre. Svartbråten köptes av Harald Andersson Lomsen, som reparerade eller ombyggde kvarnen och byggde en såg, så, att både han och grannarna fingo både såga och mala. I början av 1920-talet sålde han både gård och skog till A.B. Rottneros Bruk, men dammrätten och mark för såg och kvarn tog han undan, så nu äges det av hans arvingar. Själva torpet är nu helt skogbeväxt och äges av Fru Lena Möller, Rottneros.

Södra Sätern.

Ett ödetorp på hemmanet Södra Lekvattnet, som låg i berget väster om Bäckelidsbron och var en gång i tiden ett av de större torpen. Där bodde på 1700-talet den omtalade urmakaren Jon Jönsson, som var vida beryktad för sina klockor. Han var och lagade klockan som Grevinnan på Apertin ägde och som ingen annan kunde laga. Han gjorde många klockor, som fanns kvar så sent som i början av 1900-talet. De gick så säkert att man kunde ställa solen efter dem, sade Jon. Södra Sätern blev sålt, först till Jonsauna sedan till Sahlström i Utterbyn. Detta gjorde att gården blev tidigt öde, men de som sist bodde där var kyrkskrivna i Lekvattnet efter 1851. Det var fattighjonen Erik Olsson och hans hustru Karin Olofsdotter. De hade fyra döttrar: Anna, Kerstin, Marit och Stina samt sonen Mattes. Södra Sätern blev öde i början av 1880-talet. Det är beväxt med skog, så den som inte känner trakten, har inte en aning, att där har bott urmakare, ej heller bönder.

Hemmanet Norra Lekvattnet.

Övre Pavila .

Ett ödetorp på hemmanet Norra Lekvattnet, som ligger efter vägen Lekvattnets kyrka och Ormhöjden c:a 1,5 km. från kyrkbron. Den som först bodde där, enligt kyrkboken av 1850, hette Jon Bredesson född 1828. Han var fältjägare på Kapten Aminofs kompani, på fem år från 1852. Hans hustru hette Karin Jonsdotter född 1825. De hade en dotter, som hette Kerstin född 1855. När de flyttade därifrån, kom Skolläraren Anders Bystedt, som var första läraren i Lekvattnet, vid Kyrkskolan. Hans hustru hette Karolina Helliksdotter. De hade fyra söner: Johan Alfred, Anton Julius, Karl Viktor och Herman Fritiof. Efter honom kom en lärare, som hette Per Nilsson -Lindberg. Han kom från Linde församling i Örebro Län. Hans hustru hette Maria Albertina Faxen. De hade två döttrar: Augusta Albertina Lovisa och Hulda Maria samt två söner: Oskar Teodor och Albert Petrus. När Lindberg flyttade därifrån, så köptes gården av en som hette Per Mattsson, som kom från Smen vid Valpåmyren i Östmark. Hans hustru hette Maria Jönsdotter och kom från Svartbäcken i Ormhöjden. De hade fem döttrar: Klara, Jenny, Maria (Mia), Agnes och Nanna samt tre söner: Albert, Fridolf och Gottfrid. När Per Mattsson dog, fortsatte änkan och barnen att sköta gården, som födde häst och fyra kor samt en del smådjur. Endast två av barnen blev gifta. När Maria dog, övergick gården till dottern Agnes, som var gift med Karl Olsson från Södra Ängarna. De blev de sista, som brukade gården, vilken blev öde år 1960. Hustrun Maria i Pavila var en kvinna med karlatag. Hon var en klok människa, som ordnade och bestämde och Övre Pavila var ett omtalat ställe, dit turister, ja grannar och vänner sökte sig. Det var ett hjälpsamt folk, som lämnade ett vackert minne efter sig.

Ärila. (Spistorp)

Ett ödetorp på Norra Lekvattnet, som ligger mellan Tyskila och Poptorp. Den första som omnämnes ha bott där, hette Sigfrid Sigfridsson född 1824. Hans hustru hette Sofia Kristoffersdotter född 1827. De hade en dotter som hette Maria född 1852 och två söner: Johan född 1854 och Karl född 1855. Efter dem bodde en där, som hette Anders Henriksson och hans hustru hette Martha Arnesdotter. De hade tre söner: Anders, Johan och August samt en dotter Maria Karolina. Sonen Johan blev den som övertog torpet efter föräldrarna. Han gifte sig med en som hette Annika Andersdotter som kom från Kronhalla. De hade en dotter, som hette Alvida Karolina samt en son som hette Johan Alfred. Dottern gifte sig och flyttade från hemmet och när föräldrarna dog, så blev Alfred ensam att sköta gården. Han hade häst och kreatur och bodde kvar till sin död. Gården blev öde i början av 1960-talet och börjar nu bli beväxt med slyskog. Den äges av mågen Lars Larsson och hans barn. Torpet Ärila var av för orten medelstorlek och var ganska välskött. Den gamla stugan ersattes med en ny, som nu står tom. Det kanske kommer att användas som semesterbostad.

Elvbacken.

Ett ödetorp, som ligger på hemmanet Norra Lekvattnet på västsidan av Näverbosjöns norra ända. Den som först omnämnes där enligt kyrkboken av 1851, hette Arne Eriksson och kom från Brandval i Norge. Han var född 1796 och hans hustru hette Karin Jansdotter född 1791. De hade en dotter som hette Karin Arnesdotter född 1832. Hon gifte sig med en som hette Sigfrid Henriksson född 1831. De hade en dotter, som hette Kajsa född 1855, samt söner: Anders, Hedmil, Gustaf, Alfrid och Karelius. Sönerna reste till Norrland och Amerika, men dottern Kajsa stannade hemma hos föräldrarna. Sigfrid Henriksson dog vid sekelskiftet och Karin dog 1920. Kajsa hade en dotter, som hette Signe Andersdotter. Hon studerade till lärarinna och hade plats vid Vasseruds skola i Fryksände. Kajsa sålde gården till Nils Kristoffersson, Rönnberg och han flyttade dit. När han dog, var det änkan och en dotter, som blev på torpet. Dottern hette Julia Nilsson, hon gifte sig med en som hette Axel Bolin från Lämbacken. Modern dog på 1940-talet och Julia levde till 1958. När Bolin blev ensam på torpet flyttade han och det blev öde år 1960. Husen är borta och torpet har gått in i de förtappades led, och skogen har börjat ta ut sin rätt.

Kronhalla. Södra.

Ett ödetorp på hemmanet Norra Lekvattnet, som ligger 1,5 km. norr om Ormhöjdens skolhus. De som först omnämnes ha bott där enligt kyrkboken av 1851 hette Anders Mattsson född 1820. Hans hustru hette Annika Henriksdotter född 1822. De hade tre söner: Henrik född 1852, Anders född 1854 och Jan, födelseår saknas, samt dottern Annika. Det blev sonen Anders, som övertog torpet. Han gifte sig med änkan efter Anders Eklöv i Spettungen och flyttade dit. Under tiden han var i Spettungen, så står enligt kyrkboken, en som hette Nils Bredesson, som kom från Sjötorp och bodde där ett tag. Anders blev dock änklings och flyttade tillbaka till Kronhalla. Han hade två söner: Algot och Bror. När fadern dog, bodde sönerna kvar och hade kreatur. Algot dog först, men Bror bodde kvar till på 1950-talet, då han sålde torpet till sin halvsyster Anna Grigholm, som nu är ägare. Husen är borta och inägora är snart beväxt med skog. Torpet blev öde på 1950-talet.

Mattila.

Ett ödetorp på hemmanet Norra Lekvattnet, som ligger efter vägen Pavila-Poptorp. Den som enligt kyrkboken av 1851 bodde där hette Erik Arnesson född 1819 och kom från Brandval i Norge. Hans hustru hette Marit Olsdotter född 1816. De hade tre döttrar: Kerstin född 1847, Karin född 1848 och Maria född 1852 samt fyra söner: Arne född 1850, Erik född 1853, Per född 1855 och Emil, födelseår saknas. Så bodde där svärmodern Maria Olsdotter född 1791. Erik Arnesson och hans hustru bodde där till sin död. Sonen Per och dottern Karin bodde även där till år 1916, då deras broder Emil, som bodde i Kruggen, dog och de flyttade dit. Gården Mattila köptes av Olof Olsson, Kyrkåsen, som hade det i sambruk med Tomta. Husen stod kvar och vid Olssons bortgång ärvde äldsta dottern Elvira och hennes man Joel Johansson Mattila och fortsatte att ha det i sambruk med Tomta. Gården blev öde 1916 och nu är den utlagd till skogsmark.

Rönneberg. Mattesgården.

Ett ödetorp, som ligger på hemmanet Norra Lekvattnet och mitt i byn Rönneberg. Den första som omnämndes, bodde där i mitten av 1700-talet. Han hette Jan och hade en son, som var född 1791. Han hette Sigfrid Jansson och hans hustru hette Marit Mattsdotter. De hade två söner, Mattes och Jan. Sigfrid Jansson blev uttagen som knekt, och var med i slaget vid Leipzig samt vid Eda Skans och i Norge 1814. När han kom från Eda skans, hade han med sig en lindplanta, som var ett par decimeter lång. Han tyckte att det skulle vara roligt att försöka sätta den i Rönneberg, ty detta trädslag fanns inte där. Den växte och frodades och för två år sedan 1968 mättes den av Lars Larsson, Rönneberg och - hör och häpna! Den mätte vid brösthöjd två meter och tre decimeter. Sigfrid Jansson hade knektnamnet Skyldig. Han hade en årlig livränta på 18 riksdaler riksm. Sonen Mattes gifte sig med en som hette Karin Olsdotter, från Granberg i Fryksände. De var ett arbetsamt folk, som strävade med kreatur hela sitt liv och led aldrig nöd. Mattes var en storjägare och när hans lodbössa talade, var det inte gott att vara villebråd. Han dog år 1909 och då flyttade änkan till en släkting i Granberg, där hon sedan dog. Rönneberg köptes av Olof Olsson, Kyrkåsen, och det var flera som bodde där mindre perioder. Den sista som bodde där var Axel Jönsson från Josefsberg och hans hustru Jenny Kvernmon. De bodde där endast ett par år och torpet blev öde år 1938. Inägora är helt beväxt med skog, men den vackra linden visar var bebyggelsen var och kan berätta en 160 års gammal saga. Mattes sade: Tänk, en fin sammerkställ skull ne hör, se vackert då vesker i linna.

Pålstorp.

Ett ödetorp som ligger på hemmanet Norra Lekvattnet efter Ormhöjdsvägen c:a 500 meter nordost om Ormhöjdens gamla skola. Den som bodde där under första hälften av 1800-talet var en som hette Anders Andersson född 1823. Hans hustru hette Karin Hansdotter. Hennes fader hette Hans och det var säkert han som började odla torpet på 1700-talet. De hade en dotter, som hette Maria och var född 1853 samt tvillingbröderna Anders och Johan och även sönerna Aron och Otto. Så bodde även på Pålstorps änkan Maria Ersdotter och hennes döttrar Martha född 1831, Kerstin född 1842, Britta född 1844 och Stina, född 1847, samt sonen Anders född 1834. En del av dessa skulle bo på Pålstorp till omkring 1880-talet. Då kom dit en som hette Jöns Samuelsson från Josefsberg och hans hustru Kajsa Hallstendotter från Halsi. De hade tre söner: Hilmer, Axel och Johan och två döttrar: Klara och Beda. De flyttade därifrån omkring 1900-talet och då kom en dit, som hette Olof Mattsson från Koja i Långsjöhöjden. Hans hustru hette Karolina Persdotter från Övre Svarvartorp. De hade en son, som hette Oskar och tre döttrar: Judit, Klara och Ester. Klara gifte sig med Oskar Henriksson från Pundan och bodde kvar där till på 1950-talet, när de flyttade till Kvarntorp och Pålstorp blev öde. Det äges av Hugo Olsson Kyrkåsen och är beväxt med ungskog. En källare är det enda, som finns kvar av bebyggelsen.

Borgestorp.

Ett ödetorp på hemmanet Norra Lekvattnet, som ligger norr om Peldesö, efter vägen till Kronhalla. Den som började odla där var troligen en finne, som hette Porka. Han hade en son, som hette Henrik, som bodde kvar när Porka dog. Han gick under namnet Porka-Henrik. Han flyttade till Norra Karttorp. Han var en av de få, som kunde läsa och han gick omkring i stugorna och lärde barnen att läsa. Han var säkert den första ambulerande läraren i Lekvattnet. På 1800-talet bodde på Borgestorp en som hette Anders Persson, född 1796 och hans hustru Maria Josefsdotter född 1795. De hade en son, som hette Anders Andersson född 1836, som gifte sig med en som hette Annika Kristoffersdotter född 1833. De hade två söner: Anders och Johannes, samt en dotter som hette Maria Stina. De bodde där till fram mot 1880-talet då torpet köptes av Anders på Norra Kronhalla och han skänkte det till sin dotter Beda, som gifte sig med Olof Wermelin och de bodde på Peldesö och så kom dessa två torp i samband. Torpet äges nu av deras fosterson, Gotthard Mattsson. Det fanns på torpet en gammal vacker loge, som har inköpts av konstnären Paul Piltz och hans maka, och de har flyttat den till sitt vackra ställe Spökslött, som ligger efter vägen Torsby-Hagfors 7 km. från Torsby. Den kommer med säkerhet att bevaras till eftervärlden. Den har uppbyggts mycket omsorgsfullt och bär det vackra namnet Peldesö-lon.

Sjötorp. (Laxtjärn)

Ett litet ödetorp, som ligger i hemmanet Norra Lekvattnet och är beläget på Östsidan av Pakkalamp, Laxtjärn på kartan. Den som bodde där under 1800-talets senare hälft, hette Nils Bredesson och hans hustru hette Marit Kristoffersdotter. De hade två döttrar: Maria och Kristina samt fem söner: Nils, Karl, Johan, August och Emil. Bredesson var skraddare och så födde torpet två kor, men det låg långt bort från väg och han sålde torp med skogsmark till Jöns Olsson, Våln, och flyttade därifrån 1901. Ägare är nu Rut Jansson, Övre Våln, och Sigfrid Nilsson, Nedre Våln. Torpet är helt beväxt med skog, men märken efter bebyggelsen kan dock ännu skönjas.

Kinniasorp.

Ett ödetorp på hemmanet Norra Lekvattnet och är beläget mellan Elvbacken och Fridhem. Den som bodde där under 1800-talets senare hälft, hette Mattes Nordlund och hans hustru Kerstin Persdotter. De hade fyra söner: Emil, Gustaf, Alfrid och Anton, samt två döttrar: Inga Maria och Anna. Stugan brann omkring 1880 och Nordlund flyttade till nedre Kruggen, där han bättre beskrives. Torpet äges nu av arvingar efter Joel Johansson Tomta och är helt beväxt med skog. Märken efter de gamla husen finns dock ännu kvar.

Rabakkoberg.

Ett litet ödetorp, som ligger på hemmanet Norra Lekvattnet c:a 200 meter väster om sportstugan Rabakkoberg. Han som under första hälften av 1800-talet började odla och bodde där, hette Petter Olofsson. Hans hustru hette Marit Magnusson. De hade en son, som hette Johan samt två döttrar: Hedda och Maja. Så var det o.ä. dottern Annika Nilsson. När de flyttade därifrån, övertogs torpet även som hette Jon Nilsson, och hans hustru hette Annika Hallstensdotter. De hade fyra söner: Nils-Johan, August, Jon och Olof. De var de sista, som bodde där och torpet skulle ha blivit öde på 1880-talet. Det köptes av Olof Olsson, Kyrkåsen, och äges nu av hans yngste son, Hugo Olsson, Kyrkåsen. Stenrösen visar var stugan stått och även märken efter gamla åkrar fanns kvar så sent som på 1950-talet.

Rönberg. (Hos Nils)

Ett ödetorp som ligger i hemmanet Norra Lekvattnet i byn Rönberg, på södra sidan av Mattesgården. Den som först bodde på gården, var broder till knekten Sigfrid Jansson Skyldig och hette Henrik Jansson; han var född 1781. Hans hustru hette Britta Andersdotter född 1789. De hade två söner: Johan född 1812 och Henrik, född 1820, samt två döttrar: Karin född 1828 och Britta född 1836. Dottern Karin gifte sig med en som hette Johan Mattsson. De hade en dotter, som hette Britta Maria samt en son, som hette Johan. På 1890-talet såldes torpet till Nils Kristoffersson i Noppi och hans hustru Marit Eriksdotter från Hiransberg i Östmark. De hade döttrarna Anna, Emelia och Julia, samt sönerna Axel och Oskar. Oskar Nilsson var den som övertog gården. Han flyttade husen ner till sydöstra hörnet av inägorna på det södra torpet, så att det blev två lägenheter på detta. Det gamla torpet blev borta. Inägorna har brukats till i senare år. Det är den sista gården av fem, som nu finns kvar. Oskar och hans hustru Justina har fyra döttrar och mågar, så man får hoppas att byn Rönberg med gamla, hederliga anor inte skall helt försvinna.

Vallis.

Ett ödetorp på hemmanet Norra Lekvattnet, som ligger söder om Kissalamp efter gångstigen, som går mellan Kissalamp och Ritaberg. Där bodde vid sekelskiftet 18-1900 en som hette Erik. Hans son Sigfrid Eriksson var född år 1819. Hans hustru hette Maria Henriksdotter född 1829. De hade två söner: Henrik född 1850 och Johan, född 1853, samt en dotter som hette Karin. Så står en antecknad där, som heter Karin Jansdotter, född 1795, samt o.ä. sonen Mattes Mattsson. Karin torde vara moder till Sigfrid Ersson. Under 1800-talets senare hälft bodde en där som hette Magnus Magnusson och gick under namnet Valli-Magnus. Hans hustru hette Maria. De hade en dotter, som hette Kristina samt en son, som hette Viktor. De reste till Amerika och torpet blev öde år 1905. Torpet äges av Arvid Nilsson i Luken och hans hustru Gunborg Jonasdotter. Det är nu helt beväxt med skog men lämningar efter bebyggelsen finns ännu kvar.

Johansgossen.

Ett ödetorp, som ligger på hemmanet Norra Lekvattnet väster om gården Tomta. Den som enligt Kyrkboken av 1851 bodde där, hette Erik Eriksson och hans hustru hette Stina Nilsson. De hade tre söner: Olof, Nils och Emil. Sedan bodde en där, som hette Anders Sigfridsson och kallades för Lukanders. Han var av släkten Liukoinen, troligen i sjunde ledet. Hans hustru hette Marit Jönsdotter. De hade två söner: Johan Alfred och Nils August samt två döttrar: Maria Kristina och Karolina. Johan Alfred dog mycket ung i difteri. Lukanders dog omkring 1905 och även hustrun dog några år efter. Gården delades då mellan Nils och Karolina, som brukade var sin hälft. Nils bodde kvar till sin död. Första boningshuset var en rödstuga, men Sigfridsson byggde om till en mera modern stuga, som står kvar ännu. När Nils och Karolina var borta, köptes gården av Karolinas dotter Ingeborg Olsson, som i sin tur sålde till en brorsdotter, som heter Margareta Silversson, som nu äger Johansgossen och har stugan som sommarhem. Anders Sigfridsson, var en religiös man, samt en god sångare. Han arbetade för de frireligiösa och deltog mycket i deras möten, där han på sin finska dialekt lät sin vackra röst klinga till allas glädje.

Erkoskuja.

En liten boplats, som låg på hemmanet Norra Lekvattnet mot Näverbosjön, ner om Fridhem. Där bodde änkan Marit Olsdotter och när hon dog på 1870-talet så blev det öde. Bostaden var en jordkoja.

Svartvikskuja.

En boplats, som ligger på hemmanet Norra Lekvattnet och var belägen söder om Erkoskuja, i det så kallade Svartvikhult, som ligger på västsidan av Svartviken. Där bodde en som kallades för Lell-Kossi. Han var broder till Mattes Olsson Stenbråten eller Stentorp som det även kallas och ligger nordost om Lomsen. Även detta var en jordkoja.

Järven.

Ett litet ödetorp på hemmanet Norra Lekvattnet efter Rottnaälven mot nedra Våln. Den som bodde där under första hälften av 1800-talet, hette Johan Hjälms. Han sysslade med giller och snaror, som han hade utsatta hela året om, såväl sommar som vinter. Att fågelmammorna fick dö från sina ungar, bekom honom föga. Detta gjorde att han fick öknamnet "Järven", vilken aldrig blev mäkt. Oaktat detta så var det mycket fattigt. Hans hustru Britta och barnen fingo svälta många gånger. Han reste med familjen till Dalarna, och torpet blev öde på 1860-talet. Det köptes av Jöns Olsson, Rinne, och äges nu av syskonen Nilsson, Sunne. Det är beväxt med vacker skog, och Järvens boning är helt försvunnen.

Hemmanet Långsjöhöjden

Myrgubben.

Ett ödetorp på hemmanet Långshöjden, Fryksände Kyrkskog och är beläget c:a en kilometer in på svenska sidan efter landsvägen till Norge. Den som först började bygga där, skulle vara en som hette Henrik Persson Vais. Före honom är ingen nämnd, utan det skulle bli endast gissningar. Vais skulle börja bygga där under första hälften av 1700-talet. Ett härbre, som stod kvar fram på 1800-talet, bar årtalet 1762, och visthusboden var nog ett av de hus, som byggdes sist. Vais levde nog mest på jakt och fiske, ty när han i slutet av 1700-talet lämnade torpet, så var där inte odlat mer än sex kappland. (Inte mer än ett femtedels tunnland). Vais levde till han blev mycket gammal. När han inte längre kunde klara sig överlämnade han torpet till en som hette Daniel Olsson, som kom från Gräsberg i Norge. Detta mot att Vais skulle ha fritt underhåll till döddagar. Vais tog då undan den omskrivna visthusboden, där han tänkte bo. En dag när Vais skulle gå till Långsjöhöjden, mötte han sitt öde. Han hittades på gångstigen c:a två kilometer söder om Myrgubben, han var då död. Platsen kallas än i dag för Vaisbacken. Daniel Olsson, som var en kraftman, fortsatte att odla. Han var född 1798. Hans hustru hette Karin Andersdotter född 1803. De hade tre söner: Jöns född 1836, Olof född 1842 och Per (Pekka) född 1838, samt dottrarna Karin och Lisa född 1845. Så var det pigan Annika Johansdotter född 1836. Dottern Lisa gifte sig med Pål Mattsson, som kom från Koja. När Daniel Olsson blev för gammal, så överlämnade han torpet till äldste sonen Jöns. Olof for till Norrland och Per gifte sig och flyttade till Kärrtorp i Rosasberg, Östmark. Jöns gick till Rosaberg och köpte ett torp med stor skogsmark och för detta betalade han 1 600 kronor. Det var mycket pengar på den tiden och han fick en skuld på 400 kronor, varför han sålde boningshuset i Myrgubben till en som kallades Jöns i Pojansauna, vilken flyttade det hem till sig och Myrgubben blev då utan boningshus. Lisa och Pål ville inte ha något jordbruk när de gifte sig. När Jöns sålde stugan, så blev fadern utan boningshus och Jöns skickade honom på kommunen, där han som alla andra stackare blev såld och kom till Karttorp, där han fick ligga i en gammal badstuga och fick där en natt sluta sina dagar. Jöns kunde inte betala sin skuld, utan han drog med hela familjen till Norrland, där han stannade för alltid. Sonen Olof kom hem från Norrland efter många år och fann då stugan borta och hemmanet spolierat. Han fick då börja från början. En skogvaktare, som bodde i Sibila, som hette Jonas Persson, hade då som lön löfte att bruka torpet Myrgubben och Sibila. Enligt protokoll fört vid husesyn å torpet Myrgubben den 2 juni 1892 finns antecknat följande: Torpet Myrgubben: Stugubyggnaden nedriven och bortförd att intet boningshus fanns der. Ladugården obrukbar. Logbyggnadens halmlada nedrasad. Uti visthusboden var mellangolvet till största delen urtagen och bortförd. På övriga foderhus tarvar taken reparation. Andra stugan på södra torpet, ägare Pål Mattsson, till stugubyggnaden fordras reparation. Det fanns nu inga hus när Olof skulle börja, men han byggde sig en liten stuga av ett gammalt kokhus och så reparerade han upp de gamla husen så att han nödortfikt kunde bärga sina djur och foder till dem. Torpet var då uppodlat, så det födde flera kor. Då kom Lisa och Pål och även ville ha jordbruk. När de gifte sig, så byggde de en stuga i sydvästra hörnet av torpet, och nu ville de ha djur. Myrgubben delades i två delar och Olof fick den norra och Lisa och Pål den södra delen. Olof gifte sig med en flicka från Hattacktorp i Östmark, som hette Anna och var född år 1844. Olof och Anna började nu på sitt torp. De fick två söner, Oskar och Johan. Den senare dog vid 20 års ålder. Anna hade en dotter före äktenskapet, men hon gifte sig och flyttade hemifrån i slutet av 1880-talet. När landsvägen till Norge byggdes 1900 - 1901 kom den att gå genom nedre delen av Norra torpet, på norra halvan och det blev en liten täppa för sig själv, som hette Sabakko. Det var ett arbetsamt folk och odlingen fortsatte och norra torpet började nu att ha häst, vilket var till stor

nytta för båda torpen. Olof Danielsson levde till år 1916 och hustrun Anna dog 1926. Det var nu sonen Oskar, som övertog torpet. Han sålde sina torprättigheter till kyrkan, och fick nu sina hus reparerade och uthusen till största delen nybyggda. År 1916 gifte sig Oskar med en flicka, som hette Emelia Augustsson från Östmark. År 1922 kom det en kyrkoherde till Fryksände, som hette Ekelund. Han tog sig an torparna på Fryksände Kyrkskog, så de fick friköpa sina torp och nu fick torparna, efter hundratals år under slit och bekymmer, bli självägare. Det lades stödskog till torpen, så de skulle ha hjälp till att bygga och reparera. Det visade sig att Oskar varit riktigt klok när han sålde. Han fick samma rättigheter som de andra med friköp, oaktat han hade fått byggt. Detta blev dock litet senare än de andra, men år 1934 fick han och Olof Pålsson, friköpa sina torp. Även Oskar odlade en hel del. Åkerjorden på norra Myrgubben hade nu ökat från 6 kappland till 5 tunnland. Oskar och Emilia hade tre söner, Erling, Gunnar och Arvid. Gunnar dog ung, Erling reste bort, men Arvid blev hemma några år och hjälpte föräldrarna, När han sedan flyttade och föräldrarna var för gamla, måste de flytta till en pensionslägenhet i Lekvattnet. De reser dock hem ibland, som Oskar säger. Vi skall hoppas att någon av sönerna bevarar husen, och använder dessa till fritidsnöje, så att det gamla torpet ej helt försvinner.

Myrgubben, Södra torpet

Ett torp som ligger på hemmanet Långsjöhöjden, i bredd med norra Myrgubben. på 1850-talet så gifte sig en dotter till Daniel Olsson Myrgubben, med Pål Mattsson från Koja. De ville inte ha något jordbruk, utan de byggde sig en liten stuga i sydvästra hörnet av dåvarande Myrgubbtorpet. De gick för det mesta borta i stugorna och hjälpte till och levde på så vis. När Olof Danielsson kom hem och började på nytt, så kom även Lisa och ville ha jordbruk och hade skaffat sig en ko för att få mjölk, särskilt nu när barnen kommit, då de förstod att var den bästa födan. De hade två söner: Olle och Abel. Pål dog 1895, men Lisa levde sedan många år. Även sonen Abel dog och det blev nu Olle, som övertog torpet. Han flyttade stugan längre ner och byggde nödiga uthus. Han gifte sig med en som kom från Koten i Rosasberg, som hette Kristina. De hade tre flickor och fyra pojkar. Flickorna hette Maria, Jenny och Anna och pojkarna hette Karl, Oskar, Gottfrid och Per-Johan. Olof fick friköpa torpet år 1834. Äldste sonen Karl övertog torpet och Olof med övriga familjen flyttade till Gräsmark. Karl skulle bygga och sökte då skogsarbetersmåbruk och ombyggde hela gården. Han flyttade dock därifrån år 1959 och torpet blev då öde. Han sålde sedan år 1966 husen med tomt till doktor Lund-Larsen från Danmark, vilken har förvandlat södra Myrgubben till ett vackert fritidshem, där de kan bo både sommar och vinter. Även en sportstuga har byggts. Vatten till det nya hemmet har tagits från den källa, som Pål och Lisa använde när de började. Det är mycket glädjande att det finns någon, som ser det vackra och fridfulla i finnbygden, så att ej allt försvinner. Om de gamla, med svett och möda, odlade torpen försvinner, så visar dock det som finns kvar, även om det inte bebos för jämnar, att här en gång var en plats där ett fattigt men strävsamt folk bott, men nu är en försvunnen tid.

Örnberg. (Kokkoberg)

Ett ödetorp, som ligger i hemmanet Långsjöhöjden, Fryksände kyrkas skog c:a 2 km norr om Myrgubben, mot gränsen. De som bodde där vid sekelskiftet 1700 - 1800, hette Olof Persson född 1782 och hans hustru, Gertrud Jönsdotter, född 1785. Deras föräldrar finnes ingen säker uppgift på. De hade tre söner, Olov, Erik och Per, samt dottern Gertrud. De gamla dog år 1856. Vart barnen tagit vägen är ej känt, men på 1870-talet bodde där en Johan Samuelsson, och hans hustru hette Kajsa Jönsdotter. De hade tre döttrar: Maria, Anna-Lisa och Emma samt en son som hette Johan. År 1881 begärde Johan Samuelsson timmer till husreparationer, ty husen var rent nerruttna, men blev nekad, ty de sade att husen var för dåliga att reparera. De flyttade då till Östra Mellanstugan på Långsjöhöjden och bodde då först i en gammal liten stuga som låg mot Källar. Örnberg blev då utlagt till skogsmark. Innan landsvägen Torsby - Gränsen blev byggd år 1900, så gick den gamla kärrvägen, söder ifrån, förbi Örnbråten, så där tog många, som skulle in i Norge, in och vilade. Det är nu så igenväxt, att det är svårt att finna igen var husen stod.

Mattestorp.

Ett ödetorp, som ligger nordväst om Sibila, på hemmanet Långsjöhöjden. Där bodde första hälften av 1800-talet en som hette Mattes Andersson, född den 16/5 1822, och hans hustru hette Annika Sigfridsdotter, född 1825, samt sönerna Anders, född 1845, Jan, född 1846, Mattes, född 1849, och döttrarna Maria, född 1853, Johanna, född 1855, samt fadern Anders Mattsson, född 1760. Det var den sistnämnde, som började att odla och bygga på Mattestorpet. Mattes Andersson flyttade därifrån till ett ställe, som ligger öster om Valpåmyren, öster om Åskogsberg och det stället kallades Smen och han fick namnet Sme-Mattes. Mattestorp blev öde på 1870-talet och är helt igenväxt av skog.

Linnan. (Jossikoja)

Ett ödetorp på hemmanet Långsjöhöjden, som ligger i Riksgränsen, nordväst från Örnberg, väster om Ingersvad. Under första hälften av 1800-talet stod både stugan och uthusen på svenska sidan av gränsen, men omkring sekelskiftet blev det ombyggt och boningshuset flyttades till norska sidan. Största delen av jordbruket låg på den svenska sidan. Den som bodde i den svenska stugan på 1850-talet hette Erik Persson, född 1819. Hans hustru hette Britta Olsdotter, född 1814. De hade två söner, Olof, född 1847, och Per, född 1850. Denna Erik Persson flyttade till övre Kruggen i Lekvattnet. Han gick under namnet Kebbo och var mycket omtalad. Hans bild finns på Lekvattnets Hembygdsgård. Linnan är nu helt utlagd och blev öde 1950.

Heikila.

Ett ödetorp, som ligger på hemmanet Långsjöhöjden och är det torp, som ligger längst väst i byn Långsjöhöjden. Den som bodde där under första hälften av 1800-talet hette Per Källarsson, född 1808. Hans hustru hette Kerstin Jönsdotter, född 1821. De hade fem söner: Per, född 1837, samt Jan, Jöns, Erik och Anders, födelseår saknas, samt döttrarna Marit, född 1840, Maria, född 1854, och Anna, födelseår saknas. Vid sekelskiftet 1800 - 1900 bodde på Heikila en som hette Lars Larsson och hans hustru hette Valborg. De hade tre döttrar: Anna, Frida och Emelia samt tre söner: Viktor, Mens och Hilding. Som den på den tiden obotliga lungsoten kom in i familjen, så dog modern, dottern Anna samt sönerna Mens och Hilding helt unga, och även fadern dog i medelåldern. Dottern Emelia gifte sig med en som hette Anton Andersson från Kärr i Fäbacken, och Frida gifte sig med Albin Persson, Bredsjön. Det blev Emelia och Anton Andersson, som övertog torpet, och de blev genom köp av kyrkan, självägare. De hade en son, som hette Lars och han gifte sig med Alfhild Johansdotter från Poptorp. De flyttade till hennes hem och Heikila blev öde 1960. Det användes nu som bostad för sommargäster, men skogen har börjat taga ut sin gamla rätt, och ett torp från 1700-talets början har blivit borta.

Koja.

Ett ödetorp på Fryksände kyrkas skog, hemmanet Långsjöhöjden, som ligger på berget väster om Myrgubben mot Riksgränsen. Den som bodde där vid sekelskiftet 1700-1800 hette Anders. Han hade en son, som hette Mattes Andersson, vilken var född 1797. Han i sin tur hade en son, som hette Mattes Mattsson, född 1825. Han var gift med Anna Maria Mattsdotter, född 1822. Hon kom från Kongsvinger. De hade fem döttrar: Lisa, Kerstin, Andrine, Olava och Maria samt sönerna Mattias och Olof. Mattias Mattsson d.y. blev nu den som övertog torpet. Detta var på 1800-talets senare hälft. Han hade en hustru, som hette Karin. De hade många barn och Mattes dog när barnen var små och det blev svårt för änkan att klara sig och hålla samman familjen. Pojkarna var dock mycket duktiga, Ja även flickorna fick ge sig ut och försöka tjäna. Sonen Mentz reste till Amerika men kom snart tillbaka, gifte sig och flyttade till Hökatorp, där han bodde några år, men köpte sedan Tiola. Sonen Johan blev den, som stannade på torpet. Han bodde där i början av 1900-talet, men köpte sedan Sörgården i Vittjärn. Han fick dock, lika som de andra torparna, friköpa torpet. Han hade det i sambruk med sin gård i Vittjärn. Hans hustru hette Anna Forsberg och kom från Västanvik i Fryksände. De hade tre söner: Ragnar, Erik och Gottfrid samt tre döttrar: Ester, Hilda och Annie. Vid föräldrarnas död blev Gottfrid och Annie ägare till torpet, som nu är beväxt med skog. Det blev öde på 1940-talet.

Halsi.

Ett ödetorp på hemmanet Långsjöhöjden, Fryksände kyrkas skog, på östra sidan av Rottna älv, efter vägen Vittjärns skola - Rottneumon. Torpet var bebott på 1700-talet, men den första som enligt kyrkoboken av 1851 bodde där var Hallsten Hallstensson, född år 1808. Hans hustru hette Britta Samuelsson född 1822. Hon hade en o.ä. dotter, som hette Maria född 1842. De hade tre döttrar: Kajsa född 1850, Annika född 1855, samt Britta och sonen Hallsten, födelseår saknas. Pigan Annika Hallstensdotter, född 1811. Torpet var litet och födde två kor. En process mellan kyrkan och torparna visar att år 1881 har Hallsten Hallstensson med flera, begärt timmer till reparationer av de dåliga husen, men för Hallstens del nekade kyrkan till detta, enär torpet var så dåligt att det skulle läggas ut, när Hallsten Hallstenssons arrendekontrakt utgick. Hallsten levde till 1885. Han hade en dotterson, som hette August Nilsson, som gifte sig med Karolina Olsdotter från Myrgubben. Som han inte fick virke till husreparationer, köpte han virke från annat håll och byggde sig en liten stuga på Halsi. Det blev dock inte länge han fick vara kvar i sin stuga. Det kom en ny skogvaktare, som hette Karl August Eklund, som säkert trodde samt även lovade, att han skulle göra rent för torpare på Fryksände kyrkoskog. Även kom det en ny kyrkoherde som hette Spolén till Fryksände och den 18 sept. 1899 utfärdades dom att August Nilsson inom åtta dagar efter att Domsutslaget delgivits honom, avflytta från det av honom bebodda torpet, på Fryksände kyrkoskog Långsjöhöjden, vid äventyr att eljest på egen bekostnad bliva därifrån avhyst. Slut på citat. Som August Nilsson var i Kiruna på järnvägsarbete, ty hemma fanns inget arbete att få, utan han fick lämna hustru och barn hemma, fick domen gå i verkställighet. Den 21 juli år 1900 kom t.f. länsman Albert Nilsson med skogvaktaren och en ledamot av kyrkorådet och jagade ut hustrun och barnen samt kastade ut det lilla lösöret de hade och förseglade dörren. Stugan fick stå kvar, men som de visste att August Nilsson var ägare till virket, och kanske om han kommit hem, det inte hade varit så lätt att få bort stugan, kom det redan efter att länsman varit där två man från Fryksände och rev ner stugan och buller, och så såg Augusts lilla stuga ut när han kom hem. Hustrun blev utjagad, kom hon gråtande till en granne och med sig hade hon en fyraårig pojke, en tvåårig flicka och den tredje hade hon i magen; hon skulle snart föda. När August fick höra hur det var och att stugan var riven, så kom han hem och tänkte att han skulle klaga, men den som han skulle ha till ombud hade säkert blivit övertalad och ville inte fortsätta, och då förstod August att det inte var lönt att spjärna mot udden och dessa höga herrar som voro kyrkans ödmjuka tjänare, och kärleken till nästan hade försvunnit i glömskans hav. Denna händelse skapade ingenting gott, men så mycket mera ont. Alla talade om att en kristen kyrka kunde behandla sina undersåtar på sådant sätt, och många hårda domar och förbannelser utslungades mot kyrkan och dess folk. Gamla och unga, som gick förbi Halsi, hade säkert samma vemodiga tankar. Familjen fick dock flytta till ett annat dåligt ställe, men fattigdomen var med. Ett av mina mörkaste barndomsminnen var, jag var då sju år, då en liten sexårig pojke kom till mitt hem. Han kom in genom dörren och bockade artigt och sade: Mamma skickade mig hit och fråga om ni hadd lite bröd och talg. Ve har ingen mat. Det gjorde min mor så ont. Han behövde inte gå utan hjälp hem den gången. Historien om Halsi är inte slut än. Skogsvaktaren hade sina kreatur på skogen om somrarna och han var naturligtvis glad att i Halsi få bra bete, så han var och rev gärdsgården, så att djuren skulle komma dit. Han såg inte efter att källardörren stod öppen. Han hade en stor vacker tjur, som hade gått in i källaren, och när han skulle vända sig, gick dörren igen och han blev instängd. Det letades i veckor efter tjuren, men den var försvunnen. Ingen tänkte på att den var i källaren. Folket var även avogt stämt mot skogsvaktaren, så de var ej så ivriga heller. Först fram på hösten var det någon, som skulle se in i källaren, och hittade då den för länge sedan ruttna tjuren. Alla tyckte synd om djuret, men många önskade att det

skulle varit skogvaktaren eller prosten själv, som mött tjurens öde. Dessa hemska saker har suttit kvar i folkminnet, och vi gamla glömmar aldrig. Den yngre generationen vet knappt var det gamla torpet Halsi fanns.

Kvarnberg.

Ett Ödetorp på hemmanet Långsjöhöjden, som ligger på Lekvattnets kyrkskog, på berget öster om Nedre Myrgubbsjön. Den första som bodde på Kvarnberg, när fördelning förrättades mellan torparna på Fryksände kyrkas skog, för att de skulle veta var de skulle ta sitt husbehovsvirke, detta var i slutet av 1700-talet, hette Jakob Henriksson. Sedan bodde på Kvarnberg en som hette Jöns Johansson, född 1805, och hans hustru Karin Johansdotter, född 1791. Så var det pigan Lisa Jönsdotter, född 1821. Han gick under namnet Kvarnbergen och var ganska välbärgad med många kreatur, och räknades som rik man. De fick en måg, som hette Erik Eriksson Viberg och kom från Norge. Hans hustru hette Karin Nilsson. De hade tre söner: Karl Johan, Edvard och Otto samt två döttrar: Johanna Karolina och Olivia. På 1870-talet kom till Kvarnberg en som hette Mattes Olsson. Hans hustru hette Anna Mattsson och kom från Sörgården i Vittjärn. Mattes kom från Nolgården. De hade fyra söner: Olle, Gustaf, Johan och Karl samt fyra flickor: Thilda, Ida, Karolina och Kristina. Olle for till Norrland, Ida till Amerika, Thilda gifte sig med Johan Persson från Sätra. Tre pojkar och två flickor stannade hemma. De brukade torpet tills Mattes dog. Då flyttade änkan samt flickorna och bröderna Gustaf och Johan till Vitt järn och Karl blev den som brukade torpet. Han gifte sig med Margit Johannesson från Långsjöhöjden. De hade två barn: Matts och Märta. De var kvar till år 1936, när de flyttade därifrån. Den sista som bodde på Kvarnberg hette Holger Enberg med familj. En så hjälpsam och präktig familj som Mattes Olsson är svårt att leta och länge skall deras minne leva.

Prästberg.

Ett ödetorp på Fryksände kyrkskog, Långsjöhöjden, som ligger c:a 1,5 km söder om Matlöpen. Den som bodde där i mitten av 1800-talet hette Per Persson och hans hustru hette Britta Samuelsson. De hade fyra söner: Per, Olof, Samuel och Otto samt två döttrar: Anna-Lisa och Maria. på 1890-talet måste de flytta. Enligt sammanträde den 14 maj 1875 blev följande bestämt: "Av Britta Andersson på torpet Prestberg å Långsjöhöjden hade genom hennes man Per Persson, Stensgårds utskog, Lekvattnet, blivit begärt timmer till reparation av torpet Prestberg. Detta avslogs, enär Kyrkostämman beslöt att torpet Prestberg skulle läggas ned varför uppdrogs åt Kommunalnämndsordföranden Herr Patron Pollack att besörja, att de å berörda torp för närvarande boende personer måtte snarast, lagligen ske kunde, därifrån afflytta." De flyttade då till Sammelsperstorp i Lekvattnet. Den omtalade spågubben Klaken, bodde där ett tag, men han kom från Östmark och då blev han bortjagad, ty Lekvattnet ville ej ha honom på kommunen. Han skaffade sig virke delvis av de gamla husen och byggde sig en stuga, på Östmarksidan. Torpet är nu beväxt med grov skog, men rösen och lämningar finns dock än så mycket att man kan förstå att det en gång bott folk där.

Hemmanet Mårbacken

Mårbacken 1.

Ett torp som låg på hemmanet Mårbacken, och hade två namn, nämligen Mårbacken och Södra Dalgosstorp. Det var tre torp på Mårbackens hemman, som hade samma namn. Södra, Nedra och Övra Dalgosstorp. Södra Dalgosstorp var beläget där som villabebyggelsen öster om vägen vid Östanå nu finns. I kyrkboken av 1850 är det beskrivet som Mårbacken, ej Södra Dalgosstorp. Den första som var kyrkskriven där, hette Jöns Jonsson, född 1792. Hans hustru hette Marit Mattsdotter, född 1788. De hade en dotter som hette Karin, född 1832, samt gifte sonen Mathias Jönsson och hans hustru Maria Nilsson. Sonen Per Johan, född 1855, gifte sonen Jon Jönsson, född 1823 och hans hustru Karin Ersdotter. så var det drängen Jan Jönsson, född 1836, och pigan Karin Månsdotter, född 1820. De flesta av dessa reste till Amerika och vid sekelskiftet blev det öde. Vid lantmäteri vid Mon i Mårbacken ärvde Maria Helligsson, som var gift med folkskollärare O. G. Fernström, södra delen. Han byggde då en villa med uthus och blev den första, som bodde där. Senare har det byggts flera villor, så det gamla Södra Dalgosstorp är nu ett vackert villasamhälle. Det är säkert en bebyggelse, som kommer att bli kvar i framtiden.

Nedre Dalgosstorp.

Ett ännu levande torp, som ligger på hemmanet Mårbacken, och som det var tre torp på hemmanet med samma namn och de övriga två är borta, så kan det vara av intresse att vid beskrivning av ödetorpen ta med alla dessa tre. Nedre Dalgosstorp ligger nordost om gamla Mårbackens skolhus. Den som bodde där i mitten av 1800-talet hette Jon Jönsson och hans hustru hette Karin Ersdotter. Så bodde där en som hette Per Jansson. Så bodde även en familj, som hette Jan Jönsson och hans hustru hette Kerstin Persdotter. De hade två söner: Per Johan och Erik Gustaf samt tre döttrar: Inga Maria, Karolina och Kristina. Jan Jönsson med familj flyttade därifrån och gamle Jon Jönsson dog och det blev hans hustru Karin, som blev kvar på gården. Hon gick under namnet Jorka. Hon sålde gården till köpman Grunnett på Kongsvinger. Han hade en skogvaktare, som hette Dedor Dedorsson, som kom dit och blev den som brukade gården. Han kom från Smedtorp på Brandval Finnskog och torde vara av släkten Leukoinen. Hans hustru hette Maren Mattsdotter. De hade tolv barn: sönerna Johannes, Lauritz, Daniel, Otto, Karl och Einar samt döttrarna: Elise, Mathilda, Anna, Hilda, Julia och Frida. Vid sekelskiftet köptes gården av Isak Jansson i Bredsjön och Dedorsson med familj flyttade till Nedra Skalltorp. Isak Janssons son, Johan Isaksson, flyttade dit. Han var gift med Beda Samuelsson, från Josefsberg. De hade fem söner: Jone, Hilding, Arvid, Isak och Erik samt en dotter som hette Gunhild. Hon dog mycket ung. Det blev bröderna Jone och Hilding, som blev kvar och är fortfarande de som sköter gården. Hilding gifte sig med Hildur Persdotter från Nedra Våln. Det är en av de få gårdar, som har kor kvar; hoppas att de fortsätter.

Backarna. (Sartorp)

Ett ödetorp på Mårbackens hemman, som låg norr om gamla Gästgivaregården, Mårbacken 2 där Käck nu bor. Det låg i backen ner om vägen till Örtjärnshöjden ner mot mokanten. Den som bodde där i mitten av 1800-talet hette Jan Ersson, hans hustru hette Ingeborg Olsdotter, samt stöddottern Britta Nilsson. Varifrån namnet Sartorp kom kan inte sägas, men Jan gick under namnet Sar-Kongen. Om han var en duktig man, eller en som ville vara kung i sitt lilla rike, förtäljer inte sägnen, men den branta backen i vägen till Örtjärnshöjden, kallas än i dag för Kongsbacken, så han gav de efterkommande ett namn, som inte blir glömt så lätt.

Lillberg.

Ett torp, som enligt kyrkboken av 1851, skulle ligga på Mårbackens hemman, men låg egentligen på Torsby hemman, men de var kyrkskrivna i Lekvattnet. Torpet låg på berget söder om Örtjärn, strax väster om gamla vägen från Örtjärnshöjden till gamla Torsbyvägen. De som bodde där var dagkarlen Jan Andersson. Hans hustru hette Marit Hallstenson. De hade två döttrar: Inga Maria och Anna Karolina samt sonen Johan. De reste till Amerika på 1810-talet och torpet blev då öde. Det är helt skogbeväxt.

Övre Dalgosstorp.

Ett torp, som ligger på hemmanet Mårbacken och är beläget öster om Nedre Dalgosstorp. Den som bodde där i början av 1800-talet hette Mattes Jönsson. Hans hustru hette Maria Nilsson, de hade tre döttrar: Maria, Karolina och Anna-Lisa. Fadern Jöns Jönsson, född 1792, och hans hustru Marit Mattsson, född 1788 samt brodern Jan Jönsson och pigan Maria Mattsdotter. Torpet blev öde omkring 1890. Det är nu helt beväxt med skog.

Åsen.

Ett öde boställe på hemmanet Mårbacken, som låg mellan nuvarande Tomtebo och Nävåsmynnen (Alfhem). Det var så litet, så det födde knappt en ko. Där bodde i mitten av 1800-talet en som hette Olof Jansson, född 1821. Hans syster hette Marit Jansdotter, född 1816. Så var det systemens dotter, Maria Nilsson, och hennes o. ä. dotter. Namn saknas. Så var det pigan Maria Svendsdotter. Stugtomten har varit kvar i det sista, men torde nu ha helt utplånats.

Långkroken.

Ett gammalt ödetorp på hemmanet Mårbacken, som låg vid gamla landsvägen Kiltorp - Mårbacken, norr om Fyrfottjärn. Den som bodde där under 1800-talets mitt hette backstugusittaren Erik Jansson och hans hustru hette Ingeborg Hallstendotter. De hade två döttrar: Karolina och Ingeborg samt sonen Johan. När de flyttade därifrån är okänt. Långkroken är känt och omskrivet från år 1833 den 14 febr, då Olof Olsson från Kyrkonäs i Vittsand blev avrättad vid Långkroken, en plats vid vägen som ännu tillhör kronan. Han hade förgiftat sin hustru och son. Detta är omskrivet på annan plats.

Emtsjön. (Kojkelandstorp)

Ett ödetorp som ligger i hemmanet Mårbacken i södra ändan av Emtsjön. Den som bodde där i mitten av 1800-talet var backstugusittaren Olof Jansson Kojklan. Hans hustru hette Maria Månsdotter. De hade en son, som hette Johan och döttrarna Kajsa och Kerstin. När detta torp blev öde är obekant, men säkert var det före 1880.

Hemmanet Ormberg

Ormberg.

På 1840-talet, när storskiftet gick över Övre Fryksdalen, blev Lekvattnet egen kommun och alla som önskade vid kyrkans tillkomst 1850 bli kyrkskrivna i Lekvattnet, blev även inkorporerade i Lekvattnets kommun. Det fanns då fyra torp, som tillhörde hemmanet Torsby i Fryksände, som blev ett eget hemman, nämligen hemmanet Ormberg. Huvudgården, som ännu har varit bebott, fick även namnet Ormberg. Den förste, som enligt kyrkboken av år 1850 bodde där, hette Nils Mattsson och hans hustru hette Ingeborg Jonsdotter. De hade tre söner: Jon, Nils och Johan samt tre döttrar: Karin, Maria och Kajsa. Dottern Kajsa gifte sig med en som hette Anders Andersson. De hade två söner: Gustaf och Bror. Sonen Gustaf blev sjöman och Bror reste till Amerika. så hade de tre döttrar: Kajsa, Thilda och Britta. Dottern Kajsa gifte sig med Gustaf Persson från Örtjärnshöjden. De gamla, Anders och Kajsa, bodde kvar till sin död. Torpet tillhörde då Billeruds A.B. och det blev torpare på gården. Den som först kom dit hette Robert Vestberg. Han kom från V:a Lysvik. Hans hustru hette Ellen Forsberg från NZI Västanvik, Torsby. De hade fyra söner: Erik, Olof, Karl och Lennart samt döttrarna Anna, Hildur, Maria, Gunhild och Karin. Robert Vestbergs fru dog omkring 1950. Vestberg var dock kvar en del år, men flyttade till Lövenstrand. Torpet är nu så gott som öde och skogen har gjort sitt inträde, så det är snart bara minnet av ett gammalt torp, som är kvar.

Ritomta.

Ett litet ödetorp, som ligger i hemmanet Ormberg, öster om gården Ormberg. Vem som bodde där är svårt att bestämma, men det torde vara fältjägaren och soldaten Johannes Olsson. Hans hustru hette Maria Jansdotter och de hade en dotter, som hette Maria. Han tillhörde kapten Adelskölds Kompani. Stället blev öde på 1870-talet.

Välta.

Ett öde torp, som ligger på hemmanet Ormberg, men även detta kommer från hemmanet Torsby. Det ligger norr om gården Ormberg. Där bodde i mitten av 1800-talet torparen Per Persson Dal. Hans hustru hette Stina Ersdotter. De hade en dotter, som hette Inga Maria samt sönerna Erik Gustaf, Karl Johan och Olot August. De reste till Amerika hela familjen och torpet blev öde omkring 1870. Billerud äger marken och det är nu helt beväxt med skog.

Enmyren.

Ett öde torp, som ligger söder om gården Ormberg efter vägen till Gräsmark. I början av 1900-talet stod en del av husen kvar och syntes till vägen. Den som enligt kyrkboken 1851 bodde där, var en som hette Per Eriksson, född 1801. Hustrun hette Ingeborg Jönsdotter, född 1796. De hade två döttrar: Maria född 1838 och Gertrud född 1826. Sedan bodde där torparen Jöns Jönsson född 1828. Hans hustru hette Karin Hallstensdotter född 1829. De hade sonen Jon. Födelseår saknas. Hur länge de var kvar på torpet kan med bestämdhet inte sägas, men det brukades under många år av grannarna, så det blev säkert öde före 1890-talet. Billerud A.B. är ägare och inägorna är beväxta med grov skog.

Hemmanet Rörkullen

Rörkullen Nolgården.

En gård som ligger på Rörkullens hemman, på östra sidan av Rörkulltjärn. Hemmanet Rörkullen bestod av tre gårdar, nämligen Norra, Södra och Herrgården. Det är mycket gammal bebyggelse och den som började bygga där var en finne, som hette Rintinen och troligen var det Norra Rörkullen, som byggdes först. Enligt Gottlund skulle det vara rika finnar, som bodde där han gästade Rörkullen och Kittmon år 1821. Den som enligt kyrkboken av år 1851 bodde på Norra Rörkullen hette Henrik Larsson född 1808. Hans hustru hette Marit Jansdotter född 1814. De hade sönerna Lars, född 1853, och Per, född 1855. så var det en som är skriven för Pupil Per Cristoffersson, född 1803, samt pigan Britta Jansdotter, född 1834, och pigan Kajsa Jönsdotter, född 1839, samt drängen Lars Jansson, född 1838. Sedan blev gården såld till en som hette Nils Jönsson och kom från Flån i S:a Lekvattnet. Hans hustru hette Marit Jansdotter, född 1812, och Nils var född 1816. De hade tre söner: Johan, född 1842, Jan, född 1844, och Jöns, född 1846. Sönerna reste till Amerika och på 1880-talet reste även de gamla. De sålde gården till Jon Jonsson från Örtjärnshöjden och hans hustru Kerstin Eriksdotter från Håkastorp. De hade sönerna David, Edvin, Josef, Gottfrid och Karl samt döttrarna Ester, Maria, Karolina, Edith och Elvira. Vid föräldrarnas död samjodelades inägorna och var och en brukade sin del. Dottern Karolina var den som tillsammans med sin faster Karolina Eriksson sist bodde på gården. Den vackra gården blev dock öde omkring år 1960 och är troligen dömd att i likhet med de flesta andra gårdar bli ett skogsbestånd. Boningshuset står kvar och kan användas som fritidsbostad.

Grinna.

Ett öde torp på hemmanet Rörkullen, som ligger vid landsvägen ner om gården Södra Rörkullen eller på norra sidan av nämnda gård. Det var boställe för tjänstgörande mjölnare vid Gustafsdals Bruk. Den som bodde där under första hälften och mitten av 1800-talet var mjölnaren Anders Johannesson, född 1825. Hans hustru hette Kajsa Mattsdotter, född 1829. De hade en dotter som hette Anna Kajsa, född 1851, samt sönerna Anders, Johannes, Jan, Magnus, Otto och Emil, födelseår saknas, och drängen Anders Larsson, född 1811. Sedan bodde där mjölnaren Anders Andersson. Hans hustru hette Lotta Blom. De hade sönerna Erik Gustaf, Olof, Johannes, KarlFredrik och Bernhard samt döttrarna Stina och Agneta. Den som sist bodde på Grinna var Gustaf Olsson från Västgården i Örtjärnshöjden och hans hustru Elsa Nilsdotter från Gärdängen. De hade sonen Stig Ove och dottern Anita. Torpet äges av Billeruds AB och blev öde på 1960-talet. Det kommer säkert att bli beväxt med skog.

Stamparstugan.

Ett boställe på hemmanet Rörkullen, som låg på västra sidan om landsvägen nedom Rörkullsdammen. Där bodde stamparen Jan Olsson och hans hustru Stina Johannesdotter. De hade sönerna Johannes, född 1850, och Jan Petter, född 1853. Det fanns både ben- och vadmalstamp vid kvarnen. Den blev nedlagd vid sekelskiftet 1800 - 1900 och stugan blev öde.

Hemmanet Stensgårds Utskog

Bråttorp.

En gård på Stensgårds utskog, som ligger längst ner i Fäbackens by. Den som bodde där i mitten av 1800-talet hette Olof Olsson, född 1826. Hans hustru hette Marit Sigfridsdotter, född 1824. De hade två döttrar: Annika, född 1850, och Maria Stina, födelseår saknas, samt söner Olof, född 1852, Nils, född 1855, och Johan och Erik, födelseår saknas. Så var det pigan Gertrud Jansdotter, född 1836. Sonen Johan blev den som övertog gården. Nils byggde sig en stuga på källaren, som fick namnet Källarstugan, samt fick avstyckat en del av inrösningsjorden, så att det födde en ko. Johan gifte sig med en flicka från Storaven, som hette Klara Svensdotter. De hade två söner: Albert och Sven, samt en dotter, som hette Anna. Sonen Sven dog helt ung och Albert gifte sig och flyttade till Borken. Dottern Anna gifte sig med Sigurd Johansson från Sammel i Käcktorp. De hade en dotter, som hette Anna-Kajsa. Tillsammans med modern Klara brukade de gården till hennes död, men flyttade sedan därifrån. Det har stått öde i flera år, men nu har tomten kring boningshuset avstyckats och huset försålts till fritidsbostad. Inägorna är dock dömda att återgå till skogsmark, och den vackra gården Bråttorp med sol och utsikt är snart ett minne från tider som varit. Det är dock glädjande att huset kommer att bli kvar och visar var Bråttorp en gång varit.

Sammelperstorp. (Päger)

Ett litet ödetorp på Stensgårds utskog på Rottnaelvans östra strand, c:a 200 meter sydväst från Persilamp (Pägertjärn). De första, som enligt kyrkoboken av 1851 bodde där hette Samuel Persson och hans hustru hette Karin Persdotter. De hade en dotter som hette Kerstin och en son som hette Per. Hustrun hade en syster, som hette Annika Persdotter, som även bodde där. Sonen Per gick under namnet Peger. Han gifte sig med en som hette Britta Persdotter från Prästberg på Fryksände kyrkskog. Hon gick under namnet Käck-Lätta. Päger och Lätta var ett par, som blev kända och omtalade i hela Fryksdalen. Han var tjärbrännare och trollgubbe och hon vävde band och gjorde ystkärl. De reste ut varje höst med tjära och beck samt det som Britta förfärdigade under sommaren, ja även vintern. Deras historia är omskriven i annat sammanhang. Den första stugan bestod av rökstuga med kåve. Den brann år 1897. Det fanns då en badstuga, som de fick bo i tills grannarna hann hjälpa dem att få byggt en ny. Den stugan, som byggdes var ett litet rum med en trång gång på ena sidan där dörren fanns. Den gången fick tjänstgöra både som skafferi och klädgarderob. Päger dog 1902 och blev begravnen nyårsdagen 1903. Det var den morgonen 40 grader Celsius minus. Klockan fyra på eftermiddagen regnade det. Britta levde några år efter Per. Den som bodde sist på Sammelperstorp hette Kerstin Andersson. Hon kom från Rösberg. Även den stugan brann på 1930-talet. Torpet låg mycket vackert vid älven och var i sanning en liten idyll.

Övre Svarvartorp.

Ett ödetorp som ligger på hemmanet Stensgårds utskog efter vägen till Rönneberg. Den förste som bodde där enligt kyrkboken av 1851 hette Anders Henriksson, född 1824, hans hustru hette Märta Arnesson, född 1825. De hade en dotter som hette Maria, född 1853, och sonen Anders, född 1854. så hade de fattigflickan Maria Johansdotter, född 1843. så var skrivna på torpet en som hette Nils Olsson, född 1821, hustrun Britta Ersdotter, född 1810, samt dottern Maria, född 1848. De sista som bodde på torpet var en som kom från Ranglan i Långerud, som kallades för Rangel-Per. Han hade en dotter som hette Karolina, som gifte sig med Olof Mattsson från Koja i Långtjärnshöjden och de flyttade till Åsen vid Pålstorp. Svarvartorp köptes av Per och Maria Mattsson, Övre Pavila. De hade torpet i samband med Pavila tills de blev borta. En dotterdotter till dem är nu ägare. En tomt har sålts till konstnär Antonsson från Stockholm, och hans arvingar äger nu det huset han byggde och använder det till fritidsbostad. Det finns sålunda bebyggelse, som kanske i framtiden kommer att visa var Svarvartorp fanns.

Nedra Svarvartorp. (på kartan Borgatorp)

Ett ödetorp på hemmanet Stensgårds utskog, som ligger på västsidan av Rottnaälven, söder om torpet Västra Höt järn. Det kallas på E. K. V. kartblad för Borgatorp. Den förste, som omnämnes ha bott där var Enkan Britta Ersdotter samt hennes dotter Maria. Sedan kom en dit, som hette Olof Henriksson och hans hustru Karin Nilsson samt sönerna Nils August och Johan. Dessa bodde där till fram på 1860-talet. Så bodde en där, som kallades för Svarvar-Maria. Hon kom troligen till Varaldskogen och blev gift med en som hette Erik Eriksen Rattik. Torpet köptes av handlanden Olof Olsson, Kyrkåsen, men han sålde det till klockaren och skolläraren Per Johan Kjellander, vilken hade det som jordbruk till sin fastighet Fridhem. När Gullik sålde Fridhem till Kjellander, så fick han flytta till Svarvartorp och bo där tills han dog. De sista som bodde på Svarvartorp var bygdeskalden Axel Fritihofsson. När hans mor dog bodde hans mormor Maria där med honom. Han var då i fyraårsåldern. Torpet äges nu av Ruth Kjellanders barn. Hon var gift med kyrkvaktaren Axel Mattsson. Skogen har nu återtagit torpet, och en stenhög efter spismuren är det enda, som nu mera visar var det lilla vackra torpet låg.

Klemetestorp.

Ett ödetorp på hemmanet Stensgård utskog, som låg i bergfoten söder om Rottneberg. Det heter enligt kyrkboken för 1853 Styggberg, men den som byggde där på 1700-talet hette Klemet. Då kallades gården Rottneberg för Styggberg och när det omdöptes, så blev Klemetestorp Styggberg. Det omdöptes än en gång, så vid den tiden det blev öde, så kallades det för Övertorp. Den som först omnämnes där enligt kyrkboken av 1853 var inhyses Karin Andersdotter, född 1826, och o.ä. sonen Per Persson, född 1848, och o.ä. sonen Erik Eriksson, födelseår saknas. Under senare hälften av 1800-talet bodde där Sven Svensson med familj, vilken är omskriven på Storaven. Torpet blev öde på 1880-talet men brukades så sent som 1905 av Per Olsson i Låpiko. Ägaren är syskonen Sahlström, Utterbyn, eller nuvarande ägaren av Sahlströms marker. Alla märken efter bebyggelsen är borta.

Popberg.

Ett litet gammalt ödetorp på hemmanet Stensgårds utskog, väster om Poptorp efter gångstigen Poptorp - Rattanolla. Den som bodde där under mitten av 1800-talet och troligen den sista som bodde där, hette Olof Jonsson. Hans hustru hette Britta Jönsdotter. De hade en son som hette Jan Olsson, som var gift med Johanna Maria Jönsdotter. De hade en son som hette Jan. Detta torp blev öde 1886. Gamla stenrösen visar att det har odlats där en gång.

Kokkolaberg.

Ett gammalt ödetorp på hemmanet Stensgård utskog, som ligger sydväst om Poptorp efter gamla vägen till Granälven. Den förste som omnämnes där var en som hette Lars Andersson. Han var född år 1787 och hans hustru hette Karin Ersdotter och var född 1797. De hade en dotter, som hette Britta, född 1836, och en som hette Lisa född 1824. Hon gifte sig med en som hette Johan Olsson, som även var född 1824. De i sin tur hade en dotter som hette Kajsa, född 1852, samt sönerna Lars, född 1854, Johan, Olof, Anders och Erik, födelseår saknas. Den sista som bodde på Kokkolaberg, skulle vara korpralen Nils Lönn och hans hustru Maria Larsdotter. De hade två döttrar, Maria och Karolina, samt en son, som hette Nils Ludvig. Torpet blev sålt till Olof i Poptorp, som bodde i Mellanstugan, fader till Enok Olsson, som ärvde torpet. De hade det i sambruk med Poptorp. Torpet blev sålt till Lekvattnets kommun, som i sin tur sålde det till Oskar Nordkvist, som ägde det en tid. Hans son Bertil Nordkvist är nu ägare och det är helt beväxt med skog. Torpet blev öde 1880.

Ståbacken. (på kartan Bäckén)

Ett gammalt ödetorp, som ligger på hemmanet Stensgårds utskog i norra kanten av Smalt j är smyr en efter gamla Ormhöjdsvägen på skogsskiftet, som en gång tillhörde Bengtstorp. Den som byggde där hette Jon Bredesson och var broder till Nils Bredesson, som bodde på Sjötorp. Hans hustru hette Märta Jansdotter. De hade två döttrar, Kerstin och Beda, samt sju söner, Johan, Gustaf, Emil, Jon, Oskar, Gottfrid och Anders. Torpet var litet och marken var sur och frostländig, ty det låg mellan stora myrmarker. Det blev inget gammalt torp, det upptogs på 1850-talet och blev öde när Bredesson dog på 1890-talet. Sonen Johan Bredesson var den som stannade kvar i Lekvattnet. Ian och hans mor bodde på Framnäs till hennes död. Sedan gick Johan i stugorna med litet kläder och krimskrams i en låda och gjorde affärer. Han var på sätt och vis ganska intelligent. Han var i ungdomen nykterhetstalare, men han blev en vandrande knalle, som gick från stuga till stuga.

Kossi-Hagen.

Ett litet ödetorp på hemmanet Stensgårds utskog, som ligger på västsidan av Fäbackvägen c:a 200 meter norr om torpet Mon. Den som bodde där enligt kyrkboken av 1851 hette Jan Jakobsson. Han var född år 1119 och var nu änkeman. Han hade en son, som hette Nils Jansson, född 1816, som var gift med Ingeborg Jansdotter, född 1820. De hade elva barn: döttrarna Kajsa, Kersti, Ingeborg, Anna Lisa, Maria Fretilda, Elfta Mina Sofia samt sönerna Nils Johannes, Olle, Otto och August Valfrid. De flyttade därifrån omkring år 1905. Sedan har olika personer bott i stugan. Torpet köptes av Anders Olsson, Kössen, och övertogs av hans son Valfrid Andersson vid faderns död. Han hade torpet i sambruk med gården Kössen. Det äges nu av hans son glasmästare Valdemar Andersson, Torsby. Den sista som bodde där var en som hette Gösta Forsberg. Det blev öde på 1960-talet.

Kinniasorp.

Ett ödetorp som ligger på hemmanet Stensgårds utskog mellan Elvbacken och Palila. Den som bodde där på 1850-talet hette Per Olsson, född 1809, samt änkan Britta Mattsson, född 1795. Hon hade en son som hette Mattes, född 1825. så bodde där inhyses Marit Jönsson, född 1818 och o.ä. dottern Maria Larsdotter, och inhyses Jöns Jönsson och hans son Erik. Sedan bodde där under andra hälften av 1800-talet fram till 1880 skräddaren Mattes Nordlund och hans hustru Kerstin Persdotter. De hade fyra söner: Emil, Gustaf, Anton och Per Alfrid samt två döttrar: Inga Maria och Karin. Stugan brann 1880 och de flyttade till Nedre Kruggen, där de även omnämnes. Torpet köptes av Olof Olsson, Kyrkåsen. Det äges nu av hans barnbarn. Det är nu helt skogbeväxt och ringa spår av bebyggelsen finns kvar.

Kroken.

Ett gammalt ödeställe på hemmanet Stensgårds utskog, som ligger uppe i baksidan sydväst om Molinna. Vem som började odla där är inte känt, men gamla stenrösen visar var bebyggelsen varit. I början av 1800-talet bodde där en som kallades Olso-Annika efter namnet Olskroken, som det kallades. Hon skulle vara född där.

Bokkileft. (Knivhult)

Ett ödetorp på hemmanet Stensgårds utskog i samma sydsluttning som Fäbackberg. Vem som började odla där, kan med bestämdhet inte sägas, men den som ägde torpet på 1860-talet var Arne Lars son från Smedtorp i Norge. Där bodde då änkan Karin Jansson; hennes man, Anders Jansson Skön, rymde från familjen till Amerika. Hon hade en son som hette Johan Persson och döttrarna Valotta och Karin. Torpet med skog blev försålt till en som hette Johannes Eriksson från Viberg i Norge, och hans hustru Lisa Mattsdotter, även hon från Öieren på Brandval Finnskog i Norge. Hustrun dog först och Johannes dog år 1900. När Fryksände kyrka vräkte August Nilsson och hans familj från Halsi på Långsjöhöjden, så fick han flytta till Bokkileft något år. Ett minne från Johannes Eriksson har nedskrivaren av dessa rader: När han låg på sin dödsbädd, var min mor dit med mat och talade även om Gud med honom. Jag var då omkring sex år och fick vara med. När vi gick ut och sade adjö, så satt den gamle i sängen, såg upp mot taket och knäppte sina händer och läste på bruten svenska: "Om tagen then är thock altrig så lång, så skall vi ock aftonen bita." Ägare till torpet är Sahlström i Utterbyn, det blev öde 1902.

Lökbråten.

Ett gammalt ödetorp som ligger på hemmanet Stensgårds utskog mot Prästbäcken nordväst om Källarstugan i Fäbacken. Det var ett litet torp, som födde en ko och några smådjur. Den som bodde där under första hälften av 1800-talet var Enkan Ingeborg Elofsdotter, hon var född 1793. Hon hade två söner: Per Eriksson, född 1827, och Per Jansson, född 1835. Så bodde även där inhyses Stina Nilsdotter och hennes son Per Jansson, som var född 1855. Omkring 1860-talet bodde där en som hette Erik Larsson och hans hustru hette Maria Larsdotter. De hade två söner: Gustaf Ludvig och Oskar Julius samt två döttrar: Anna Mathilda och Emilia Lovisa. Torpet avfolkades omkring år 1890 och är nu helt igenväxt. Stenrösen minner om var bebyggelsen varit.

Molinna.

En mycket gammal boplats som ligger på hemmanet Stensgårds utskog efter vägen till Fäbacken nerom torpet Mon. Enligt Gottlunds skrifter så var det en finne, som hette Porka, som bodde på heden mellan Fäbacken och Kökköinens bostad, nämligen Käcktorp, och det skulle vara på Molinna. Porka fanns på flera ställen. Molinna är ännu odlat och äges av Johan Olssons stbh. och Elin Nilsson, Bråttorp.

Klypa.

Ett ödetorp på hemmanet Stensgårds utskog som ligger i berget sydost om Nybo mot Lillberg. Där bodde under 1850-talet en som hette Marit Olsson, född 1793, och hennes son Erik Jönsson, född 1834, och hans hustru Helga Eriksdotter. De hade en son, som hette Emil och en dotter, som hette Maria. Sonen reste till Amerika 1872 och torpet blev öde omkring 1875. Det var även en gammal människa, som gick under namnet Klyp-Britta, som bodde där ett tag. Hon var ogift och blev en av dessa gamla, som i början av 1900-talet gick under klubban. Hon var en snäll och duktig handarbeterska, som i regel kom till bra hem, så man hörde henne aldrig klaga. Ett ordspråk, som man ofta hörde var: Ne kan inte tro, se bra en har, sa Klypbritta.

Hellbergskuja.

En stuga som låg på hemmanet Stensgårds utskog på samma plats som verkmästare Alfredsson byggt sitt hus. Dit flyttade lösdrivaren Erik Jansson, som med familj är beskriven på Hellbergstorp. Han bodde där endast några år och flyttade sedan till Kammesmäki i Timbonäs, Gråsmark, där hans ättlingar ännu bor, nämligen sonsonen Oskar Hellberg, nu, (1972) 78 år.

Keltkuja.

Boplats, som bestod av en jordkula, som låg på åsen där som nu Lekvattnets prästgård står. Där bodde under 1700-talets senare hälft en finne, som hette Keltonen. Han dog i slutet av 1700-talet.

Hellbergstorp.

Ett litet ödeställe som låg på gården Jossi (Rottnaberg) och var beläget norr om bebyggelsen Rottnaberg. Den som bodde där i mitten av 1800-talet var lösdrivaren Erik Jansson Hellberg och hans hustru Karin Andersdotter. De hade två döttrar: Maria och Olivia samt två söner: Johan och August och o.ä. sonen Erik Persson. Stället ägdes av Jöns Olsson i Jossi. Hellbergen flyttade därifrån till en stuga, som låg nere vid sjön öster om kyrkan, som kallades Hellbergskuja.

Hult.

En boplats på hemmanet Stensgårds utskog som ligger efter vägen eller gamla gångstigen mellan Mon och Dammen, söder om Stormyren. Den bestod av en liten stuga med vedskjul och ett potatisland. Den som bodde där hette Anders Källarsson. Stugan brann på 1890-talet. Alma, dotter till Jöns Persson, Dammen, hittade femtio kronor, som var inrullade i en näversko och hade klarat sig för elden, ty den var så väl nedgrävd, och så var det i rena silvermynt, nämligen enkronor. Anders Källarsson var en snäll person. Prästen Sundelius var en gång och hälsade på honom för att se hur han hade det. Han ville gärna bjuda prästen på något, men han hade bara killikorv, som han fått borta i stugorna. Han skar av en bit och gav Herden, som tackade och tog farväl, ty han hade hunden utanför och den tackade heller inte nej.

Välta.

Ett ödetorp som ligger på hemmanet Stensgårds utskog söder om Vitt järns gamla skolhus. Stugan stod väster om den nuvarande Vältastugan och inägorna låg väster ut mot älven. Den som bodde där var dagkarlen Erik Eriksson, född 1798, och f.d. fältjägaren Per Persson samt Erik Erikssons son Erik och Enkmannen Per Eriksson och hans dotter Gertrud. Detta var de sista som bodde där och det blev öde på 1870-talet. Torpet köptes av gränsriddaren Jonas Berglund, som byggde Nybo, och hade Välta som jordbruk. Det äges nu av sonson till Berglund, Gunnar Berglund, och hans hustru Elisabet Persdotter. Skogen kommer nu att ta tillbaka det den miste för 200 år sedan.

Brostugan.

Ett ödeställe på hemmanet Stensgård utskog som ligger på västsidan av Rottnaälv c:a 100 meter söder om gamla Vittjärnsbron. Den förste, som bodde där skulle vara Erik Persson (Kebbo) som kom från Linnan vid Riksgränsen. Hans hustru hette Kerstin Pålsdotter född 1824. Erik var född 1826. De hade söner: Per, född 1852, Jöns, född 1854, samt Olof och Erik, födelseår saknas. så bodde där inhyses Maria Klementsdotter, född 1884. Brostugan var bebodd så sent som år 1904. Då bodde där skogvaktaren Nils Berg, som kom dit från Sibila, när Fryksände kyrka jagade bort honom. Han flyttade därifrån till Höt järnsängen (Östra Höt järn) och Brostugan revs ner och det lilla torpet är nu beväxt med grov skog. Ägare är systrarna Persson från Anderstomta.

Kruggen.

Ett torp som är beläget på hemmanet Stensgårds utskog och gränsar till Backtorp och Björkebo. Det var först ett ställe, men delades sedan, så det blev Övre och Nedre Kruggen. på Nedre Kruggen bodde på 1850-talet en som hette Per Nilsson och hans hustru hette Ingeborg Persdotter. De hade två döttrar, Karin och Ingeborg samt två söner, Per och Nils. så var det o.ä. sonen Emil Mattsson. Dottern Karin gifte sig med en som hette Olof Eriksson, son till Erik Persson (Kebbo), vilken kom från Linnan vid norska gränsen, men bodde i Brostugan. De byggde nytt och det blev två torp. Ingeborg gifte sig med folkskollärare Branzell. Till nedra Kruggen kom sedan skraddaren Mattes Nordlund med familj, vilken är omskriven på Kinniastorp. Torpet såldes till en som hette Emil Eriksson, som var född i Mattila. Han var till Amerika och hemkommen därifrån köpte han Kruggen. Han bodde där till sin död, då hans syskon Karin Eriksdotter och Per Eriksson flyttade dit. Per var den siste som bodde på torpet. Han dog år 1945. Han skänkte torpet till Rudolf Karlsson och hans hustru Karolina Persdotter, som hade det i sambruk med Björkebo. En del har försålts till tomter och två sommarbostäder har byggts, så platsen är bevarad för framtiden.

Hötjärnsängen.

Ett ödetorp på hemmanet Stensgårds utskog på östra sidan av Hötjärn och har även kallats östra Hötjärn. Den förste som omnämnes ha bott där var Sven Svensson från Storaven, som bodde där ett par år när han kom från Klemetestorp och flyttade sedan till Storaven där familjen är nämnd. Den som bodde på torpet var en som hette Johannes, han var invalid och kunde inte gå. Han gifte sig med Maria Nilsson och de var skomakare och levde huvudsakligen på sitt arbete. Omkring år 1900 var det en som hette Jakob Fiskelösen, som bodde där. Han kom från Norge. Han köpte torpet av Jöns Olsson i Rinne, men sålde sedan till Olof Olsson, Kyrkåsen. Nils Berg flyttade dit med familj till Hötjärnsängen och bodde kvar där till 1920-talet. Då de flyttade kom Gustaf Johansson från Tupperud dit och han bodde där till på 1940-talet, då han fick flytta till vårdhemmet. Den som bodde där sist var en som hette Axel Persson med familj. De hade kor och brukade torpet till mitten av 1950-talet, då de flyttade därifrån och Olof Olssons arvingar har använt stugan som sommarnöje, men stugan är nu såld och har reparerats till sommarnöje och semesterbostad och platsen kommer säkert att bevaras för framtiden.

Storaven.

Ett ödetorp som ligger på Stensgårds utskog c:a en halv kilometer norr om Sandheden. Den förste som omnämnes där enligt kyrkboken av 1851 var en som hette Sven Svensson, född 1813. Hans hustru Maria Ersdotter var född 1812. De hade tre söner: Sven född 1840, Jan född 1846 och Erik född 1851. Sonen Sven blev den som övertog torpet. Han gifte sig med en som hette Kajsa Nilsson. De hade sju döttrar: Inga Maria, Kristina, Selma Sofia, Klara, Lisa, Marla Justina och Anna samt sonen Janne. De bodde först i Klemetestorp och flera av barnen var födda där. När de gamla dog flyttade Sven med familj till Storaven, där han och Kajsa bodde till döddagar. Det blev sedan sonen Janne och dottern Anna, som var de sista av släkten, som bodde där. Omkring 1920 flyttade bygdeskalden Axel Fritihofsson och hans mormor dit. De bodde där till i slutet av 1930-talet och de var de sista, som bodde där. Husen har fraktats bort och skogen har tagit ut sin rätt. Det var ett litet torp som födde ett par kor, med ett vackert läge, omslutet av vacker skog, och man kände lugnet hade sitt hemvist där.

Kullen.

Ödetorp på hemmanet Stensgårds utskog i Lekvattnet, som ligger på berget öster om Norra Bråten. Den som bodde där under första hälften av 1800-talet hette Nils Jansson, född 1796. Hans hustru Britta Ersdotter var född 1800. De hade två söner: Johan född 1828 och Per född 1836 samt dottern Kerstin född 1832. Det blev sonen Johan Nilsson, som blev på torpet. Han gifte sig med en som hette Maria Jansson. De hade sonen Jan, samt döttrarna Britta, Kajsa, Maria och Thilda. Dottern Kajsa gifte sig med en som hette Johan Olsson från Kärra. De hade fem döttrar: Karolina, Maria, Hilma, Ida och Beda samt sönerna Oskar och Mellvin. Kajsa dog och Johan blev omgift med en som hette Anna Nilsson från Ståbacken. De hade fyra söner: Hedvin, Fridolf, tvillingarna Arvid och Axel samt dottern Karin. När Johan dog delades gården mellan Oskar och halvbrodern Hedvin, som brukade var sin lott. Oskar byggde sig ett boningshus och gifte sig med en som hette Anna Nilsson från Fäbacken och Hedvin gifte sig med flicka från Östmark. När Oskar blev änkling byggde han en stuga nere vid vägen och flyttade dit. Även Hedvin blev änkling och köpte ett hus nere vid vägen. Han har hästen kvar och brukar ännu en del på Kullen, men gården står nu öde och användes om höstarna som jaktstuga.

Pakkalamp. (hos Kristoffer)

Ett ödetorp som ligger på hemmanet Stensgårds utskog och är det som ligger längst öst. Den som först började odla där hette Cristoffer Henriksson, född 1797. Hans hustru hette Maria Jansdotter, född 1790. De hade en dotter, som hette Karin, och en son, som hette Cristoffer. så var de skrivna på samma torp: Sigfrid Sigfridsson och hans hustru Sofia Cristoffersdotter samt döttrarna Marit och Maria och sönerna Johan, Karl och Olof. Sonen Cristoffer Cristoffersson blev ägare till Pakkalamp. Han hade en dotter, som hette Charlotta Cristoffersdotter och han gifte sig med en Hilmer Jönsson från Fäbacksberg. De bodde på Pakkalamp omkring tjugo år. När de flyttade därifrån år 1953 blev torpet öde. Stugan står kvar, men logen har flyttats till hembygdsgården Karmenkynna. De skänkte torpet med skog till en pensionsfond för gamla boende i Lekvattnets församling, med Lekvattnets kyrkoråd som förvaltare. Torpet är nu beväxt med ungskog.

Pakkalamp. (Kottjärn)

Pakkalamp var tre torp, som ligger på hemmanet Stensgårds utskog mot gården Kissalamp, (Katt järn), som ligger mot Riksgränsen. När torpen var bebodda så kallades de När Olof, När Gabriel och När Kristoffer. De som började bygga på de två västra torpen var föräldrarna till Olof och Gabriel Olsson. Fadern hette Olof, efternamn saknas. Olof Olsson var född 1820. Hans hustru hette Lisa Ersdotter, född 1824. De hade två döttrar: Karin född 1846 och Maria född 1853 samt tre söner: Olof Johan och Emil, födelseår saknas. Brodern Gabriel var född 1814 och hans hustru hette Marit Jansdotter, född 1807, sonen Olof, född 1845, samt sonen Johan Gabrielsson, som gifte sig med en som hette Anne Henriksson, som kom från Austmarka i Norge. De hade fyra söner: Johan, Henrik, Olof och August samt två döttrar: Karolina och Maria. Olof och Gabriel delade upp och byggde på var sitt torp. Olof bodde på det västra och Gabriel på det östra. Det västra kallades även Bakkemon. Detta var inga särskilt gamla torp. De togs upp strax efter sekelskiftet 1700-1800 och blev öde, hos Olof 1904 och hos Gabriel 1914. Torpen är nu helt beväxta med skog och det är på grund av att ingen väg fanns, som de länge varit glömda.

Rottnaberg. (Jossi)

En gård som ligger på hemmanet Stensgårds utskog på östra sidan av älven, norr om gamla skolan i Vitt järn. Denna gård är för närvarande inte öde, men det en gång i tiden relativt stora jordbruket är borta och den vackra gården har blivit skogsmark. Den som bodde där under 1700-talets senare hälft hette Erik. Han hade en son som hette Jöns Ersson, född 1795. Hans hustru hette Marit, födelseår saknas. De hade en dotter, som hette Elisabet och kallades Jossi-Lisa. Hon var född 1824. Hon gifte sig med en som hette Jöns Olsson, född 1821. De hade fyra döttrar: Kajsa Elisabet född 1856, Marit född 1855, Maria född 1860 och Mathilda född 1863 samt tre söner: Jöns född 1853, Jan född 1857 och Erik född 1865. Hustrun Lisa dog år 1878 och Jöns sålde gården omkring år 1885. Han sålde den till en skogsjobbare, som hette Grunsett, som var från Norge, och den då 400 tunnland stora skogen höggs slätt. Det blev sedan försålt en del. I slutet av 1890-talet försåldes gården till en gränsriddare, som hette Oskar Olsson, som kom från Torsby. Hans hustru hette Mariana och de hade två döttrar, Anna och Ruth, samt sonen Hilding. Oskar Olsson dog år 1909 och gården blev då såld till Lekvattnets kommun, som sedan under åren hade olika arrendatorer. År 1930 byggdes Lekvattnets Vårdhem på samma plats, som det gamla huset stod. Det första ursprungliga boningshuset var en rökstuga, som stod c:a femtio meter sydost om det nuvarande huset, litet längre upp. Under Jöns Olssons tid var Jossi, som det kallades en ganska stor gård som födde 7 - 8 kor, häst och ett trettiotal smådjur. Där fanns badstuga, ria, smedja och olika hus för större och mindre djur. Under tiden som kommunen hade vårdhemmet där sköttes gården även dräng eller rättare. Uthusen byggdes 1922 och även arrendebostad byggdes. Den har försålts till tullare Gösta Karlsson och hans hustru Elsie Johannesson från Långsjöhöjden. Älderdomshemmet var vid kommunsammanslagningen helt belagt och det fortsatte till dess det nya vårdhemmet Lövenstrand i Torsby blev färdigt. Vårdhemmet Rottnaberg försåldes till en Rune Olsson från Nergården. Det var endast huset med tomt. Han i sin tur har sålt till en som heter Kvist. Man får hoppas att det kan ordnas med ett fritidshem eller dylikt, så att den vackra platsen kan bevaras för framtiden. Ett litet vackert fritidshem har byggts av Einar Johannesson, Långsjöhöjden. Det ligger c:a 150 meter norr om den gamla bebyggelsen i Rottnaberg. Jordbruket är helt spolierat och inägorna beväxta med slyskog och därför är det angeläget att bebyggelsen bevaras och en heder för dem, som vill bo kvar på platsen, där man hörde koskällorna, när djuren på kvällarna knallade hem med mjölken och där göken gol både tidigt och sent under de vackra sommardagarna. Det var utan att skryta ett av Lekvattnets vackraste ställen.

Tupperud.

Ett ödetorp som ligger på hemmanet Stensgårds utskog och är beläget norr om Håkastorp. Den som först bodde där enligt kyrkboken av 1851, var änkan Maria Ersdotter, född 1796. Hon hade två söner: Erik, född 1824, samt Jan, född 1833. Vid sekelskiftet 18 - 1900 bodde där en som hette Robert Johansson, som kom från Hattacktorp i Östmark. När han flyttade kom Gustaf Johansson från Långmyren med familj dit. Han bodde där till 1920-talet. Då kom en som hette Anders Gabriel Lejon dit. Han stannade där tills han dog. Han var gift med Ida Jonsdotter från Lillberg. De hade tre döttrar: Maria, Sonja och Ruth. När Lejon dog, lades torpet ut till skogsmark, men stugan bevarades och äges av Edit Björkman-Persson, som använder den som fritidshem.

Orasfall.

Ett ödetorp som ligger på hemmanet Stensgårds utskog sydväst om Rönneberg. Vem som började odla torpet kan med bestämdhet inte sägas, men vad de äldre har berättat, skulle det vara en finne, som hette Orainen. Enligt namnet på torpet är det nog inte så långt från sanningen. I mitten av 1800-talet bodde där en som hette Sven Halvarsson som kom från Oppdal i Norge. Hans hustru hette Johanna Arnesdotter. De hade tre söner: Hellig, Anders och Johannes samt en dotter, som hette Karolina. Barnen reste ut till Norrland och Amerika, och torpet blev öde på 1890-talet. Det är beväxt med skog och äges av fru Edit Björkman-Persson från Karlstad. Stora stenrösen visar var bebyggelsen varit. Stugan stod kvar så sent som år 1915.

Gärdet i Käcktorp.

Den gamla gården, Gärdet i Käcktorp, låg på samma fastighet som nuvarande Knallehus och villan Gärdet, nere vid sjön. Den mycket vackra rökstugan låg närmare landsvägen med ingången mot söder. Det var en större rökstuga, med kåve och svenskstuga, och uthusen i vinkel på båda sidor, i norr och söder. Det var en gång i tiden Lekvattnets vackraste gammalgård. Uthusen mot vägen, med bodar och stall, var mycket vackra, i finngårdsstil. Allt skulle ha passat till en vacker hembygdsgård, men det var ingen som tänkte på det förrän det var för sent. Den första som bodde där hette Jan, och han hade en son som hette Jan Jansson, född 1812. Han var gift med Kajsa Olsdotter, född 1815. De hade fyra döttrar: Maria född 1835, Kajsa född 1837, Annika, född 1852 och Marit född 1855 samt fyra söner: Olof född 1841, Jan född 1847, Anders född 1850 och Erik, födelseår saknas. Sonen Jan Jansson övertog gården, till sist i släkten. Han sålde gården och flyttade till Sunne. Detta var på 1890-talet. Gården köptes av Olof Olsson på Tomta och användes sedan i sambruk med gården Tomta. Det var nu många gamla, som fick bo i stugan. En som hette Olof Olsson Spark och hans hustru Maria Jansdotter och deras son Jan, bodde där vid sekelskiftet. Det var den femte Jan som bodde där. så bodde där en Olof Stefansson och hans hustru Annika. De sista som bodde där var bröderna Per, Edvard och Gottfrid Olsson, som kom från Pål i Käcktorp. De reste alla till Amerika och stugan blev öde. Den stod kvar till på 1940-talet.

Kissalamp. (Kattjärn)

Ett ödetorp på hemmanet Stensgårds utskog, som ligger väst på hemmanet, mot norska gränsen. De som började odla där var två bröder, som kom från Textebacken på Varaldskogen i Norge. Detta var under 1700-talets senare hälft. Den ena skulle ha namnet Knut och det finns ännu en lada, som kallas Knutladan. Efter dem bodde en där, som hette Olof Olsson, född 1819. Hans hustru hette Maria Andersdotter, som kom från Sibila, född 1820, och modern Elin Jansdotter, född 1783, pigan Maria Jansdotter, född 1839, drängen Mattes Henriksson och drängen Johan Olofsson. Sedan kom Mattes Jönsson, född 1860, och hans hustru Maria Andersdotter, som kom från Kronhalla. De hade sju söner: Axel, Oskar, Gotthard, Anders, Johan, Hjalmar och Birger samt en dotter, som hette Olga. Mattes Jönsson var en gladlynt människa, som efterlämnat många goda historier. Efter Mattes blev sonen Hjalmar, som var gift med Frida Andersson från Lomsen, den som övertog gården. De var där en lång följd av år, men när skolan och posten blev indragna, så måste de försöka komma närmare vägen. År 1964 blev gården öde. Husen finns kvar i gott skick, men som väg saknas, kommer säkerligen skogen att återfå den mark, som den på 1700-talet miste till två norska bröder, som fött upp så många friska och glada människor som Mattes och hans hustru med den stora barnskaran. Än går historierna runt i bygden om den glade Kissalampen. En turist frågade Mattes, när han var nere vid affären: När går bussen till Ormhöjden? Svaret kom: Dit går ingen buss! Dit åker ve på e drag, å har bussen i mun. Detta var innan vägen kom till Ormhöjden 1933.

Mellanbråten.

Ett ödetorp på hemmanet Stensgårds utskog som ligger mellan Norra och Södra Bråten. Den som började bygga där hette Jan Jansson och kom från Käcktorp. Han var född under 1700-talets senare hälft. Han hade en son, som hette Erik Jansson, född 1815. Hans hustru hette Marit Olsdotter, född 1814. De hade sju döttrar: Kajsa född 1838, Annika född 1839, Marit född 1842, Maria född 1845, Kerstin född 1848, Lisa född 1850 och Ingeborg född 1855, samt två söner: Olof född 1852 och Otto, födelseår saknas. Erik Jansson bodde där till sin död, och sedan bodde barnen kvar. När de så småningom flyttade därifrån såldes torpet till Nils Eriksson i Käcktorp (Byggninga). Stugan och husen försvann och inägorna lades i sambruk med Byggninga. Den ärvdes av Nils Erikssons dotter, Kerstin Nilsson, och hennes man, Gustaf Olsson. Deras son, Gottfrid Gustafsson Käck, och hans hustru Anne-Marie Oskarsdotter, ärvde sedan torpet och det äges nu av deras barn, Karl Erik Käck och Ingabritt Karlsson, Mårbacken. De har försålt en tomt till Albin Dahlen och hans hustru Birgit Persdotter, som har byggt ett vackert hem nere vid vägen, så att namnet Mellanbråten finns kvar, fast det är inte på samma plats som den gamla bebyggelsen. Lämningar efter den finns ännu kvar, men inägorna är beväxta med skog.

Rävtorp.

Ett ödetorp som ligger på hemmanet Stensgårds utskog och är beläget mellan Bengtstorp och Sättran (Säter-Mattes). Den som enligt kyrkboken av 1851 bodde där, hette Sven Halvarsson, född 1817. Hans hustru hette Johanna Arnesdotter, född 1822. De hade två söner: Hellik, född 1849, och Anders, född 1851. Under senare hälften av 1800-talet bodde en där, som hette Magnus Jönsson. Han kom från Gräsmark och hans hustru hette Maria Jansdotter. De hade en dotter, som hette Maria, samt en son som hette Johannes Magnusson. Vid föräldrarnas död övertog barnen gården. Johannes Magnusson gifte sig med en som hette Maria Nilsson från Poptorp. De hade fyra döttrar: Nelly, Maria, Anna och Karin, samt fem söner: Johan, August, Hilding, Einar och Henry. Johannes var en duktig snickare och smed. Han tillverkade mest kördon, kälkar och vagnar m.m. Maria var en duktig, husmor, men hon var även poet. Hon diktade många vackra saker, som mest av allt rörde bygden. Hon skaldade mest om den vackra naturen och det som skedde i tiden. Hennes dikter publicerades i tidningen Idun och även flera tidningar. De kunde läsas i tidningen Finnbygden, nr 2 1970. Gården såldes i början av 1900-talet till O. V. Solberg, Arvika. Inägora är nu helt igenväxta av skog och det är endast stenrösen, som visar var det på 1930-talet var liv och rörelse med frisk och arbetsam ungdom.

Norra Bråten.

Ett gammalt torp som ligger på hemmanet Norra Lekvattnet, på östra sidan av Lekvattensjön och c:a 400 meter söder om villabebyggelsen i Käcktorp. En som kallades Jan på Bråten byggde där på 1700-talets senare hälft. Hans son Per Jansson, född 1816, och hans hustru Kerstin Nilsson, född 1820, bodde där under första hälften av 1800-talet. De hade fyra söner: Johan född 1846, Erik född 1852, Nils född 1855 och Per, födelseår saknas, samt två döttrar: Kajsa född 1849 och Maria, födelseår saknas. Under tiden när Lekvattnets kyrka skulle byggas på 1840 - 50-talet, så var det en strid var den skulle stå. De som bodde på östsidan ville att den skulle byggas på östsidan av Rottna älv och Per Jansson skulle skänka Gubbkullen till kyrkplats. Den fick då namnet Kirkoharju. Västsidan vann, och den blev byggd på dess nuvarande plats. Kirkoharju återfick sitt gamla namn Gubbkullen. Per Jansson den yngre bodde på torpet till omkring 1890. År 1901 köptes torpet även som hette Johan August Olsson från Storfall, född 1865, och hans hustru Maria Jönsdotter från Örtjärnshöjden, född 1865. De hade en son, som hette Hjalmar, född 1898, samt dottern Julia, född 1901. Johan dog 1903 och Maria blev ensam med barnen. Hon fortsatte att bruka torpet några år, men försålde det sedan till målaren Erik Eriksson från Backtorp och hans hustru Karolina Jönsdotter från Örtjärnshöjden. De bodde där några år, men sålde gården till major Svante Pålsson, Rottneros. Det har sedan använts som sommarnöje för familjen. Vid major Pålssons bortgång övergick gården till fru Lena Möller, Rottneros. Under åren 1969 - 70 har gjorts en större reparation. Stugans exteriör har återfått sitt gamla utseende. Det är utan skryt en av de vackraste gammelgårdar i övre Fryksdalen. Inägora är beväxta med skog och stugan bebos endast under sommaren. Det är glädjande att denna vackra gård med kanske vackraste läget i hela Lekvattnet inte har helt utplånats.

Vittiärnsbron.

Vid Vitt järns gamla skolhus och Nybo har över Rottnaälven varit en bro sedan sekelskiftet 1700 - 1800. Den första var byggd av trä och låg någon meter nerom den gamla stenbron. Den revs i början av 1870-talet, när stenbron var färdig. Den byggdes åren 1868 - 1870 av byggmästaren och hemlantmätaren Erik Ersson från Stensgård i Fäbacken. Den har nu övertagits av Lekvattnets Hembygdsförening att bevaras för framtiden, och den kan visa att även förr kunde man bygga starka broar av hembygdens material. Den nuvarande bron byggdes år 1954 av brobyggaren Folke Nilsson från Skåne.

Möråsen.

Ett litet ödetorp på hemmanet Stensgårds utskog som ligger på västsidan av Rottna älv, i norra ändan av Näverbosjön. Det var en liten stuga med ett rum samt ladugård för en ko. Den som sist bodde där hette Johan Henriksson och hans hustru hette Kerstin Ersdotter. De hade en dotter som hette Kajsa. Det var mycket fattigt och de gick i stugorna och hjälpte till, så de levde. Torpet blev öde och husen bortförda vid sekelskiftet.

Kivniem.

En boplats som ligger på hemmanet Stensgårds utskog nordost om Höt järnsängen Östra Höt järn). Den som bodde där hette Mattes Jansson och hans hustru hette Karin Johannesdotter. De hade en son som hette Johannes, samt en dotter som hette Maria. Stället blev öde 1870 och är nu helt utplånat av skog.

Tyskehagen.

Ett ödetorp på hemmanet Stensgårds utskog; det låg på östra sidan av övre Svarvartorp, efter vägen till Rönnberg. Den som bodde där i mitten av 1800-talet hette Nils Persson och hans hustru hette Maria Larsdotter. De hade en dotter som hette Karolina. De reste till Amerika och torpet blev öde på 1870-talet.

Bergbråten.

Ett ödetorp på hemmanet Stensgårds utskog och ligger efter hemmanets södra gräns i berget ovanför Västra Ängen. Den som först bodde där, under 1800-talets första hälft, hette Nils Eriksson, född 1805. Hans hustru hette Kerstin Jonsdotter, född 1806. De hade två söner: Jan, född 1840, och Olof, född 1843, samt dottern Kerstin, född 1846. I slutet av 1800- och början av 1900-talet bodde en som hette Nils Blomkvist och hans hustru Karolina Jonsdotter där. De hade fem barn. De flyttade därifrån omkring 1905, men hade torpet kvar i sambruk med Sandheden och Bergtorp, där de bodde. Omkring år 1915 såldes torpet till Kristina Jansson, Västra Strand, och det var en som hette Gustaf Forsberg, som bodde där. Han flyttade därifrån på 1930-talet och sedan har torpet varit öde. Det ägs nu av Stig Lundgren, Västra Strand, och är helt beväxt med skog.

Väderkullen.

Ett litet torp som ligger på hemmanet Stensgårds utskog i berget på övre sidan av Bengtstorp. Den som först omnämnes och bodde där hette Olof Larsson och hans hustru hette Maria Olsdotter. De hade tre söner: Oskar, Frithiof och Johan-Emil. Omkring 1920-talet köptes torpet av Johan Ludvigsson och hans hustru Anna Johannesdotter från Rävtorp. De byggde en liten stuga, som bestod av ett litet rum, som användes till både kök och sovrum men gav dock en nödortftig bostad. Torpet är nu beväxt med ungskog och torpet blev öde på 1930-talet.

Lillhem.

Platsen ligger på hemmanet Stensgårds utskog och är beläget på åsen norr om Kyrkbron. Den som först byggde där hette Johan HELLIKSSON, född 1852, vilken kom från Mårbacken. Han var gift med Nikolina Jonasdotter, född 1861, från Sibila. De hade döttrarna Lilly, född 1889, och Judit, född 1899, samt sönerna Hilding, Robert och Fritiof, född 1887. Hilding och Robert var tvillingar, födda 1885. Hilding lever än, men Robert emigrerade till Amerika och dog där 1930. HELLIKSSON hade affär. HELLIKSSON dog ung år 1891 och familjen flyttade till Gräsmark. Sedan var det en som hette Fredrik, som drev affären några år, men han reste till Amerika, och det blev sålt till källarmästare Linden i Torsby, som byggde ett turisthotell. Det byggdes i tre omgångar. Först renoverades och påbyggdes det gamla huset, som låg längst mot söder. Sedan byggdes det stora mittenpartiet och till sist byggdes norra delen. på 1920- och 1930-talen när det var som bäst, var det öppet på somrarna och var fullbelagt nästan jämt. När Linden dog övergick det till ett bolag, som bildades av en del Torsbybor. Det var en stor rörelse och många helgdagar var det 150 - 200 gäster, som besökte hotellet. Under några år var det även öppet under vintrarna. Det såldes sedan till bussägaren O. V. Sohlberg. När kriget kom 1940, uthyrdes det till kronan och användes under en femårsperiod som depå. Det blev då mycket förstört och såldes senare som rivningsved. Platsen, som kanske har det vackraste läget i Lekvattnet, står nu tom och har gjort det i årtal under väntan att den åter skulle bebyggas, om inte annat än för en naturälskare som ville ha ett vackert ställe att slå sig ner på.

Åsen. (Vid Pålstorp)

Ett ödetorp som ligger på hemmanet Stensgårds utskog och är beläget väster om Pålstorp. Den som bodde där under mitten av 1800-talet hette Anders Hansson och hans hustru hette Maria Hallstensdotter. De hade två söner: Harald och Anders samt två döttrar: Maria och Beda-Sofia. De flyttade till Kronhalla. Den som bodde på Åsen vid sekelskiftet 18- 1900 var Olof Mattsson från Koja i Långsjöhöjden, vilken sedan flyttade till Pålstorp och är omskriven där. Torpet äges av Hugo Olsson, Kyrkåsen. Torpet är beväxt med skog.

Hemmanet Spettungen

Spettungen. (Mammola)

Spettungen består av två gårdar, övre och nedre. Det var troligen från början en gård, men en gammal sägen förtäljer, att dessa gårdar skulle funnits före digerdöden. Ja, hur som helst, så är det Lekvattnets sockens äldsta gårdar. Gårdarnas första svenska namn har varit Spettungen. Detta namn sägs komma från formen av sjön, som liknar en hackspett, och om man ser dess form på kartan, så kan man nog instämma med detta. Den bär namnet Kroksjön, men när finnarna invandrade, så fick den namnet Tikkola. Bäckens som rinner från tjärnen Rinnonen till Kroksjön, kallades Tikkaporro, Spettåa. Efter en finne, som hette Mammoinen, kallades gården för Mammola. Mammoinen torde vara den förste finnen, som kom till Spettungen, ty år 1821 skriver Gottlund i sina dagbokanteckningar att han kom till gamla Mammola och gästade hos finnen Johannes Jansson Rikkinen, vilken skulle vara en finsk kapten beskriven som Spettungsläktens stamfader. Då synes, som Mammoiness namn eller släkt skulle redan vara slut. Som Mammoiness namn var kvar på gården, måste han ha bott där före Rikkinen. Spettungen var frälsehemman och underlagt Frederos Bruk. Till namnet fanns det kvar i de äldsta mantalslängderna, där det stod: Spettungen 1/8 dels hemman frälse. Detta förhållande gjorde att de som bodde på gårdarna hade en dryg frälseränta att betala. Som det på Spettungens hemman fanns sex gårdar, så slog de sig tillsammans och stämde kronan och det blev process, som varade i flera år, innan det så småningom blev förlikning, men de som bodde på torpen fick betala 1900 riksdaler, vilket var en stor summa pengar på den tiden, men de ansågo att friheten var värd detta pris. Gården Spettungen blev delad och blev bebyggd som Övre och Nedre Spettungen. De första som enligt kyrkboken 1851 bodde på nedre gården hette Mattes Jansson och hans hustru hette Britta Henriksdotter. De hade två döttrar: Britta och Johanna samt tre söner: Johan, Mattes och Henrik. Sedan kommer som ägare av gården en som hette Anders Henriksson och hans hustru hette Annika Mattsdotter. De var barnlösa, men hos dem bodde två morbröder, som hette Mattes och Jan Andersson, som hjälpte dem på gården och den upparbetades till en storgård. Anders Henriksson var född början av 1800-talet. Han var en kraftman, som drev sitt jordbruk så, att under senare hälften av 1800-talet födde gården 12 - 14 kor och 2-3 hästar samt en hel del smådjur. När det första skolhuset skulle byggas i Lekvattnet på 1850-talet, så blev det i närheten av Spettungen. Detta berodde nog till stor del på att patron Henriksson var mycket intresserad, samt hjälpte till med både byggnadsvirke och arbete, och det blev på hans mark, som skolan blev byggd. Åldern tog även patron Henriksson och som han inte hade några barn så testamenterade han hela sin förmögenhet till två systersöner, som hette Jan och Anders. Jan dog och det blev Anders, som blev ensam ägare av Nedre Spettungen. Han tog tillnamnet Eklöv och gifte sig med Kajsa Nilsson, som kom från Finnsjön i Gräsmark. De kom till Spettungen 1890. De hade en son, som hette Axel och tre döttrar: Anna, Sofia och Astrid. Eklöv blev inte så gammal. Han dog vid sekelskiftet. Kajsa gifte då om sig med en Anders Andersson från Kronhalla. De hade två söner: Algot och Bror. Kajsa dog 1909 och det blev Eklövs barn, som nu var ägare till gården. De stannade inte på gården, utan den blev utarrenderad till olika personer. Den som sist bodde på gården hette Otto Eriksson och kom från Östmark. Gården försåldes till Olof Nilsson, Myråsen, Sunne, vilken rev den gamla tvåvåningsbyggnaden och byggde en mindre stuga, som har använts för skogsarbetare och jägare. Olof Nilssons arvingar sålde gården och skogen till Billeruds A.B. Hela den vackra gården (med skog) är nu en vildmark, där de vackra skogarna har skövlats, och det dröjer åter en mansålder innan bergen runt den vackra Kroksjön återfår sitt gamla ansikte.

Spettungen. (Mammola) Övre gården

Gården Spettungen var säkert från första början en gård, men den har senare delats, så att den blev Övre och Nedre Spettungen. Om finnen Mammoinen bodde på Övre eller Nedre får vara osagt. De första namn, som omnämnes i kyrkoboken av 1851 var Annika Jansdotter, född 1790, och hennes broder Anders Jansson, född 1816, samt en systerdotter Annika Jansdotter, född 1822. så kommer där som ägare en som heter Jan Jansson, född 1828, och hans hustru Maria Jönsdotter, född 1826. De hade fyra söner: Jan född 1852, Jöns född 1855 samt Per och Anton, födelseår saknas, och en dotter som hette Maria och en som hette Kristina. De bodde där till sekelskiftet, då gården såldes till A. S. Lier Varald & Bogen. Dottern Kristina köpte Västra Strand och flyttade dit tillsammans med föräldrarna. Det blev nu arrendatorer, som bodde på gården. Den som bodde längst där och även den sista, som bodde på gården var Johan Johansson från Levikå på Varaldskogen. Han var gift med Beda Haraldsdotter från Lomsen. Gården blev öde i slutet av 1830-talet. Skog har planterats på inägorna och vildmarken har tagit ut sin gamla rätt.

Vålberg. (Murtolekt)

Det ställe, där socknarna Gräsmark, Bogen och Lekvattnet möttes hette Vålberget och ligger c:a fyra kilometer sydväst från gården Spettungen. Detta torp var bebyggt på 1700-talet. Torpet Vålberg omnämnes i A. Gottlunds dagbok av 1821, när han gjorde en vandring och bodde en natt i Spettungen. Den som bodde där under första hälften och mitten av 1800-talet hette Per Persson, och hans hustru hette Lisa Olsdotter. De hade fem söner: Per, Olof, Johannes, Anders och Magnus, samt en dotter, som hette Anna-Kajsa. Dessa bodde kvar där till omkring sekelskiftet 18 - 1900, då de flyttade därifrån. En del reste till Amerika.

Krusen.

Ett litet ödetorp på hemmanet Spettungen, som ligger i norra änden av Kroksjön, på västsidan Kvarnälven. Den som bodde där hette Anders Eriksson Kruse. Hans hustru hette Maria Jansdotter. De hade två söner: Jonas och Karl samt två döttrar: Maria och Kristina. Torpet var litet och födde en ko. År 1902 brann stugan ner och den byggdes aldrig upp igen, utan torpet användes som betesmark och skogen återfick sedan det som den miste på 1700-talet. Ägare är Billeruds A.B.

Pettland. (Berga)

Ett ödetorp som ligger på hemmanet Spettungen öster om Svart t järn c:a två kilometer öster om Spettung-gårdarna. Det var på 1800-talet ett tämligen stort torp, som födde 3 - 4 kor och häst. De som bodde där enligt kyrkboken av 1851 hette Jan Eriksson och hans hustru Marit Olsdotter. De hade två söner: Per och Erik samt tre döttrar: Kajsa, Britta och Maria. När torpet blev öde torde vara omkring sekelskiftet 18 - 1900. Det var två gårdar, som hette Pettland. Berga var den södra och på kartan står den norra för Berget, men skall vara Skönstorp; båda dessa gårdar blev öde på samma tid. Berga äges nu av Billeruds A. B. Endast gamla stenrösen visar var bebyggelsen varit.

Dele.

Ett ödetorp på hemmanet Spettungen, som ligger c:a två kilometer sydost om gårdarna i Spettungen, mot Rostahult. Den som bodde där var troligen son till Lars Eliasson, omskriven på Kartbostaden, Rostahult. Han hette Karl Jansson, men tog namnet Delegren. Den som sist bodde på torpet var Axel Persson med familj och torpet blev öde omkring år 1925. Det äges av Billeruds A.B. och är helt beväxt med skog.

Pettland. (Skönstorp)

Ett ödetorp på hemmanet Spettungen som ligger söder om sjön Lysen. Det skulle vara bebyggt på 1700-talet och de första, som omnämnes där var Jan och Anders Skön, som byggde och uppodlade torpet. Anders Skön gifte sig med en kvinna från Bokkileft, men rymde sedan från familjen till Amerika. Då såldes torpet och den som sedan bodde där hette Erik Ersson, född 1816. Hans hustru hette Karin Olsdotter, född 1807. De hade en dotter, som hette Anna, född 1844, samt en son som hette Jan, född 1849. Det är troligen samma Jan, som nämnes på Berga. Efter dem bodde en familj där med helt annat namn. Han hette Magnus Kristoffersson och hustrun hette Martha Hansdotter, samt sonen Martin. Men även en annan familj bodde där. Han hette Mattes Jansson och hans hustru hette Britta Henriksdotter. De hade en dotter, som hette Britta, samt tre söner: Johan, Mattes och Henrik. Den familjen reste till Amerika på 1870-talet eller i början på 1880-talet. Det var ett större skogsparti som tillhörde torpet, och det blev sammanslaget med Torp. Det äges nu av Axel Nilsson, Västra Ängen och Comp. Endast stenrösen kan möjligen letas fram där bebyggelsen varit.

Rostahult. (Roustakorve)

Var ett av de större torpen, som låg på Spettungens hemman, och låg tre kilometer söder om Spettunggårdarna. Den första som enligt kyrkboken av 1851 bodde där hette Kristoffer Eriksson, född 1789, och hans hustru hette Britta Jansdotter, född 1797. De hade en son som hette Olof, född 1833. Under sista hälften av 1800-talet bodde där Jan Magnus Jonasson. Hans hustru hette Maria Mattsdotter. De hade två söner, Magnus och Karl. De var de sista som bodde på torpet och det blev öde omkring 1900-talet.

Rostahult. (Kartbostaden)

Ett torp på hemmanet Spettungen, som ligger i bredd med Roustakorve, och även detta var inte ett så litet torp. Det låg efter norra rågången av det andra torpet och kunde från början ha varit ett torp, som delats. Den som bodde där hette troligen Jan Eliasson och hans hustru Märta Persdotter. De hade en son, som hette Jan Magnus Jansson, som senare var skriven på södra gården. Kart bostaden har ej varit bebodd på ganska länge och det kan antagas att båda ställena var i sambruk under sista åren det fanns folk på Rostahult. Det äges av Erik Björklund, Sunne, och J. Wählstedts stbh., Torsby. Det är helt beväxt med skog.

Bråtarna.

Ett ödetorp på hemmanet Spettungen, som ligger ca en halv kilometer nordost om bebyggelsen i Rostahult. Den som bodde där i mitten av 1800-talet hette Jonas Karlsson och hans hustru hette Martha Persdotter. De hade en son, som hette Karl och en dotter som hette Kajsa. Det blev Kajsa som stannade hos föräldrarna på torpet. Hon gifte sig med en som hette Magnus och han gick under öknamnet Dreyfus. Han dog år 1918 och Kajsa fick flytta ner till Lekvattnet, där hon en kort tid efter Dreyfus fick sluta sina dagar

Ödetorp i Lekvattnet av Johannes Persson

Version: 2.4 (2007-10-29)

